

P IV 1399.

Biblioteca Bucureștilor

12
Decembrie
2010

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

IOAN KALINDERU

1840–1913

170 de ani de la naștere

La valeur des idées se juge non à leur nombres, mais à leur clarté et à leur précision. Le bel avantage d'avoir dans la tête beaucoup d'idées, mais erronées et confuses! Elles font alors plus de mal que de bien à l'intelligence. Un proverbe latin exprime parfaitement cette vérité psychologique: non multa sed multum (pas beaucoup de choses, mais beaucoup d'une seule). C'est à dire, préférons de donner aux enfants à l'école moins de connaissances, mais bien comprises et nettes, plutôt que beaucoup de connaissances, et que les élèves aient le temps de comprendre et d'assimiler suffisamment. D'où l'on voit combien les programmes trop chargés sont nuisibles. Les instituteurs ne songent, dans ce cas, qu'à terminer, à tout prix, la matière indiquée dans les programmes et manquent du temps nécessaire pour insister sur chaque connaissance et les élèves ne retirent de tout cela qu'un amalgame d'idées confuses, qui la plupart du temps alourdissent plutôt l'intelligence.

«Patrie, éducation et travail»

SUMAR / CONTENTS**RĂSFOIRI**

Dr. Vasile ARVINTE – Rolul curentului latinist în cultura română /2
The Role of Latinist Trend in the Romanian Culture

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

G. CĂLINESCU – București / Bucharest /3
Sergiu GĂBUREAC – Parisul și „micul” Paris – paradoxuri cotidiene /4
Paris and the “Little” Paris – Daily Paradoxes

PATRIMONIUL

Ediții despre Unirea din 1918 / *Editions on the 1918 Union* /5

ISTORIA CĂRȚII

Prof. univ. dr. Mihail DIACONESCU – Aspecte geopolitice ale Marii Uniri /6
Geopolitical Aspects of the Great Union
 Romanul Unirii și geomorfologia spațiului identitar /8
The 1918 Union’s Novel and the Geomorphology of Identity Space
Preot Constantin MĂNESCU – Ieromonahul Macarie, tipograf la Mănăstirea Bistrița /9
Hieromonk Macarie, Typographer to the Monastery of Bistrița

In memoriam

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU – Generalul Teodor Halic – la moartea unui Cavaler /11
General Teodor Halic – Death of a Cavalier

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Tipare ale satului tradițional – Poetul Ioan Dunca din Budeștii Maramureșului /12
Patterns of Traditional Village – Poet Ioan Dunca from Budești of Maramureș

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Dr. Ion CONSTANTIN – 1 Decembrie – Ziua Națională a României /14
First December – Romania’s National Day
 „Curtea de la Argeș”, un proiect transcultural / “Curtea de la Argeș”, a Transcultural Project /16
 „Românii din sud-estul Europei. Istorie. Cultură. Civilizație” /17
 “Romanians from South-East Europe. History. Culture. Civilization”
 „Cunoaștere și Acțiune” / “Knowledge and Action” /18
 „Național și comunitar în cultura și activitatea instituțiilor europene” /19
 “National and Community in the European Institutions’ Culture and Activity”
 O enciclopedie a scrisului și a lecturii / *An Encyclopedia of Writing and Reading* /20
 Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București /21
On Metropolitan Library of Bucharest Branches’ Life
Barbro THOMAS – Bibliotecile suedeze: privire de ansamblu (II) / *Suedish Libraries: an Overview* /26

ORIZONTURI

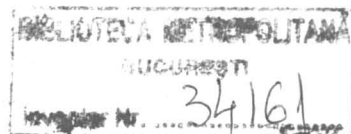
Docent Gian Luigi FALCHI – Philosophical Principles of State’s Theory in the European History /29
Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU
 – Gândirea istoriografică românească – de la Dimitrie Cantemir la Nicolae Iorga /33
The Romanian Historical Thinking – from Dimitrie Cantemir to Nicolae Iorga
Emil LUNGEANU – Nicolae Iorga, după 70 de ani / *Nicolae Iorga, after Seventy Years* /34

CATALOG – Cultura română în actualitate / *Romanian Culture in Actuality* /36

CALENDARUL LUNILOR

Dr. Marian NENCESCU – Crăciunul la români / *Christmas to Romanians* /38

CALENDAR – Decembrie / *December 2010* /39

RĂSFOIRI

Rolul curentului latinist în cultura română

Dr. Vasile ARVINTE
Lingvist

Nu se poate contesta faptul că în istoria limbii literare românești există o tendință certă a latinizării (și modela), în mod intenționat și declarat, numele etnic român de etimonul său, *romanus*. Numai în această privință au dreptate cei care au susținut că forma *român* ar fi fost influențată de etimonul latinesc. Dar latinizării au modificat, în grafie, și vocala accentuată *î*, pe care au redat-o prin *a*. Din mulțimea de exemple existente, vom da, spre ilustrare, doar câteva. Este vorba de formele *romani*, *romanească*, *romanești*, *roman* etc. în loc de *români*, *românească*, *românești*, *român* etc. Expresia limbii românești apare la Constantin Diaconovici-Loga, *Orthografia sau dreapta scrisoare* (Buda, 1818); „... din limba franceză în cea românească” (Voltaire, *Tragodia lui Orest*, trad. de Al. Beldiman, Buda, 1820); *neamul românesc*; *Biblioteca românească* (publicație periodică tipărită de Zaharia Carcalechi, Buda, 1821); *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor* de C. Diaconovici-Loga (Buda, 1822); *romani* (= români), *romanesec* (= românesc), *romanilor* (= românilor), *limba românească* (la 1824), *roman* (= român): Toma Popovici, *Cuvîntare la îngroparea lui Naum Petrovici* (Buda, 1824); *poporul roman* (= poporul român): *Octoih cu catavasier* (Buda, 1826, în prefața semnată de Constantin-Loga); *Pentru școlarii românești* (Ioan Thomici, *Scurte învățături*, Buda, 1827); *romane* (= române): Damaschin Bojincă, *Diregătorul bune creștere* (Buda, 1830); *Epistolarul românesc* (C. Diaconovici-Loga, Buda, 1841); *romanilor* (= românilor): Simione Barnuțiu, *Raporturile romanilor cu ungurii și principiile liberației naționale* (ed. a II-a, Viena, 1852); *romana* în *De ortografia romana*, în „Amicul școlăreț” (Sibiu, I, 1860). Adăugăm și expresia, aproape complet latinizată, *Eo sum romanu* „eu sînt roman” la Eftimie Murgu, *Widerlegung der Abhandlung, welche unter dem Titei vorkömmt: „Erweis...”* (Buda, 1830). Uneori, ca în titlul cunoscutului dicționar de la Buda (1825), apare un *a* cu un apostrof pentru a nota sunetele *î* sau *â*: *Lesiconu Românescu-Lătinescu-Ungurescu-Nemșescu...*

De la latinizării ardeleni, formele acestea au trecut apoi în Muntenia și în Moldova, fiind atestate în numeroase tipăriri dintre anii 1820–1830 și de mai târziu. Ardeleanul Gh. Lazăr, adept al acestor forme, le răspindește cu mult zel printre școlarii lui din Muntenia; vezi, de pildă, prefața sa la *Povăuitorul tinerimii* (Buda, 1826). Dinicu Golescu (*Adunare de pilde*, Buda, 1826) scrie, de asemenea, *romanească*: *de pre limba grecească în cea românească*. Un caz tipic, amintit în treacăt mai înainte, de oscilație în scrierea numelui etnic și a derivatelor lui ni-l oferă I. H. Rădulescu în titlul cunoscutei sale publicații. La început, aceasta s-a numit *Curier rumînesc*, cu *-u* și cu *-î*, în grafia chirilică. Sub influența latinizării, titlul se modifică în anul 1838 în *Curier rumanesc*, deși în textele publicate în acest an apare în continuare forma cu *-î*, *rumînescă*, *a rumîni* „a rumaniza”. Dar tot în anul 1838, I. H. Rădulescu operează o nouă modificare, constînd în renunțarea la forma cu *-u*, cu o veche tradiție în Muntenia: *Curier românesc*. Mai târziu, cînd re apare după o perioadă de întrerupere (în 1847), publicația este intitulată *Curierul romanu*. În sfîrșit, în ultima serie, scoasă în 1859, publicația se cheamă *Curierul roman*, fără *-u* final. În ultimele două forme menționate se reflectă (în afară de influența clară latinistă și de renunțarea la adjectivul vechi cu suf. *-esc*) și adoptarea formei neologice, creată sub influența franceză: *român*, *-ă*. Reamintim că tot în acest timp I. H. Rădulescu înlocuiește pe *sînt* cu *sunt*, invocînd existența formei ultime la aromâni.

Variantele latinizante sînt atestate în numeroase scrieri ale

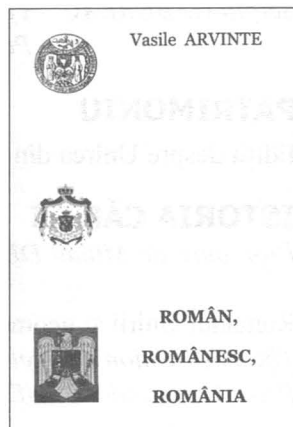
vremii. Menționăm titlul publicației munteneste *Viitorul românesc*, apoi expresia *poporul roman*, frecvent folosită de jurnaliștii și scriitorii din jurul anului 1848. O revistă scoasă la Iași de B.-P. Hasdeu, în 1859, se intitula *Romania*, un articol al lui I. Misail avea titlul *Romania dupre domnul Michelet*. Sub influența latinistă, chiar numele străvechi al Munteniei este ortografiat, pe la 1856, *Tierra Romanească*.

Această avalanșă de variante latinizante, din care am spicuit doar câteva exemple, n-a putut rămîne fără urmări în ce privește răspîndirea formei cu *-o* la munteni și la ardeleni și a celei cu *î*, mai ales după ce s-a adoptat alfabetul latin, la toți românii. S-a creat, astfel, varianta grafică pe care o folosim și astăzi: *român*, *românesc* etc. M. Kogălniceanu, care se pare că este cel dintîi care a folosit grafemul *î* în redarea numelui nostru etnic în limba franceză, dîndu-și seama de exagerarea latinistă în scrierea acestui nume numai cu *a*, fără nici un alt semn diacritic, i se adresa astfel lui Ion Ghica: „*Arată românului (nu romanului) Bălcescu că m-am apucat a-i copia cele cerute*”.

Tot ardelenii, prin lucrările publicate la Buda sau la Viena, la începutul secolului al XIX-lea, au pus în circulație expresiile *limba daco-românească*, *limba daco-romană* etc., forme savante care își au punctul de plecare în scrierile lui D. Cantemir. Cîteva exemple: „... întoarsă de pre limba serbiască... în limba dacoromanească așezate...” (Dosithei Obradovici, *Sfaturile înțelegerii cei sănătoase*, trad. de D. Țichindeal, Buda, 1802), „... în limba daco-romanească traduse...” (Dosithei Obradovici, *Adunare de lucruri moralicești*, trad. de D. Țichindeal, Buda, 1808), „în limba dacoromanească” (George Lazăr, Viena, 1808), *limba [sic!] daco-romană* (în *Omul de lume*, trad. de V. Gergely de Csokotis, Viena, 1818, cu litere latine), „... iară acumă în limba daco-romanească preîntoarsă...” (Damaschin Bojincă, *Respundere desgurzătoare*, Buda, 1828), *daco-romani* (P. Ștefan Niagoe, *Dialogu séu vorbire între inventiatoriu și scolaru despre romani și romini séu daco-romani*, în *Calendariu românesc pe anul de la Hristos 1829*, Buda); uneori apare și semnul grafic *â*: *limba daco-românească* (Villaume, *Pedagogia și methodica*, trad. de Naum Petrovici, Buda, 1818).

Expresia trece și la moldoveni, cunoscînd și alte variante: *limba daco-romană* (la Leon Asachi în trad. *Bordeiul indienesc* de Bernardin de Saint-Pierre, Iași, 1821), *daco-românia* „limba românească”, poate și „totalitatea românilor”, în exemplul „... carii [misionarii greci] ... introduseră în daco-românia slovele slavoane și goniră literele strămoșești” (din C. Negruzzi, *Scrisoarea III [Vandalism]*); *neamul romano-dachicesc* (la Veniamin Costache, *Istoria Vechiului și a Noului Testament*, Iași, 1824). [...]

Vasile Arvinte, *Român, românesc, România: studiu filologic*, ediția a III-a, definitivă, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008, pp. 65-68

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

București

G. CĂLINESCU

Știu că București este, din vina celor din trecut, un oraș cu multe lipsuri: lipsă de sistematizare, canalizare proastă, pavaj rău, străzi inondabile și pestilențiale la periferii. Totuși, pentru cine privește lucrurile în esența lor și perspectiva viitorului, el are farmecul său, și străinului, care credea că ne laudă văzând în Capitala noastră un mic Paris, i-aș spune următoarele:

Calitatea dominantă a orașului București este de a fi de un alb cretos și dulce, care absoarbe soarele fără a produce fulgerele marmurii. Privit de sus, cu coloniile sale de blocuri paralelipipedice în var, mai mult ascensive decât orizontale, risipite printre grădini și pe marginea lacurilor, orașul stârnește o mare impresie de voioșie și nu este esențial deosebit de acela mult mai redus, o veritabilă livadă semănată cu căsuțe, din epoca desenelor lui Raffet, Bouquet și Doussault.

Există orașe sumbre, orașe policrome sau monocrome, orașe învăluite în ceață sau de un cenușiu dur de piatră. Candoarea Capitalei e vibrantă și aeriană. Absența unui monument central colosal, slujind drept pivot (catedrală, turn comunal), poate da falsa impresia a lipsei de opere arhitecturale vechi. Muzeul de Artă, Ateneul, sunt palate moderne în stil clasic, remarcabile prin aceeași alboare. Sunt cu toate acestea în București, care e un oraș istoric, admirabile piese vechi de arhitectură, biserici albe și roșii. Frumusețea lor e miniaturală și marile blocuri le fac reverențios loc printre ele, retrăgându-se la o distanță respectuoasă. Scoaterea și izolarea din învălmășeală a capodoperelor grațioase, într-un oraș ce se îndreaptă spre stilul tentacular, continuă. Sunt în București biserici albe, tencuite, vărute și uneori pictate exterior. Una este svelta biserică a Enei, cu cele două turle sprintene, la care a fost cântăreț întâiul nostru romancier, N. Filimon, Biserica Colțea, cu pridvorul în stil brâncovenesc, Biserica Albă, nu frumoasă, însă surprinzătoare prin albul ei imaculat de biserică rurală în inima unui oraș mare. Biserici roșii sunt în cărămidă aparentă, cu zone late și uneori preponderente de mortar. Procedul e propriu artei bizantine, totuși, sveltețea, delicatețea de tonuri a acestor monumente evocă arta italiană. Biserica Crețulescu, Mănăstirea Antim aparțin acestui grup de monumente. Biserica celei din urmă și clopotnița suferise, prin lipsa de gust a arhitectului austriac Schlater, modificări scandaloase, luând înfățișări bizare, gotic-feudale. Azi monumentul și-a recăpătat forma originală.

Arhitectura civilă a evoluat mult și prea repede în București din cauza sporirii extraordinare într-un secol și jumătate a orașului. Vechile case boierești, pierdute în grădini imense, au fost înăbușite de construcțiile noilor pături producătoare, pe Calea Victoriei se mai pot vedea „hoteluri” boierești din a doua jumătate a veacului trecut și primele decenii ale acestui secol, de aspect modest, cu un cat înalt pus pe un demisol sau pe un *rez-de-chaussée*, slujind drept soclu, tencuite, vărute, toate în stil clasic, imitat în var, cu peron și „escalier”, izbind prin candoarea lor în mijlocul unei curți năpădite de buruieni, în fundul căreia se zărește grajdul pentru cai și trăsură. Caracteristica lor, ca și a caselor dinainte de 1914, este înălțimea și lărgimea camerelor, vastitatea verticală a ferestrelor. Institutul actual de științe statistice se află adăpostit într-o casă, restaurată și modificată, fără a se atinge structura ce aparținuse lui Ioan Bălăceanu și fusese un timp sediul Arhivelor Statului. Grupul principal al caselor așezate în mijlocul curții, la o bună depărtare de uliță, era în stilul neoclasic de la sfârșitul veacului al XVIII-lea și

începutul celui următor, parterul stând la nivelul solului, fără soclu, iar fațada rândului de sus fiind înfrumusețată cu coloane sau semi-coloane tencuite. Intrarea era printr-o ușă mare cu două canaturi și geamlâc, deasupra ei, sus, aflându-se de asemenea geamlâc, dând la un balcon de fierărie. Urcarea la catul de sus se făcea pe o scară din lespezi mari de piatră aspră, cu câte o floare cioplită cu dalta pe ici, pe colo, și cu grilaj de fier, lespezi ce se pot vedea azi depozitate în fundul curții. Postav roșu căptușea ușile de la sala de intrare în jos. Zidăria, ca de fortăreață, avea cam 70 cm lățime, între ușile duble putând sta slobod un om. Zecile de odăi foarte mari, un salon având cinci ferestre, erau unele îmbrăcate în hârtie și aveau sobe cu tacămul de alămărie.

Capitala s-a acoperit cu vremea cu case, unele modeste, în vagon, destinate a fi date cu chirie micii burghezii, și pe care le-a evocat cu umor I. L. Caragiale, altele în noile cartiere luxoase, unde arhitectura e amestecată, însă se întâlnesc specimene de stil neobrâncovenesc (ziduri vărute, portaluri de piatră sculptată, loggia cu balustradă de lemn) de o mare frumusețe. Arhitecți străini ca Albert Galleron (Ateneul Român), P. Gottereau (Biblioteca universitară) sau români ca N. Nenciulescu (Muzeul de Artă al R.P.R.) au înțeles simfonical alb al orașului și s-au adaptat lui.

O a doua notă specifică a orașului este de a fi o imensă grădină. Desigur, sunt orașe care posedă grădini ilustre, de un aspect monumental mult mai artist. Orașul București, în ciuda apariției marilor blocuri, și-a păstrat formula veche. La fiecare colț de stradă, pe orice loc altădată viran, este o mică grădină, șoseaua Kiseleff, șoseaua Jianu, Parcul de cultură și odihnă, parcul Libertății, grădina Cișmigiu, lacurile din jurul orașului ținându-se lanț, înghit, în verdețea lor, orașul zidit. Pe locul de azi al Cișmigiuului era altădată o baltă pestilențială. George Bibescu chemă pe horticolul Mayer și prefăcu smârcul în grădină cu lac. Șoseaua de la bariera Mogoșoaiei fu tăiată în 1833 din ordinul lui Kiseleff și plantată cu tei. Profunzimea de flori e așa de mare în București, încât în luna iunie, noaptea, efluviiile teilor, trandafirilor, iasomiilor dau iluzia de a te fi rătăcit într-un parc fără capăt. Căldura excesivă topește asfaltul în timpul arșiței, producând un anume zăduf, de aceea marele cartier pentru muncitori, ce se zidește azi pe locul unui fost hipodrom în fața lacului Floreasca, stă pe o concepție arhitecturală de Renaștere. Masivurile impunătoare ale clădirilor sunt distribuite în adâncime, ca într-un decor de teatru, despărțite între ele de largi suprafețe verzi. Noul teatru de Operă și Balet nu se află în centrul orașului, și izolat în mijlocul unui parc. La marginea extremă a capitalei, în capătul șoselei Kiseleff, lângă lacuri și în plin câmp deschis, se ridică grandiosul palat al Scânteii, palat somptuos și sediu al celei mai mari tipografii din țară. Silueta sa domină masivă de la distanță pe dată ce pășim în șosea, iar lanterna trece peste vârful copacilor ori de unde am intra în oraș. Împrejurimile Bucureștiului sunt adesea pline de farmec prin lacurile, câmpurile nesfârșite de grâu și livezile fermelor de stat, iar palatul istoric de la Mogoșoaia în stil brâncovenesc încântă prin armonia lui de monument de Renaștere târzie și prin fantezia fabuloasă și orientală a detaliilor. O „loggia” cu coloane răsucite, dând înspre lac, constituie o splendidă izbândă arhitectonică.

Andrei Pippidi, *București: istorie și urbanism*, Editura DominoR, Iași, 2002, pp. 87-89

Parisul și „micul” Paris – paradoxuri cotidiene

Sergiu-Marian GĂBUREAC
Biblioteca Metropolitană București

Recent, colegul nostru Sergiu-Marian Găbureac a împlinit o frumoasă vârstă – cu acest prilej, Redacția „B.B.” îi urează un călduros La mulți ani! – fiind răsplătit, de un grup generos de firme private, cu un sejur la Paris. Impresiile din această călătorie au fost publicate, in extenso, on-line. Totuși, spre deliciul cititorilor, am reținut câteva fragmente, grupate sub titlul generic de mai sus, în vederea relansării unei discuții privind actualitatea sintagmei devenită „clasică”, dar atât de dragă bucureștenilor.

La Paris poți merge la orice bibliotecă publică și vei găsi un modul de informare turistică, dotat cu ce vrei și ce nu vrei. Pliante, oferte, fluturași, reviste, ghiduri, hărți, albume... La aeroport și în câteva locuri din Paris vei vedea chioșcuri de informare turistică, tot ale Primăriei, cel de la Notre Dame fiind extrem de accesibil. Peste tot informația turistică e gratuită. Și la București e la fel... E drept, lipsesc din peisaj vreo 40 de biblioteci-filială la Metropolitană noastră dragă, dar puținele puncte de informare îți pot satisface orice cerere. Mai puțin dotarea cu pliante, hărți, oferte... Cei direct interesați, beneficiari ai fluxului de turiști (primărie, teatre, muzee, agenții de turism, restaurante, baruri, cluburi, hipermarketuri, ONG-uri) ar trebui să le tipărească și să le expună în aceste instituții abilitate oficial cu informarea și lectura din orice domeniu...

Cinematografele sunt extrem de proaspete și ispititoare la Paris, iar marile librării sunt ca-n *Kafka*. Ai intrat, ești pierdut! Poate cu a doua ocazie. La prima, nu! S-ar putea să fie și ultima! Teatrele, Opera, Filarmonica, cabaretele îți propun, discret, o întâlnire de neuitat. E greu să rezisti tentației! În „micul” Paris, la relansarea, de la Capșa, a *Moftului român*, am văzut noua firmă a primului teatru de revistă al României (proaspăt renovat) de peste drum. Cred că marelui Tănase nu i-ar veni să creadă dacă și-ar vedea ochilor scris numele său. Mare. Cu portocaliu. Deh, altă politichie!

La Paris, folosești rețeaua metroului sau cea pentru autobuze doar pentru distanțe mari. Parisul e una dintre puținele metropole, vizitate de mine, cu o semnalizare atât de bună. Și la suprafață și în subteran. Unui călător străin rătăcit prin metroul din București i se arată cu insistență unde este *Republica* (bineînțeles, undeva la marginea orașului, ca și str. *Democrației*), dar nu i se afișează vizibil, la intrare, stația care urmează.

Atenție! Prin sutele de tuneluri ale metroului parizian, e bine să știi, tot timpul, în ce direcție o iei. Datorită rețelei extrem de dense, tunelurile de intrare, pentru diferite linii, sunt foarte apropiate și ușor poți s-o iei greșit.

Apropo de denumirile stațiilor pariziene. Faci o adevărată incursiune în cultura franceză doar citind numele stațiilor prin care treci. În „micul” Paris, aflăm că nu este loc pentru stația *Eminescu*. Există numai o stradă „de doi lei”. În schimb, avem stația *Muncii*, într-o țară unde *piața muncii* este o altă *fata morgana* postdecembristă! Paranormalul la el acasă! Și tot în „micul” Paris există *Bd. Ferdinand I*, deși istoria românilor nu l-a consemnat, vreedată, pe un al II-lea! Marele om politic liberal Take Ionescu a devenit, peste noapte, str. *Tache Ionescu*, iar prenumele (*pre numele*) multor personalități apare după nume (str. *Arghezi Tudor* sau *Creangă Ion*). Numele unor străzi emană un cult postdecembrist în exces pentru personalități de mâna a treia, a patra. Și când te gândești că există atâtea cuvinte frumoase și plăcute auzului. *Pe ce stradă stai? Puiului* sau strada *Sld. erou Ion Ion!* Săracu’ Ion, ajuns erou fără voia lui!

O situație anormală în „micul” Paris e cu denumirile unor stații la suprafață. În loc să fie reper pentru zonă, s-au dat, de multe ori, nume fără nici o implicare în orientarea rapidă a cetățeanului sau care măcar să aibă o valoare culturală deosebită... Ni se anunță stația *Viitorului* (!?), în loc de *Biserica Precupeții Vechi*, Școala *Tunari*, în loc de *Teatrul Metropolis*, Șos. *Mihai Bravu 86*, în loc de *Liceul Iulia Hasdeu, dr. Grozovici* (personalitate, fără îndoială), în loc de *Spitalul Colentina*. Repere mult mai cunoscute și, mai ales, utile tuturor. Se vede că primarii noștri postdecembriști au avut *consilieri* culturali de primă mână! Care, tot timpul, au fost preocupăți doar de a crea imagine Bucureștilor și a fi în slujba cetățeanului. [...]

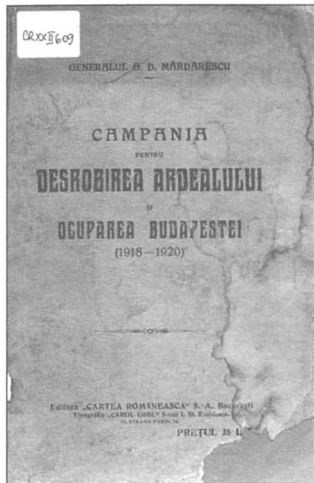

GHEORGHE LEAHU:

*Arcul de Triumf
Șoseaua Kiseleff, București*

*Arcul de Triumf
Place de l'Étoile, Paris*

PATRIMONIU

Generalul G. D. MĂRDĂRESCU, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei (1918-1920)*

Editura Cartea Românească S.A., București, 1922

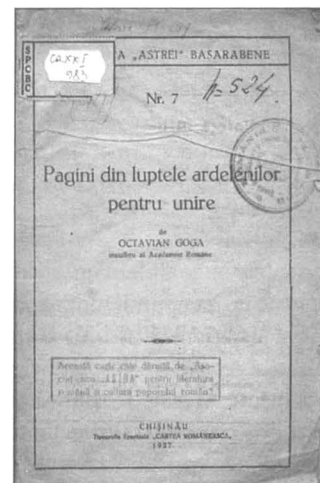
Încrederea M.S. Regelui și a Țării chemându-mă, pe ziua de 12 Aprilie 1919, la comanda trupelor din Transilvania, trupe cari au înfăptuit desrobirea Ardealului, îmi propun prin lucrarea de față să dau un rezumat asupra evenimentelor și mersului operațiunilor, cari au îngăduit realizarea acestei sfinte năzuinți a întregii suflări românești.

Urmărind să informez marele public asupra acestor chestiuni și să stabilesc adevărul – deoarece s'au născocit multe legende – am căutat să descarc lucrarea de detalii cu caracter tehnic, fără a o face însă neînțeleasă; rămâne ca uvrajele oficiale să pună la dispoziția profesioniștilor toate datele, după cari să se poată studia în mod amănunțit această sublimă pagină a istoriei neamului românesc, pagină care este și va rămâne una dintre cele mai bune dovezi ale vredniciei ostașului român.

Octavian GOGA, *Pagini din luptele ardelenilor pentru Unire*

Biblioteca „ASTREI” basarabene, Tipografia Eparhială Cartea Românească Chișinău, 1927

Singure aceste suferințe din cursul războiului, fără calvarul unei istorii de veacuri, ar fi fost deajuns ca să deie suprema justificare morală războiului de desrobire al României pentru conaționalii săi. Chinurile supraomenești însă au început pentru Românii din Transilvania abia după declarația de război a României. E de datoria istoriografului de mâine să strângă acest trist material, care va rămâne ca o probă de anahronism moral al vremii noastre și ca o rușine a umanității.

Vasile GOLDIȘ, *Discursuri rostite în preajma Unirii și la Asociațiunea culturală „ASTRA”*

Cultura Națională, București, 1928

Unirea tuturor Românilor într'un singur stat numai atunci va fi statornicită și garantată prin istoria mai departe a lumii, dacă va răspunde tuturor îndatoririlor impuse prin noua concepție a civilizațiunii. Ea ne va inspira datoria să nu pedepsim progenitura pentru păcatele părinților și ca urmare va trebui să asigurăm tuturor neamurilor și tuturor indivizilor conlocuitori pe pământul românesc aceleași drepturi și aceleași datorinți. Civilizațiunea, care ne-a eliberat, pretinde de la noi respectul pentru dânsa și ne obligă să prăbușim în noul nostru stat orice privilegiu și să statorim ca fundament al acestui stat: munca și răsplata ei integrală.

ISTORIA CĂRȚII

Aspecte geopolitice ale Marii Uniri

Prof. univ. dr. Mihail DIACONESCU
Universitatea „Spiru Haret“, București

Preliminariile campaniei Armatei Române pe frontul de Vest desfășurată în intervalul aprilie – august 1919, culminând cu eliberarea Budapestei de „bandele“ înarmate ale lui Béla Kun și apoi ocuparea vremelnică a capitalei Ungariei, în vederea pacificării și reinstaurării regimului democratic, sunt pe larg analizate de dr. Mihail Diaconescu atât în articolul de față, cât și în romanul său Sacrificiul. În preajma aniversării Marii Uniri din 1918 redăm, fragmentar, studiul publicat în „Opinia națională“ (nr. 459, 8 decembrie 2008), cu precizarea că momentul eliberării Budapestei se leagă de amintirea a doi generali de frunte ai Armatei Române, G. D. Mărdărescu și Traian Moșoiu. Ambii s-au aureolat de vitejie pe frontul românesc, pe Valea Oltului, la Salatruc, Arefu și Curtea de Argeș, iar apoi, în Ardeal, ajungând până la Budapesta. Dintre aceștia, Traian Moșoiu devine și personaj de roman, în Sacrificiul, iar G. D. Mărdărescu este cronicarul Campaniei pentru desrobirea Ardealului (Cartea Românească, 1922). Sacrificiul lor, precum și cel al întregii Armate Române, conferă deopotrivă actului fundamental al Unirii și evenimentelor ce au urmat noi dimensiuni istorice, morale și naționale. (Redacția „B.B.“)

***

The Romanian army's campaign on the Western front in April – August 1919 is related to two prominent Romanian Generals, G. D. Mărdărescu and Traian Moșoiu. They fought valorously on the Romanian front, on Valea Oltului, at Salatruc, Arefu, Curtea de Argeș, and then in Transylvania, finally arriving at Budapest. General Traian Moșoiu became even a character in Mihail Diaconescu's novel, The Sacrifice, while General G. D. Mărdărescu was the chronicler of The Campaign for Transylvania's Liberation (Cartea Românească Publishing House, 1922). Their sacrifice, as well as of the whole Romanian army, gives both to the fundamental act of the 1918 Union and the following events new historical, moral and national dimensions.

La începutul lunii aprilie 1919, așa-zisa „linie demarcațională“ Zam – Ciucea, mergând pe culmile Munților Apuseni, despărțea, plasând față-n față, Armata Română de Armata Roșie Maghiară.

Țin să subliniez faptul că în perioada documentării pe teren, pentru elaborarea romanului *Sacrificiul*, am străbătut cu mare atenție tot traseul acestei linii demarcaționale de la Zam, pe Mureș, prin Brad, prin sate, văi și munți până la Ciucea, pe Crișul Repede. Am călătorit pe jos, călare, cu un automobil ARO, pe acest traseu, care a marcat profund istoria românilor. Am dormit prin casele unor rude sau prieteni, pe la învățători și preoți de țară, de două ori și în podul cu fân al unui sătean, fără să mă abat de la scopul meu.

Este necesar să subliniem faptul că Armata Roșie Maghiară dispunea la est de Tisa de șapte divizii bine dotate și echipate și de o brigadă cu un efectiv total de 56.215 militari. Cele mai bune cadre militare maghiare ale fostei armate imperiale austro-ungare s-au angajat în noua Armată Roșie cu speranța că reanexarea Transilvaniei le va îmbunătăți viața și va reface frontierele feudale ale așa-zisului „Regat Milenar“.

Printre comandanții Armatei Roșii Maghiare, care au acționat în Transilvania, se numără generalul Henrik Werth, devenit mai târziu unul dintre oamenii de încredere ai amiralului fără flotă, Miklós Horthy, sângerosul colonel Károly Kratochwill, căpitanul Kálmán Werböczy, care a acționat cu soldații săi pe valea Crișului Negru, o adevărată fiară cu chip omenesc, otrăvită de o delirantă ură antiromânească, portretizată atent de mine în romanul *Sacrificiul*, și alții.

În pofida trupelor Armatei Roșii Maghiare și a represaliilor, rezistența satelor românești s-a declanșat și s-a amplificat de la o zi la alta. Numeroși săteni au plătit cu viața împotriva față de ocupanți. Zeci de mii de locuitori și-au părăsit satele și s-au retras în mare grabă spre est, peste munți, la adăpostul trupelor române. În unele localități, în satele de pe lângă Arad, în cele de pe valea Crișului Negru, la Beiuș, la Seghiște îndeosebi, unde ocupanții au întreprins trei atacuri de pedepsire, represaliile au fost de o mare cruzime. Preoții, învățătorii, avocații, comercianții, notarii și fruntașii români erau vânați în mod special, considerați, pe bună dreptate, agitatari ai satelor, arestați și, în multe cazuri, uciși fără judecată. În mod special erau urmăriți și uciși, dacă erau prinși, membrii Gărzilor Naționale Române, care asigurau ordinea în sate și orașe. Romanul meu *Sacrificiul* evocă pe larg atmosfera tragică a acelor zile teribile.

S-a creat astfel o situație complexă, în care elementele principale au fost: amploarea și violența confruntărilor de la sate; necesitatea armatei de ocupație de a supraveghea tot mai atent starea de lucruri într-un teritoriu vast și străin, pe care nu l-a putut controla integral; diminuarea capacității sale de a se organiza pe pozițiile și aliniamentele tactice în vederea unor viitoare atacuri; intensificarea colaborării între satele ocupate și trupele de dincolo de munți ale Armatei Române. Rezistența satelor a fost posibilă pentru că Munții Pădurea Craiului, Codru-Moma și Muntele Șes, drumurile ascunse prin păduri, râurile, tipurile de așezări moștești risipite pe coaste greu accesibile de la un sat la altul, ura activă față de invadatori au con-

tribuit fiecare în parte și toate laolaltă la crearea acestei situații, pe care trupele Armatei Roșii Maghiare n-au mai putut s-o domine.

Sosirea în etape a Armatei Roșii Maghiare a coincis cu primele acțiuni de împotriviare a populației românești din Crișana. De la o zi la alta și de la o săptămână la alta, aceste acțiuni s-au intensificat și diversificat. Ele s-au transformat repede într-o rezistență militară activă, deosebit de periculoasă pentru invadatori. În toate satele românești se întorseseră foștii combatanți de pe câmpurile de luptă ale Primului Război Mondial. Mulți dintre ei aveau arme și muniții. Toți știau să se organizeze și să răspundă la comenzi. Toți știau de Unirea cea Mare proclamată la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia. Toți îi urau pe ocupanți. În numeroase sate erau active Gărzile Naționale române, care dispuneau de arme și muniții.

În consecință, acțiunile invadatorilor, departe de a-i intimida pe săteni, s-au izbit de o angajare în luptă tot mai fermă. Propaganda bolșevică, pe care Dan Grigorescu, în ineptiile lui tipărite o numește artă avangardistă militantă, a fost total ineficientă în aceste sate. De altfel, mulți săteni erau analfabeți și broșurile în limba maghiară, pline de desene cu conținut „*revoluționar*” comunist, supervizate de politrucul Georg Lukács, autoproclamat estetician, nu le spuneau nimic.

Trupele străine n-au putut controla efectiv întregul teritoriu pe care l-au ocupat. De aceea ele au trecut la represalii de o mare violență, peste tot pe unde s-au confruntat cu nesupunerea fățișă a sătenilor. A fost o comportare tipică a unei armate de ocupație, care s-a simțit permanent amenințată într-un mediu străin și profund ostil. E vorba de un teritoriu care, din punct de vedere etnic, este compact românesc.

Când, în noaptea de 15/16 aprilie 1919, după o intensă pregătire de artilerie (invadatorii dispuneau de 137 de tunuri dispuse tactic în teren și de muniție suficientă adusă din timp), marile unități ale Armatei Roșii Maghiare au atacat pozițiile noastre pe valea Someșului și pe valea Crișului Repede, înaintând pe direcțiile Cicârlău–Dej, Zalău–Cluj și Ciucea–Cluj, replica Armatei Române a fost promptă și zdrobitoare.

A urmat ofensiva energetică a Armatei Române, ajutată eficient de satele românești din Crișana, eliberarea Oradei în dimineața zilei de Paște a anului 1919, forțarea Tisei la 1 mai 1919, în timp ce preoții noștri militari slujeau fără întrerupere cu lumânările aprinse în mâini lângă sicriul de argint cu capul lui Mihai Viteazul adus special pe front de la Sfânta Mânăstire Dealu de lângă Târgoviște, ocuparea Budapestei la 4 august 1919, capitularea și dezarmarea totală a Armatei Roșii Maghiare.

Țin să precizez faptul că uciderea avocaților dr. Ioan Ciurdariu Ciordaș și dr. Nicolae Bolcaș de la Beiuș, conducători ai rezistenței românești contra Armatei Roșii Maghiare, împușcați dimineața, demonstrativ, în vinerea Patimilor, și ulterior intrarea trupelor române eliberatoare conduse de generalul Traian Moșoiu în Oradea, în dimineața zilei de Paști, m-au îndemnat pe mine, fiul preotului Aurelian, de la Vulturești, județul Argeș, să mă gândesc insistent, cu sfială și cu smerenie, la relația dintre *jertfă* și *răscumpărare*, pe care teologia dogmatică ortodoxă o subliniază în istoria mântuirii neamului românesc, și să mă apuc de documentare, pe teren, în biblioteci și în discuțiile cu oamenii, pentru a scrie romanul *Sacrificiul*, în care aceste evenimente sunt evocate epic și simbolic pe larg.

Mari comandanți ai Armatei Române, precum legendarii generali Gheorghe Mărdărescu și, în special, Traian Moșoiu, din care eu am făcut unul dintre eroii principali ai romanului *Sacrificiul*, precum și colonelul Ion Antonescu, născut la Pitești, și alții, au conceput și finalizat bătălii succesive de o mare violență și amploare.

Prin aceasta plănuita joncțiune dintre Armata Roșie Maghiară și Armata Roșie Ucraineană a eșuat. A eșuat și planul de penetrare al Armatei Roșii Rusești spre centrul Europei și de întoarcere a tancurilor pentru a facilita dominarea întregului continent european de către Komintern și a face astfel din el o bază de susținere geostrategică, geopolitică, economică, militară și demografică a așa-zisei *Revoluții Mondiale*.

Un ecou puternic a avut victoria Armatei Române în Rusia. După victoria Armatei Române în Ungaria Sovietică, războiul civil (1918–1920) din Rusia s-a intensificat și, prin aceasta, politica externă, profund agresivă și expansionistă, a Kominternului a devenit ceva mai prudentă.

Béla Kun a fugit în Rusia Sovietică, neuitând să ia cu el, tâlhărește, ceea ce mai rămăsese din tezaurul Băncii Naționale Maghiare. De câte ori a putut, și unde a putut, și-a exprimat ura sa nestinsă față de poporul român și față de România Mare ca stat unitar și independent. Și pseudofilosoful Georg Lukács a plecat la Moscova.

În decembrie 1935, când într-o mahala sordidă a Moscovei s-a desfășurat așa-zisul Congres al V-lea al Partidului Comunist din România, de fapt o mică adunare de spioni și aventurieri politici internaționali (35 de inși în total), Béla Kun a ținut unul dintre rapoartele zise oficiale. Din partea Internaționalei a III-a (Komintern) a mai fost și bulgarul Gheorghii Dimitrov.

Participanții la acest „congres”, care nu aveau nimic comun cu poporul român, cu istoria, mentalitatea și valorile românești, cu tradițiile noastre, iar unii nici măcar cu limba română, au ajuns la concluzia că „*România este un stat tipic multinațional*”, „*imperialist*”, „*colonialist*”, care ocupă „*teritorii străine*” și care, în consecință, trebuie distrus, fie prin forță, fie prin impunerea unor succesive autonomii etnice locale și regionale. Teza kominternistă-bolșevică despre România ca stat multinațional este afirmată în prezent de UDMR. Și tot UDMR vorbește de autonomie etnică locală.

În 1938, Béla Kun, „*revoluționarul maghiar*”, fidel adept al lui Troțki și al ideilor acestuia despre necesara și inevitabila „*Revoluție Mondială*”, a fost împușcat, din ordinul lui Stalin, sub învinuirea de participare la un complot anti-statal.

Peste alți doi ani, în 1940, Troțki va fi ucis, și el, în Mexic, unde se refugiase, tot din ordinul lui Stalin.

Lenin murise încă din 1924, la puțin timp după ce fusese împușcat, și el, de o „*revoluționară*”, tot în cadrul luptelor pentru putere de la Moscova.

Kristian Rakovski a fost împușcat, la 11 septembrie 1941, în pădurea Medvedskaia, lângă orașul Oriol din centrul Rusiei, din ordinul lui Beria și din dorința lui Stalin, alături de alți 156 de deținuți politici – un adevărat masacru.

Firește, niciunul dintre acești politrucii sângeroși, care au urât unitatea noastră națională, nu s-a gândit vreodată că mulți români și îndeosebi monahii vorbesc despre Țara Sfântă România, care este și Grădina Maicii Domnului. Pentru ei, asemenea exprimări puteau fi doar niște superstiții stranie, vrednice de cel mai profund dispreț.

Romanul Unirii și geomorfologia spațiului identitar

Dr. Marian NENCESCU

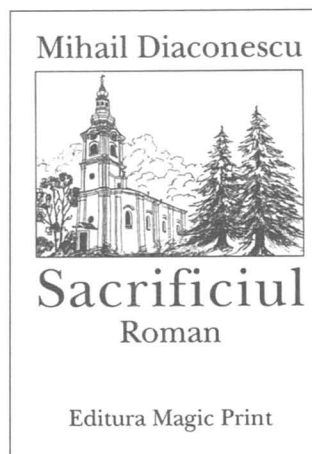
În 1987, când Mihail Diaconescu finaliza romanul său *Sacrificiul* (ediția I, 1988, ediția a III-a: Mihail Diaconescu, *Sacrificiul*. Cu studiul-prefață „Amurgul unui imperiu“ de Ilie Bădescu, Onești, Editura Magic Print, 2010), era greu de anticipat dimensiunea geomorfologică a spațiului identitar, avută în vedere de autor. Creat între 1984–1987, romanul a avut ca punct de plecare „două dosare groase, legate cu sfoară de bumbac“, puse la dispoziție de avocatul orădean Romulus Brad, martor și participant la evenimentele din 1918–1920, inclusiv la Unirea de la Alba Iulia. Ca fiu de preot argeșean, Mihail Diaconescu (născut la 8 noiembrie 1936, în comuna Priboieni, județul Argeș) a fost inspirat și de „sacrificiul“ a doi avocați bihoreni, dr. Ioan Ciurdariu-Ciordaș și dr. Gheorghe Bolcaș, deveniți personaje ale romanului, uciși mișelește de Detășamentele Speciale conduse de contele Werböczy Kálmán, criminal de război, niciodată judecat și pedepsit pentru faptele sale, în sfânta zi de Paște, 24 aprilie 1919.

Opera narativă a lui Mihail Diaconescu, compusă dintr-un număr de 11 romane, publicate între 1963–1988, reeditate frecvent după 1990, are drept coloană vertebrală triada *Depărtarea și timpul* (ediția I, 1986) – sinteză epico-simbolică a primului codificator al erei creștine, Dionisie Exiguul –, *Marele cântec* (ediția I, 1987) – parabolă a permanenței muzicii psaltice, creată după modelul davidic de Ioan Căianu-Valahul – și *Sacrificiul* – romanul Unirii din 1918.

În opinia sociologului Ilie Bădescu, acest ciclu narativ „reînvie fenomenologia unei mari speranțe născută în Europa Dunăreană, de la Cantemir și Brâncoveanu încoace“. De altfel, ediția a III-a a romanului *Sacrificiul* este însoțită de un studiu-prefață al aceluiași sociolog, ce identifică „valoarea de excepție a romanului, ce decurge din prezentarea narativă a războiului hărțurilor mentale“ (*op. cit.*, p. 22). Așadar, romanul se înscrie în ansamblul *ideii pan-europene*, triumfătoare în dauna *zonei nostalgice*. În această epocă fragilă, de tranziție, reprezentată de Ardealul anilor '20 ai secolului trecut și, prin extensie, de întregul centru european, de la Budapesta la Viena, plasează M. Diaconescu acțiunea romanului său, trasând subtil o *hartă cognitivă*, peste care se suprapun actele conștiente ale eroilor săi narativi. Darul de portretist al naratorului se dovedește infailibil: de la chipul oscilant al contelui Tizsa István, primul ministru al Imperiului muribund, la cei doi avocați deja semnalati; de la deputații români dr. Vaida-Voievod și Iuliu Maniu, la portrete de militari unguri și austrieci, conți, prelați, doamne din înalta societate, până la oameni din popor, totul dovedește o știință subtilă a detaliului fiziologic și psihologic.

Prin trimiterele dese, purtând încărcătura *mărcii etno-spirituale*, M. Diaconescu surprinde portretul colectiv al unei generații de intelectuali încărcată și tarați de diverse bovarisme imperiale, incapabili să simtă fiorul convulsiei sociale ce refuză *imperiul de substituție*. Acestor nostalgici ai Mittel-Europei le opune M. Diaconescu forțele proaspete ale celor care „mor pentru dreptate“.

Privit astfel, *Sacrificiul* constituie deopotrivă un roman-eseu, un manifest ideologic vizionar și curajos, apărut într-o perioadă și conjunctură nepotrivite, acum două decenii și jumătate, ca și azi. La reeditare, romanul este însoțit de un *breviar de*

lectură, cel mai complet studiu sociologic dedicat operei lui M. Diaconescu. De altfel, aprecierile lui Ilie Bădescu nu sunt singulare, căci se adaugă celor semnate de majoritatea intelectualilor semnificativi ai țării, de la acad. Al. Surdu, regretatul Mihai Ungheanu, Dan Zamfirescu, la criticii tineri.

Simultan, aceeași editură din Onești publică „trei studii antropologice“ de Ilie Bădescu, reunite sub un titlu semnificativ – Ilie Bădescu, *Drama istorică a omului creștin în literatura lui Mihail Diaconescu. Contribuții antropologice*, Onești, Editura Magic Print, 2010. Sensul principal al demersului enunțat este revelarea virtuților *dialogului*, ca metodă narativă iluministă dedusă din *arta argumentării*. Având șansa să scrie și să-și desăvârșească studiile departe de țară (din 1972, M. Diaconescu este lector de limba română la Universitatea Humboldt din Berlin), autorul cultivă – în opinia lui Ilie Bădescu – o *fenomenologie narativă proprie*, impregnată de *profunzimi noologice*. Cu alte cuvinte, el aspiră spre o lume a esențelor, prin care reînvie câteva dintre miturile istoriografice, profund atacate la răscrucea dintre epoci. Opus *deconstrucției*, practică sânguină de mulți intelectuali adepți ai ideilor universaliste, M. Diaconescu rămâne un autentic și viguros creator de mituri culturale, pe care le extrage din *referințele stereotipe* și le conferă dreptul la existență. În acest sens, trimiterea la Nietzsche nu este gratuită și este regretabil că un eseist de talia lui Ștefan Borbély nu și-a extras argumente pentru relevarea spiritului nietzscheian în literatură și artă și utilizând inclusiv opera lui M. Diaconescu (v. Ștefan Borbély, *Pornind de la Nietzsche*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010).

Privite din perspectivă referențială, romanele-etalon ale lui M. Diaconescu, invocate în acest context, provoacă, în opinia aceluiași I. Bădescu, o *resurgență mitică*, o actualizare a unui scenariu *exemplar*, asemeni celui din care s-au născut – *illo tempore* – miturile. Autor, din păcate, puțin frecventat public, narator altoit pe tulpina unui *veritabil doctrinar naționalist*, din cea mai curată stirpe românească, Mihail Diaconescu depășește prin creația sa cadrul strict al literaturii contemporane, concurând, în eternitate, la unitatea de marcă a culturii române.

Cinci secole de tipar românesc: 1510–2010

Ieromonahul Macarie, tipograf la Mănăstirea Bistrița

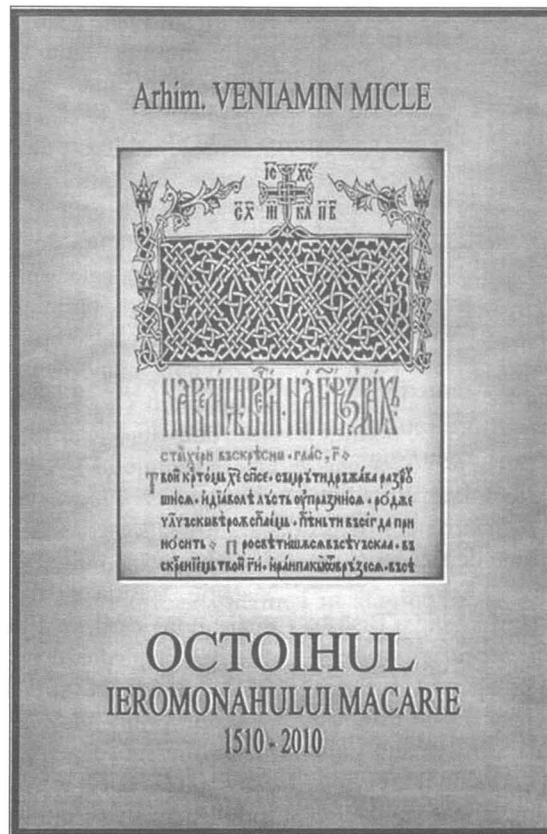
Preot Constantin MĂNESCU

Parohia Urșani, Horezu, Județul Vâlcea

La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul“ (Ioan I, 1). Când auzim cele spuse de Sfântul Apostol Ioan, ucenicul cel iubit de Iisus, în prologul *Evangeliei* sale, ne ducem cu gândul la cartea *Facerii*, unde aflăm că tot ce s-a făcut, prin Fiul lui Dumnezeu s-a făcut, pentru că dintru început, adică din veșnicie, Cuvântul era la Dumnezeu Tatăl. Acesta nu este altul decât Logosul divin, prin care a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!“ (*Facere* I, 3). Iată că prin Cuvânt se face lumină, și „lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o“ (Ioan I, 5). Într-adevăr, întunericul lumii vechi nu a cuprins-o, dar nici nu a recunoscut lumina lumii, pe Logosul divin, cu excepția profeților și a sibilelor, care au fost luminați de sus.

Dar iată că a venit un moment în istorie când „Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi“ (Ioan I, 14), adică atunci când Fiul s-a manifestat ca persoană istorică și a devenit „Cuvântul lui Dumnezeu întrupat“. El a venit să lumineze lumea, sufletele și conștiințele oamenilor cu o învățătură nouă, divină, căreia nu i se putea împotrivi nici o filosofie de pe pământ. Și, de reținut, acea învățătură s-a răspândit inițial, în totalitatea ei, pe cale orală, pentru că Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu a scris pe hârtie nici un cuvânt. Doar ucenicii apropiați și ascultătorii pătruși de tăișul cuvintelor Lui le-au fixat ulterior în scris, pentru a ajunge peste veacuri până la noi.

Și dacă cuvântul, atât cel rostit, cât și cel scris cu mâna luminează, trebuia ca mintea omului luminată tot de Dumnezeu să inventeze tiparul, adică imprimarea literelor pe hârtie. Această epocală descoperire aparține tipografului german Johannes Gutenberg din Mainz (1400–1468), care inventa, în Europa, tiparul cu litere mobile, la anul 1440. De la caracterele gotice inițiale ale lui Gutenberg se va trece la caracterul latin tipărit pentru prima oară la Veneția, cu litere intercalate ulterior cu cele italice, numite „aldine“, invenția lui Aldo Manuzio (1449–1515). La aceste îmbunătățiri în evoluția cuvântului tipărit se adaugă cea a lui Schweipoldt Fiol, primul tipograf din lume care a imprimat cărți în limba slavonă cu caractere chirilice, editând până la 21 noiembrie

1491 un număr de cinci titluri. Era firesc ca acestea să fie cărți destinate cultului divin ortodox (*Octoihul*, *Ceaslovul*, *Triodul*, *Triodul înflorat* și *Psaltirea*), deoarece alfabetul chirilic fusese inventat în secolul al IX-lea de cărturarul slav Chiril (827–869), considerat încreștinătorul popoarelor slave, împreună cu fratele său, Metodiu. Aceste cărți apăreau în atelierul lui Schweipoldt Fiol de la Cracovia, în Polonia, fiind urmate de cele care apăreau în tipografia slavă întemeiată în orașul Cetinje din Muntenegru, fiind adusă aici de la Veneția, în anul 1493, de principele Gheorghe Cernoevici.

Tipografia din Cetinje a lucrat sub conducerea unui călugăr cu numele Macarie, care a tipărit aici câteva cărți în limba slavonă. Activitatea tipografică a încetat în 1496, când Muntenegru a fost ocupat de turci. După câțiva ani, îl vom întâlni pe Macarie în Țara Românească, unde domnea Radu

cel Mare (1495–1508) și unde tipograful va tipări, între 1508–1512, primele cărți de slujbă bisericească în limba slavonă din spațiul românesc: *Liturghierul* (1508), *Octoihul* (1510) și *Tetraevgheliarul* (1512).

Din lipsă de documente istorice, acest personaj a rămas enigmatic în ce privește originea și viața lui. Învăluit de mister a rămas și locul activității tipografului Macarie, deoarece foaia de titlu a celor trei cărți nu menționează decât data apariției lor. Neobositul cărturar Veniamin Micle, slujitor la Mănăstirea Bistrița din Oltenia, care și-a dedicat întreaga viață scrisului, s-a aplecat asupra acestei perioade obscure a culturii noastre, încă de la aniversarea a cinci sute de ani de la apariția *Liturghierului* lui Macarie la 10 noiembrie 1508. Între cele 56 de cărți publicate de sfinția sa se numără și cea dedicată apariției tiparului și primelor tipărituri pe pământ românesc, intitulată *Tipograful Macarie și locul tipografiei sale*, apărută în 2008, la Sfânta Mănăstire Bistrița. Chiar dacă părerile specialiștilor sunt împărțite între Mănăstirea Dealu de la Târgoviște și Mănăstirea Bistrița Olteană, Veniamin Micle susține cu toată convingerea, cu argumente logice, că *Liturghierul* de la 1508 s-a tipărit la Bistrița. Unul dintre argumente este acela că istoricul Alexandru Odobescu, în călătoria lui de documentare din 1860, face acea epocală descoperire în Biblioteca Mănăstirii Bis-

Xilogravura de pe prima foaie a *Octoihului* reprezentând biserica Mănăstirii Bistrița

trîța din Oltenia, unde găsește șapte exemplare din *Liturghierul* lui Macarie și două *Tetraevangheliare* din 1512, care fuseseră sortite anonimului mai bine de trei secole și jumătate.

Tot în anul 2008, autorul scoate la Mănăstirea Bistrița Olteană cartea intitulată *Ieromonahul Macarie, tipograf român (1508–1512)*, în care îl identifică pe tipograf cu Macarie Românu, venit de pe plaiurile ardelenene. El nu este, așa cum s-a spus, nici „Muntenegreanu”, nici „Bistrițeanu”, nici „Govoreanu”, nici „Mitropolitu”, nici „Athonitu”, ci tipograful Martin Bârsanu din Codlea, călugărit cu numele de Macarie, care intrase încă din 1491 în legătură cu Schweipoldt Fiol la Cracovia.

În ce privește locul activității tipografului Macarie, în aceeași carte autorul ia pe rând, analizează și argumentează că acesta nu este „Târgoviște – capitala țării”, nici „Mănăstirea Dealu”, nici Mănăstirile Govora sau Snagov, nici „Mănăstirea Curtea de Argeș”. El este Mănăstirea Bistrița Olteană, care devenise un renumit centru de cultură slavonă și spiritualitate ortodoxă chiar din primul deceniu de atestare documentară (1491–1500).

Anul acesta s-au împlinit cinci sute de ani de la apariția celei de-a doua cărți tipărite de ieromonahul Macarie, *Octoihul*, finalizat la 26 august 1510. Acest mare eveniment cultural s-a aniversat cu anticipație în Arhiepiscopia Târgoviștei, încă din 26 septembrie 2009, când a fost lansată în Catedrala arhiepiscopală o nouă ediție a renumitului *Octoih* macarian. Textul original, reprodus după *Octoihul* ieromonahului Macarie, a fost dublat de un volum care cuprinde „Studii” realizate de prestigioase personalități ale culturii românești. Parcurgerea acestora dovedește că cercetările privind istoria începuturilor tiparului la români nu se consideră încheiate definitiv.

Cu acest prilej, Arhimandritul Veniamin Micle a

reluat unele ipoteze și teorii prezentate cu alte ocazii, iar acum actualizate, considerând oportună și necesară aducerea în actualitate a problematicii pentru popularizare și o mai bună cunoaștere a ceea ce reprezintă, pentru cultura românească și spiritualitatea ortodoxă, activitatea tipografică a ieromonahului Macarie Românu. Astfel, cea de-a 57-a carte a sa este intitulată *Octoihul ieromonahului Macarie (1510–2010)*, apărută la Sfânta Mănăstire Bistrița, Eparhia Râmnicului, 2010, închinată „tuturor monahilor care și-au consacrat viața osteneților tipografice, pentru promovarea luminii spirituale a sufletului”. Dacă prima carte a lui Macarie se adresa preotului și cuprindea cele trei Liturghii care se săvârșesc în cursul anului bisericesc, cea de-a doua, *Octoihul*, în slavonește *Osmoglasnic*, este o carte, am putea spune în limbaj bisericesc, de strană. Importanța ei este foarte mare și cunoașterea îndeaproape este imperios necesară pentru fiecare creștin în general, deoarece în ea se cuprinde pe larg întreaga învățătură dogmatică a credinței noastre ortodoxe. Pe parcursul a celor aproximativ o sută de pagini ale acestei recente apariții, părintele Veniamin Micle ne explică ce este *Octoihul* și câte ediții a avut până la 1510, arătând cu o îndreptățită mândrie națională că, înainte de *Octoihul* lui Macarie din Țara Românească, această carte de cult înregistrase doar două apariții în Europa: una la Cracovia în 1491 și alta la Cetinje în 1494. Autorul face apoi o comparație între cele două *Octoihuri* slavone, cel din Muntenegru și cel din Țara Românească, arătând că, deși se vorbește de doi meșteri tipografi având rangul de ieromonah și numele călugăresc de Macarie, aceștia au fost meșteri tipografi diferiți, care au tipărit două cărți total deosebite, realizate în două tipografii diferite. El pledează pentru Mănăstirea Bistrița Olteană ca loc de apariție a *Octoihului*, aducând ca argument xilogravura de pe prima foaie a cărții reprezentând biserica acestei mănăstiri care adăpostea tipografia. Imaginea acestei biserici corespunde întru totul Mănăstirii Bistrița și apare ca o „emblemă” a tiparniței sale. Autorul citează pe toți cercetătorii care sunt în favoarea Mănăstirii Bistrița, arătând că adepții ipotezei pentru Târgoviște sau Mănăstirea Dealu sunt foarte puțini.

Argumentele aduse de autorul acestei ediții critice a *Octoihului* macarian se bazează pe consultarea unei bogate bibliografii (o sută de cărți, articole și studii) dedicate acestei probleme, documente pe care le-a cercetat, comparând informațiile și concluzionând că Mănăstirea Bistrița poate fi considerată într-adevăr o vatră de spiritualitate de unde a iradiat pentru prima dată cuvântul lui Dumnezeu tipărit pe pământul românesc. Autorul ne convinge prin certitudinea datelor, prin conexiunea evenimentelor petrecute pe plan european la sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea, dovedind că românii nu au fost niciodată mai prejos față de cei ce au făcut cultură în orice altă parte a Europei. Prin strădaniile cărturărești ale lui Macarie s-au pus bazele activității tipografice la noi, care a fost continuată în secolul al XVI-lea de logofătul Dimitrie Liubavici în Țara Românească sau de Filip Moldoveanu în Ardeal. Cărțile tipărite de ei au îndeplinit, pe lângă rolul bisericesc, și un rol cultural, deoarece prin circulația lor în toate cele trei țări române au constituit un factor important în întărirea conștiinței unității de neam a poporului român.

In memoriam

Generalul Teodor Halic – la moartea unui Cavaler

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU
Academia Română

În ziua de 24 iulie a.c. s-a stins din viață generalul (r) Teodor Halic, Prim vice-președinte al Asociației Naționale a Veteranilor de Război și Președinte al Asociației Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul“.

La ceremonia de la Cimitirul Ghencea-Militar din 27 iulie au evocat faptele de bravură ale celui dispărut Gabriel Oprea, ministrul Apărării Naționale, general de armată (r) Marin Badea Dragnea, Președinte al Asociației Naționale a Veteranilor de Război, Neculai Onțanu, Primarul Sectorului 2, general (r) Aurel Ene, Președinte al Asociației Diplomaților Militari în rezervă și în retragere „Alexandru Ioan Cuza“, general (r) Emil Grădinescu, din partea Asociației Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul“.

Generalul Teodor Halic s-a născut la 13 septembrie 1919 într-una din frumoasele comune arădene, Bârsa, din părinți cu rădăcini adânci și puternice în pământul țării. A urmat cursurile școlii primare în comuna natală și liceul la Arad, faimosul liceu

„Moise Nicoară“. După absolvirea liceului s-a înscris, în 1940, la Școala de Ofițeri de rezervă Cavalerie. Aflat încă în stagiul, în

1941, după intrarea României în război pentru reîntregirea teritorială a țării, a plecat pe front cu Regimentul 1 Roșiori din Arad. A participat la ambele campanii, din Est și din Vest, ale Armatei Române, săvârșind împreună cu subunitățile pe care le-a comandat „acțiuni de luptă de un eroism și risc legendare“.

Pentru faptele de arme pline de curaj, tânărul ofițer Teodor Halic a fost distins cu cel mai înalt ordin de război, „Mihai Viteazul“ cu spade, cls. a III-a, și cu multe alte ordine și medalii de război românești și străine.

După terminarea războiului, la 9 mai 1945, Teodor Halic a continuat să slujească cu devotament țara în Armata României, îndeplinind funcții de comandă, stat major și construcții militare.

După decembrie 1989, Teodor Halic s-a situat în primele rânduri ale acțiunii de redobândire a demnității Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul“. A sprijinit înființarea Asociației Naționale a Veteranilor de Război și a Asociației Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul“.

Pentru meritele sale din timpul războiului, Teodor Halic a fost avansat până la gradul de general de armată și decorat de Președinția României și de guvernele Cehiei, Slovaciei și Federației Ruse.

Aleasa educație militară și calitățile morale ale generalului Teodor Halic s-au răsfrânt pozitiv în familie și societate. El a imprimat fiului său, Bogdan Halic, unul dintre distinșii tineri istorici români de azi, calitățile și virtuțile nobile ale poporului român: dragostea de neam și țară, modestia, bunul simț, respectul față de semenii, virtuți care l-au călăuzit pe tatăl-erou pe tot parcursul vieții sale.

Generalul (r) Teodor Halic, „stea din constelația Ordinului «Mihai Viteazul», ne-a lăsat prin încetarea lui din viață – a ținut să sublinieze generalul (r) Marin Badea Dragnea – lumina nemuritoare a unei vieți pilduitoare de nouă decenii, consacrată în cea mai mare parte unui crez nobil: slujirea Țării, a societății, a semenilor, cu devotament, eroism, tenacitate și spirit de sacrificiu“.

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Tipare ale satului tradițional – Poetul Ioan Dunca din Budeștii Maramureșului

Citeșc cu emoție dintr-un vechi caiet de versuri aparținând poetului țaran din Ieudul Maramureșului – Ion Hotico (a lui) Gavrilă Herenta, păstrat în arhiva profesorului Gheorghe Dăncuș, dăruit director al Muzeului Țărănesc de la Sighetul Marmației. Pe foaia de titlu, alături de anul și data redactării, 1926, ianuarie, 13, găsesc titlul tulburător „Dorul înstrăinatului”.

Lucrător la pădure, aflat temporar în județul Buzău, la parchetul Fundul Săcuiului, exploatat de antreprenorul Pero Orsariu, înstrăinatul maramureșean, copleșit de dorul de casă, notează circa 50 de scrisori în versuri, redactate în manieră populară, în care își cântă aleanul singurătății: „De aici până-n Brașeu / Nimeni nu-i străin ca eu / Foaie verde, foi uscate / De-ai mei părinți sunt departe...”

Și, mai apoi, adaugă: „Tatăl meu este plugari / Eu puțin am fost școlari / La școala noastră primară / Sub domnia austro-ungară / Franț Iosif a fost împărat / Grigore Dunca ne-a învățat...”

Fascinat de numele învățătorului maramureșean notat în manuscrisele lui Ioan Hotico Herenta (publicate de etnologul local Pamfil Bilțiu în colecția „Memoria Etnologică”, nr. 8–9, 2003) am străbătut Maramureșul în căutarea tiparului satului tradițional, atras de aura de vechime a locului, dar și de civilizația nordului românesc.

Un suflet aparte, iradiant și puternic, și-a pus pecetea pe oamenii locului, deveniți, prin forța împrejurărilor, statornici prieteni și camarazi de înțelepciune instituționalizată.

Între locurile de suflet, unde și lucrurile au o înțelepciune și spun o poveste, Budeștii, la fel Ieudul, ca Mănășturul, Bârsana sau Vadul Izei, reprezintă sinteza Maramureșului istoric, cel care te fură și te poartă sus, spre o spiritualitate transcendentă. Din Budești este originar și Ioan Dunca, poetul genuin, autorul volumului *Semeția mirării*, București, Editura Detectiv, 2008.

Am avut privilegiul de a trece pragul casei de lemn, de pe o uliță prăvălită pe o coastă, a poetului Ioan Dunca. M-au întâmpinat doi bătrâni, gazda și soția sa, împuținați la trup, ageri la minte și care m-au iscodit dacă îl cunosc pe feciorul lor, profesorul de filosofie și directorul de școală doctorală, Petru Dunca.

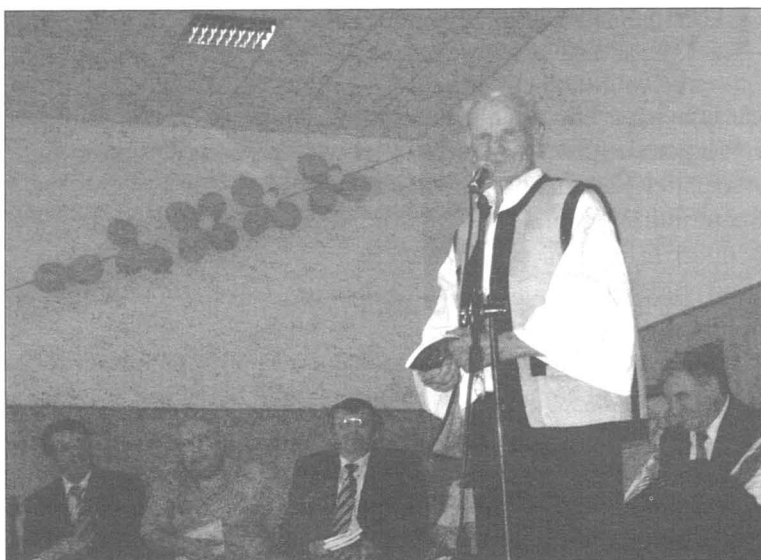
Pe lavița de lemn, sau în foisorul din grădina dăruită de Dumnezeu, mustind de iarbă și rod de fructe, am ascultat, fascinat, versurile desprinse dintr-un caiet tip dictando. Între culesul merelor și al prunelor, cositul fânului și rostuitul lui în câpițe și ruga la biserica satului, veche de trei secole, Ioan Dunca scrie versuri. Nu neapărat țărănești, nu toate cu rimă, cât mai ales reflecții înțelepte, priviri peste rosturile lumii.

La 85 de ani împliniți, țăranul din Maramureș Ioan Dunca, tatăl universitarului ardelean Petru Dunca, încă se mai împarte între muncă și scris. Caietele sale, adunate de-o viață, stau mărturie a stăruinței mucenicești a scrisului, la fel cum, cu un secol în urmă, se străduia să-și scrie aleanul și Ioan Hotico Herenta.

Tematica poeziei sale e diversă: reflecții asupra destinului uman, trăirea religioasă, evocări patriotice, anotimpuri ale vieții. Figuri de eroi, de la Pinteia la Mihai Viteazul, animă creația sa și reînvie vechi tradiții.

Din caiete vechi, îngălbenite, editorul Firiță Carp a dat la iveală inedite fulguri lirice, menite să ne mângâie sufletele în ceas de liniște.

În prag de An Nou, în loc să constatăm că „țara se risipește și noi rămânem a nimăru”, să citim versurile lui Ioan Dunca și să ne imaginăm că într-un sat din Maramureș răsare, la umbra grădinilor, iarba nouă și strălucitoare a speranței.

Poetul Ioan Dunca, la Căminul Cultural din Budești, cu prilejul lansării primului său volum de versuri, *Semeția mirării*, 6 iunie 2009

Marian NENCESCU

Cuvântul

*Dulce e cuvântul ce-i cuvânt.
Din inimă și de pe buze pleacă
Cucernic este omul și e sfânt
Îndemnând ca bine să se facă*

*Și omul înțelept, înțelepciune spune
Cuvântul lui e rază de lumini
Un ecou străbate peste lume
Sub privirea dulce și senină*

*Cuvântul încolțește și răsare
Și face rod în câmpul omenirii
El aprinde focul din dragoste mare
Își pune piciorul pe malul fericirii.*

Neghină

*Neghină, neagră neghină
Ori ești plantă, ori ești tină
Că ești floare albăstruie
Neagră ești și amăruie.*

*De ești verde și înflorită
Tot neghină ești numită
Ori ești verde sau uscată,
Neghină ești botezată.*

*Că ești neagră și amară
Noi nu te dorim în țară
De prin holde ești plivită
Oricând ești descoperită.*

*Nu te vrem deloc neghină
Că ești neagră și ești tină
Tu faci pâinea rea și amară
Vrem ca să nu fii în țară.*

Despre Pinte

*A trecut pe aicea Pinte
Cu vreo treizeci de haiduci
Toți erau pe cai călări
În mâini bote cu măciuci.*

*Îmbrăcați moroșenește
Cu gube, cioareci, opinci,
Cu căciuli de miel în cap
Că așa-i portul pe aici.*

*Coborând de la Gutâi
Avea galbeni în desagi
Sta de vorbă cu țărani
Și-i ajută pe iobagi*

*Iar iobagii salutau
Și îi mulțumeau de dar
Căci era pe atuncea timpul
Viață grea și trai amar.*

Drum

*Unde vrei poți să te duci
Drum de munți și de câmpie
Ori pe care poți s-apuci
În această Românie.*

*Drumurile sunt deschise
Pentru toți și orișicine
Sunt bune și sunt precise
Ori pe care dai de bine*

*Poți să sui în sus pe munte
Până sus în vârf de bolți
Poți să mergi pe drumul vieții
Însă numai dacă poți.*

Nu uita

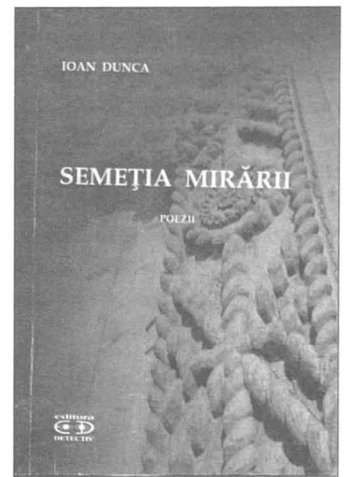
*Nu uita de neamul tău,
Nu uita de tine
De-ai trece prin foc sau tău
Dragostea ți-a ține.*

*Nu uita de țara ta
Nu uita de glie
Fii mereu tot pentru ea
Cu credință vie.*

*Nu uita de graiul tău,
Nu-ți uita de vatră
Credința tot mereu
Mereu nestrămutată.*

Anul nou

*Anul nou, iată, a sosit
Cu dragoste l-am primit
Că e zi de sărbătoare
De rugă, de închinare
Că pruncul Isus cel sfânt
A opta zi a împlinit
Că împrejur El s-a tăiat
Legea veche a păstrat
Așa lege evreiască
A vrut Domnul s-o îplinească
Noi, creștinii, ne rugăm
Pe Isus Îl laudăm
Ne rugăm cu plecăciune
Să ne deie zile bune
O, Isuse preaîndurate
Iartă a noastre păcate
Iar pe Vasile cel mare
Îl cinștim cu înflăcărare
C-a fost om evlavios
Sfânt și mare credincios
Să-l rugăm pe acesta sfânt
Că cât vom fi pe pământ
Să-l roage pe Dumnezeu
Să ne mântuie de rău.*

Orice zi

*Orice zi sosește, vine
În viață cât trăiești
Pentru el și eu și tine
Ori de rău și ori de bine
Ea sosește și-o găsești.*

*O zi vine, alta trece
Noi le numărăm mereu
Ori e cald sau este rece
Ce ne vin, le vom petrece
În ușor, bine sau greu.*

Gutâiul

*De strajă stai de veci aici
Cu vârful și creste de piatră
Gerul, ploile, furtuna
Au lăsat stânca sculptată.*

*Privești mereu spre Baia Mare
Iar Cavnicul adăpostești
Cu piscul tău înalt în zare
Privești meleaguri românești.*

*În decurs de ani, milenii
Prin timpuri grele și furtună
Neclintit ai stat și ești
Ca și acum că-i vreme bună.*

*Demult haiducii-n pribegie
S-au ascuns prin codrii tăi
Numai tu știi de ne-oi spune
Și potecile din văi.*

*De strajă stai acum în pace
Sub cer albastru și senin
Pe poteci acum e iarbă
Haiducii dorm și nu mai vin.*

*În povestiri, balade, basme
Despre Pinte și haiduci
Ce le spun mereu bunici
Nepoților, tineri prunci.*

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

1 Decembrie – Ziua Națională a României

Dr. Ion CONSTANTIN

Biblioteca Metropolitană București

În organizarea Bibliotecii Metropolitane București și a Asociației Culturale „La noi, la Români”, în ziua de 30 noiembrie 2010, la sediul central al Bibliotecii organizatoare a avut loc manifestarea *Chișinău – Cernăuți – Alba Iulia 1918*, pentru marcarea Zilei Naționale a României.

În prima parte s-a desfășurat o masă rotundă cu participarea prof. univ. dr. Radu Vergatti și a prof. univ. dr. Adina Berciu, care au subliniat faptul că anul 1918 reprezintă în istoria poporului român anul triumfului idealului național, anul încununării victorioase a lungului șir de lupte și sacrificii umane și materiale pentru făurirea statului național unitar. Acest proces istoric, desfășurat pe întreg spațiul de locuire românesc, a înregistrat deopotrivă puternice seisme în 1784, 1821, 1848–1849 și evenimente cardinale, precum Unirea Moldovei și Munteniei în 1859, proclamarea Independenței absolute a țării de sub dominația otomană, consfințită pe câmpul de luptă de Armata Română în Războiul din 1877–1878 și adunările reprezentative, democratice alese ale românilor din teritoriile aflate sub stăpânirea străină de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia din 1918. Aceste memorabile momente din 1918 au făcut ca jertfa ostașilor români în Primul Război Mondial să nu fi fost zadarnică. Ceea ce la 1600 – prin fapta lui Mihai Viteazul – fusese doar o clipă de vis, la 1 Decembrie 1918 devenea cea mai înălțătoare realizare a acestui popor. „În această zi – scria Nicolae Iorga – a sosit un ceas pe care-l așteptam de veacuri, pentru care am trăit întreaga noastră viață națională, pentru care am muncit și am scris, am luptat și am gândit. A sosit ceasul în care cerem și noi lumii dreptul de a trăi pentru noi, dreptul de a nu da nimănui ca robi rodul ostenețelor noastre.” Desăvârșirea unității naționale a românilor la sfârșitul primei conflagrații mondiale trebuie înțeleasă ca o firească împlinire, ca o necesitate istorică impusă de evoluția statului național, și nu ca urmare a efortului militar al României. Nu Primul Război Mondial a creat România Mare; el a fost doar ocazia. România a intrat în război pentru eliberarea provinciilor asuprite și pentru întregirea țării, idealul Unirii afirmându-se intens prin eforturi, jertfe și eroism pe câmpurile de luptă din Transilvania și Dobrogea, de pe Valea Jiului și de pe Argeș, ca și pe cele de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Nu o victorie militară a stat la temelie statului național român, ci actul de voință al națiunii române. Sacrificiile în campania anilor 1916 și 1917 au fost răsplătite de izbânda idealului național, în condițiile prăbușirii autocrației țariste, urmată de instaurarea regimului comunist și de destrămarea monarhiei austro-ungare, precum și în condițiile afirmării dreptului popoarelor la autodeterminare pe baza principiului naționalităților. Cei dintâi care au pus în aplicare dreptul la autodeterminare au fost românii dintre Prut și Nistru. Primul pas a fost făcut la 21 noiembrie/4 decembrie 1917, când Sfatul Țării a proclamat „Republica

Democratică Moldovenească” – urmat de cel din 24 ianuarie/6 februarie 1918, când s-a adoptat Declarația de independență. Încununarea acestor acțiuni s-a împlinit la 27 martie/9 aprilie 1918, când Sfatul Țării de la Chișinău, ales prin vot universal, direct, egal și secret, a decis cu majoritate de voturi unirea cu România a Republicii Democratice Moldovenești (Basarabia) „în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldave”. Armata Română, care la începutul anului 1918 intrase în Basarabia, nu a exercitat nici un fel de presiune asupra membrilor Sfatului Țării și n-a instalat un regim de dictatură militară. Ea a fost chemată numai pentru restabilirea ordinii și a liniștei, pentru protejarea regimului legal constituit al Republicii Moldovenești, pentru paza depozitelor militare de alimente și armament românești – create acolo în timpul refugiului în Moldova – și a căilor de comunicații. Prezența militară românească a reușit să împiedice acțiunile bolșevicilor, ce urmăreau instaurarea puterii sovietice în Basarabia. Același rol de protecție l-au îndeplinit și trupele române intrate în Bucovina la cererea Consiliului Național Român, ca urmare a dezordinilor provocate de retragerea unităților militare austriece și a bandelor de ucraineni, împiedicând totodată intențiile Consiliului Național Ucrainean de a alipi nordul Bucovinei la Ucraina. Intervenția Armatei Române s-a făcut după ce Constituanta – adunare din 14/27 octombrie 1918 – a decis „unirea Bucovinei integrale cu celelalte țări românești într-un stat național independent, în deplină solidaritate cu românii din Transilvania și Ungaria”. La 1 Decembrie 1918, în inima Transilvaniei, la Alba Iulia, votul Marii Adunări Naționale pentru unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, aclamat de o impresionantă adunare populară, încununa celelalte acte de unire de la Chișinău (27 martie/9 aprilie 1918) și Cernăuți (15/28 noiembrie 1918) prin care Basarabia și Bucovina reveneau în hotarele României. Această Românie, în granițele sale firești, s-a făcut „de la sine, peste îndoielile și erorile clasei politice, ajutată, ce-i drept, și de un nemărginit noroc” – datorat destrămării concomitente a celor două imperii, rus și austro-ungar, ce înglobau ambele teritorii românești, după cum scria unul dintre artizanii Unirii, generalul Radu R. Rosetti. Adunările reprezentative și organele lor – Sfatul Țării, Consiliul Național Român din Bucovina, Consiliul Național Român Central – prin hotărârile lor liber consimțite au exprimat năzuințele poporului român, înfăptuind unirea provinciilor românești cu patria mamă într-un cadru democratic, prin acte de voință liber exprimate, pe teritoriu românesc, înainte ca pacea să pună capăt formal – prin tratate internaționale – Primului Război Mondial. Înfiptuirea statului național a permis națiunii române să-și pună în valoare energiile, capacitățile sale

creatoare în slujba progresului economic, a dezvoltării științei, învățământului și culturii. Evoluând în cadrul regimului de democrație parlamentară, România s-a înscris în anii interbelici pe traiectoria unei vieți moderne, aducându-și pe plan internațional o contribuție substanțială la opera de pace și securitate. În cadrul expunerii sale, prof. univ. dr. Adina Berciu a accentuat asupra aspectelor referitoare la istoricul și semnificația tricolorului pentru unitatea națională a românilor.

În continuare, a fost prezentată lucrarea dlui Valeriu Graur, *De te voi uita, Basarabie...*, volum editat de Asociația culturală „Pro Basarabia și Bucovina”, București, 2010. Împreună cu Alexandru Usatiuc-Bulgăr, Gheorghe Ghimpu, Alexandru Șoltoianu ș.a., autorul a făcut parte din Frontul Național-Patriotic, cel mai remarcabil grup de patrioți români basarabeni ai mișcării de eliberare națională și de rezistență antisovietică a românilor din RSS Moldovenească de după 1953-1956 - ani care au marcat atât dispariția fizică a lui I.V. Stalin, cât și condamnarea crimelor odioase comise de acest tiran și de conducerea de atunci a URSS. În anii 1969-1970, Comitetul Frontului a încercat să se asigure de susținerea României, însă solicitările grupului de patrioți din Chișinău au fost interpretate drept o provocare a KGB-ului sovietic. Prin urmare, Securitatea din România a informat KGB-ul, iar membrii grupului au fost condamnați la ani grei de închisoare. Valeriu Graur a fost condamnat la patru ani privațiune de libertate într-un lagăr de „corecție prin muncă” din Mordovia. Despre lucrarea și avaturile vieții lui Valeriu Graur au vorbit pe larg fostul premier al Republicii Moldova din anii 1990-1991, Mircea Druc, precum și doamna Iulia Scutaru, publicistă și membru fondator al Asociației culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, care au subliniat complexitatea personalității autorului, faptul că acesta face parte dintr-

o categorie a oamenilor de excepție care și-au riscat viața în slujba idealului național, motiv pentru care merită respectul și recunoștința noastră.

În cea de-a doua parte a programului a avut loc o seară de muzică, poezie, pictură și artă tradițională, sub genericul „Identitate prin cultură”, având ca producător pe prof. Niculina Merceanu, realizator TV. Și-au dat concursul artiștii: Saveta Bogdan, Ioana Toma, Ofelia-Florica Haranguș, Alexandra Bratu, Octavian Mândruță (Chișinău), Sabin Lavinu Penea (vioară) și Mihai Simionov (pian). Au recitat din creațiile poetice proprii Elena Armenescu, Victoria Milescu și Viorel Alexandrescu.

Cu această ocazie, a avut loc vernisajul unei expoziții de pictură și artă tradițională, în cadrul căreia au expus din lucrările proprii pictorul Cornelia Dedu și creatorul popular Silvia Ciobotaru.

La realizarea manifestării și-au mai dat concursul Asociațiile culturale „Cu noi nu ești singur” și „Pro Basarabia și Bucovina”. Sponsorizarea a fost asigurată de SERCO GROUP SRL.

Aniversarea Zilei Naționale a reunit un public larg, remarcându-se prezența unor personalități ale vieții publice, dintre care menționăm pe fostul prim-ministru al Republicii Moldova, Mircea Druc, fostul ministru al Educației, Nicolae Mățaș, care la începutul anilor '90 a avut un rol esențial în românizarea învățământului din Republica Moldova, reprezentanți de marcă ai basarabenilor din România, precum Iulia Scutaru, Valeriu Graur, Mioara Pântea, nora marelui luptător pentru cauza Basarabiei Gherman Pântea, diplomați, precum foștii ambasadori Neagru Udroui și Adrian Petrescu, ministrul-consilier Vasile Buga și col. (r) Gheorghe Galan, președintele Societății culturale „Bucovina” ș.a.

„Curtea de la Argeș”, un proiect transcultural

Miercuri, 8 decembrie 2010, rămâne o dată de referință nu doar în viața culturală a județului Argeș, ci, prin extindere și cuprindere, a unui areal mai vast, deopotrivă transjudețean și pan-românesc: lansarea publicației lunare de cultură „Curtea de la Argeș”, un proiect purtând marca Gheorghe Păun. Sâmburele acestei reviste, deschisă programatic spre cultura de tip enciclopedic, de la istorie la arta populară, de la etnografie la reflecția de tip filosofic, o constituie Clubul Iubitorilor de Cultură (CIC), o altă reușită a academicianului Gh. Păun, ce a împlinit *un lustru* de la înființare. Mergând pe aceste cicluri, oarecum clasice, cu trimitere efectivă la viața spirituală a strămoșilor, „Curtea de la Argeș”, o revistă cu titlu domnesc, referențial și reverențios, se dovedește o publicație „senină” ca o fereastră spre zenit, într-o lume aglomerată și sufocată de sloganul devenit truism, anume că „totul e politică”.

Lansată într-o atmosferă de un entuziasm local greu de descris, la Casa de Cultură „George Topârceanu” din localitate, publicația a atras încă de la primul număr atenția prin prezența unor semnături de prestigiu: academicienii Solomon Marcus, Mircea Malița și Vasile Tonoiu, publiciștii George Șovu și Horia Bădescu și, în corespondență specială de peste Ocean, sociologul Cătălin Mamali. Lista, evident, poate continua, iar surprizele nu sunt excluse!

Dacă, inevitabil, dialogul public în spațiul cultural este obturat de perspectiva provincială, dl. Gh. Păun, inițiatorul acestui proiect de anvergură națională, a avut intuiția internaționalizării. În acest sens, primul număr este chiar un ghid poliglot ce vizează, după fericita expresie a publicistului Florea Firan, „recuperarea diasporei”. În fond, omul „de lume” și savantul globe-trotter Gh. Păun a avut pe viu privilegiul să constate că „valorile autentice, cu deschidere spre universalitate, se manifestă oriunde s-ar afla”. Totuși, spre buna recunoaștere și deplina recunoștință, este bine ca, măcar în spiritul „domnesc” al revistei argeșene, să-i amintim și să-i cinștim. Primul număr al publicației menționate nu evită acest *remember* al unor personalități, precum Pius Servien (promotor al unei estetici cu valoare de meta-artă și cu virtuți de matematică pitagoreică) sau paleontologul, originar din Cernăuți, Harry Jacks (după numele său neo-zeelandez), primul român a cărui biografie figurează în *Dictionary of New Zealand Biography*.

Poetul Radu Cârnelci recitând din lirica sa de dragoste, pe scena Casei de Cultură „George Topârceanu” din Curtea de Argeș

Cu precizarea că mica delegație a Bibliotecii Metropolitane București la festivitățile de la Curtea de Argeș l-a avut ca „purtător de drapel” pe venerabilul scriitor Radu Cârnelci, suav poet liric și energic promotor al României prin varii spații culturale, nu ne rămâne decât să dorim noi publicații: „La mulți lustru de apariție neîntreruptă!” (CRONICAR)

De altfel, șansa d-lui Gh. Păun însuși de a da un nume domeniului științific pe care îl ilustrează – *spațiile P* – este o dovadă că pledoaria pentru recuperarea și reintegrarea în circuitul național al valorilor a spiritualității românești risipită pe mapamond este o acțiune mai necesară ca oricând, în condițiile competiției culturale acerbe. Or, revista „Curtea de la Argeș”, prin întregul ei program cultural și social, este tocmai un argument al normalității, al depășirii „clișeeleor” și „comodității de gândire” (după îndemnul publicistului Mircea Oprea). În acest context, apelul acad. Solomon Marcus, referitor la „reevaluarea ecuațiilor”, termen ambiguu și ambivalent, cu ample referințe la științele exacte, dar și la cele umaniste, ni se pare cheia demersului d-lui acad. Gh. Păun, care a oferit miercuri, 8 decembrie 2010, concetățenilor săi nu doar un exemplu de eleganță academică, dar mai ales de deschidere spre noi spații cu caracter transdisciplinar, menite să-i provoace deopotrivă pe adulți, dar și pe tinerii studioși ai urbei argeșene.

„Românii din sud-estul Europei. Istorie. Cultură. Civilizație”

Cea de-a XVI-a ediție a Sesiunii Științifice Naționale „Românii din sud-estul Europei. Istorie. Cultură. Civilizație” s-a desfășurat anul acesta în stațiunea Covasna, județul Covasna, în zilele de 3 – 4 decembrie 2010. Organizată de Centrul Ecleziastic și de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Muzeul Carpaților Răsăriteni și asociațiile culturale „Mitropolit Iustinian Teculescu” din Covasna și „Andrei Șaguna” din Sfântu Gheorghe, județul Covasna, manifestarea, în ciuda vremii nefavorabile, a reunit peste 60 de cercetători și istorici din țară, ca și din importante centre culturale precum Cluj-Napoca, Bacău, Târgu Mureș sau București.

Ca de obicei, gazdă și amfitrion al întâlnirii a fost Î.P.S. Ioan Selejanul, Arhiepiscopul Harghitei și Covasnei. I-au stat în preajmă, asigurând atât aspectele științifice ale manifestării, cât și cele logistice, statornicii săi colaboratori: dr. Ioan Lăcătușu (Centrul European de Studii Covasna și Harghita), dr. Valeriu Kavruk (directorul Muzeului Carpaților Răsăriteni, recent ridicat la rangul de Muzeu Național), pr. dr. Ciprian Staicu (Centrul Ecleziastic și de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”) și economist Dorel Lungu (gazdă primitoare, în calitate de director al hotelului „Dacia” din localitate și președinte al Asociației Cultural-Creștine „Iustinian Teculescu”).

Alegerea orașului Covasna drept gazdă a reuniunii a avut în vedere evocarea episcopului Iustinian Teculescu (1865–1932), primul mai-mare stăpător spiritual al Armatei Române (1923–1924), apoi Episcop de Cetatea Albă și Ismail (1924–1932), originar de pe aceste meleaguri. Mormântul său se află în curtea bisericii parohiale din localitatea Voinești, în fapt o suburbie a orașului Covasna, străveche așezare românească de mocani (crescători de oi). În această comună funcționează asociația culturală ce poartă numele păstorului locului și care organizează an de an festivaluri și sărbători tradiționale, menite să revigoreze tradiția locală, între care amintim *Sântilia*, dar și grupul folcloric „Ciobănașul”, care a oferit oaspeților un program de cântece tradiționale și colinde de Crăciun. De altfel, la Voinești a fost inaugurat în anul 2002 un bust al episcopului Teculescu, situat în vecinătatea noii biserici purtând hramul „Înălțarea Domnului” (sfințită în anul 2002) și este în curs de amenajare Muzeul tradițiilor locale, în spațiul vechii școli comunale datând de la începutul secolului XX, restaurat și reamenajat pe principii muzeologice moderne, cu sprijinul Muzeului Carpaților Răsăriteni și al Episcopiei Covasnei și Harghitei.

Lucrările reuniunii au fost găzduite de Școala „Avram Iancu” din Voinești, un cadru inedit și cu totul emoționant de a discuta despre istoria și tradițiile locale, în prezența elevilor și a cadrelor didactice, care și-au primit invitații cu tradiționala ospetie românească.

Dacă despre conținutul și nivelul comunicărilor vom mai avea prilejul să facem referire în paginile revistei „Biblioteca Bucureștilor”, – în acest sens am invitat câțiva dintre cercetătorii incluși în program să ne devină colaboratori – nu putem să nu amintim discuțiile pe marginea proiectului noii Legi a Educației Naționale, proiect care a suscitat în zonă vie și justificate reacții.

Consultând un *Raport privind situația minorităților din perspectiva egalității de șanse*, elaborat în anul 2010 de Centrul European de Studii în Probleme Etnice al Academiei Române, constatăm că ideea separării educației pe criterii etnice repre-

Grupul folcloric „Ciobănașul” din Voinești, Covasna, a întâmpinat, cu emoție și evlavie, Crăciunul

zintă principala sursă de tensiune intercomunitară, fenomen ce riscă să se agraveze odată cu adoptarea, în forma propusă de autorități, a noii legi. În acest sens, este amintită propunerea predării limbii române, *sub o formă simplificată* (?), pentru elevii etnici maghiari. Această decizie ar reprezenta, în opinia autorilor Raportului menționat, o *gravă imixtiune politică* în procesul educativ și ar avea drept consecință un veritabil decalaj de adaptare la realitățile economice și sociale românești a copiilor educați exclusiv într-un mediu separat etnic.

De altfel, judecata exclusiv sub acest aspect, Legea nu și mai are justificare câtă vreme inclusiv actuala organizare a învățământului românesc permite minorităților dreptul de reprezentare în organele de conducere ale unităților de învățământ, până la nivelul inspectoratelor școlare. În aceste condiții, o nouă reglementare, continuând expres restricții pe criterii etnice, nu face decât să accentueze disensiunile de orice natură.

Pe de altă parte, există și o frământare accentuată în rândul corpului profesoral din zonă privind competența lingvistică a celor ce vor fi numiți (promovați) să predea limba română ca pe o limbă străină. Riscul „unei fraude instituționalizate”, respectiv acordarea girului de competență lingvistică pentru elevii etnici maghiari, care în realitate nu cunosc îndeajuns limba națională, impune crearea unui nou organism instituțional: *Corpul de experți pentru elaborarea testelor de competență lingvistică*, în fapt o aberație, câtă vreme simpla aplicare a legii existente ar rezolva de la sine aceste aspecte.

În concluzie, referindu-ne exclusiv la nivel educațional, separația învățământului pe criterii etnice și transformarea limbii române într-un obiect facultativ de studiu reprezintă un atac la coeziunea în ansamblu a societății românești și conduce, inevitabil, la limitarea mobilității sociale și, implicit, la declinul economiei naționale.

Fără să constituie propriu-zis obiectul dezbaterilor angajate de participanții Sesiunii științifice naționale de la Covasna, temele enunțate au răzbătut, implicit, din conținutul comunicărilor, fiind susținute, într-o unanimă solidaritate intelectuală, inclusiv de membri ai etniilor ce populează azi ținutul transilvan. (CRONICAR)

„Cunoaștere și Acțiune”

Dr. Nicu Gavriluță și dr. Petru Dunca la festivitatea de primire a participanților la conferință

Prima Conferință științifică, având participare internațională, din municipiul Baia Mare și județul Maramureș, a avut loc în zilele de 9 – 12 decembrie 2010, într-un cadru inedit, fiind găzduită succesiv de Universitatea de Nord, Facultatea de Litere din localitate și Complexul Muzeal Memorial din Sighetul Marmăției. Organizată în colaborare cu Academia Română, Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, prin proiectul POSDRU (parte a Programului Operațional Sectorial de Dezvoltare a Resurselor Umane, „Knowledge Based Society” Project), finanțat de Fondul Social European și de Guvernul României, conferința a reunit elita academică națională și internațională din sectorul umanist, cu prioritate comunitatea filosofică, dar și din domenii conexe.

Conferințele comune au fost urmate de dezbaterile pe secțiuni (în total, au funcționat cinci secțiuni, respectiv Epistemologie și Filosofia științei; Etică și Filosofie; Antropologie și studii culturale; Psihologie și Științele educației; Teorie și practică economică), mesele rotunde, cu tematică adiacentă (au fost două mese rotunde, una pe tema „Ideal și justiție socială”, moderată de Loredana Huzum, și alta despre „Rolul imaginației în cunoașterea științifică”, moderat Sorin Costreie), precum și de dezbaterile, găzduite de Muzeul Memorial din Sighetul Marmăției, despre „Totalitarism și suprimarea elitelor” (au susținut intervenții Gheorghe Mihai Bârlea despre „Strategia de supunere a elitelor”, Nicu Gavriluță, „Persecuțiile religioase și victimele comunismului”, Petru Dunca, „Anatomia unei Utopii” și Vasile Timiș, „Discreditarea și distrugerea elitei culturale în perioada dictaturii comuniste”).

Meritul principal al organizatorilor (director al conferinței a fost neobositul dr. Petru Dunca, decanul Facultății de Litere și al Școlii Doctorale, domeniul Filosofie, care funcționează de peste trei ani în capitala Maramureșului, secondat de

colegii de catedră, dr. Daniela Dunca, secretar științific, Andrei Achim și Claudiu Fărcaș, ambii deținători recent ai titlului academic de doctor în Filosofie) a fost acela de a „acomoda” tendințele oarecum diverse ale principalelor centre academice cu vocație filosofică din țara noastră (respectiv, București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara și Craiova) cu principalele direcții pe plan extern ale cercetării fundamentale din domeniu. În acest sens, prezența la Baia Mare a unor iluștri invitați de peste hotare, reprezentând principalele școli filosofice europene (din Italia, Elveția, țările nordice ș.a.), este o dovadă a prețuirii de care se bucură cercetarea locală promovată la Baia Mare, centru-etalon al studiilor de antropologie culturală, în relație cu filosofia modernă.

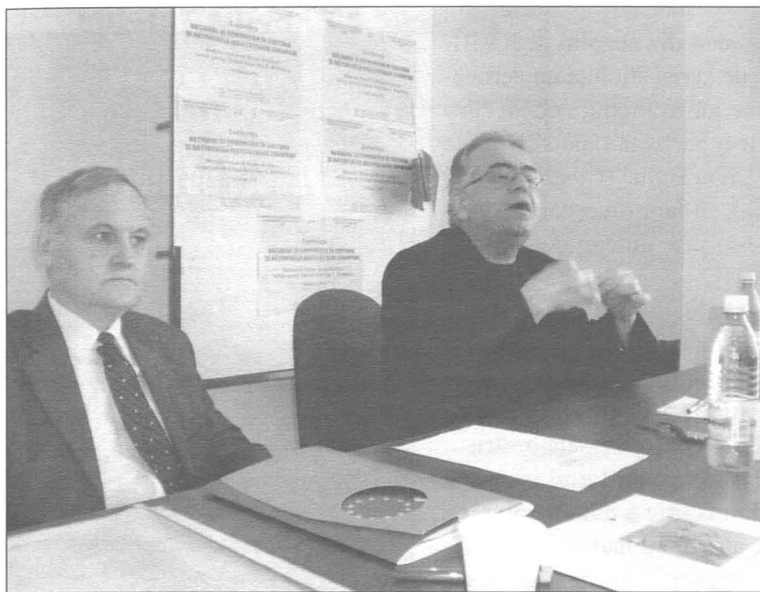
Am remarcat, astfel, conferințele susținute în plen și pe secțiuni de oaspeți precum Gaetano Mollo (Universitatea din Perugia, Italia), cu o temă despre „Cunoaștere și conștiință”, Gian Luigi Falchi (Universitatea Pontificală Laterană, Vatican), conferențiind despre „Principalele teorii cu privire la fundamentarea filosofică a statelor europene” (textul este redat – în integrum – în numărul de față al revistei noastre, prin bunăvoința autorului, care ne-a cedat acordul de publicare) sau Marc-Henry Soulet (Universitatea din Freiburg, Elveția) despre „Paradigma indiciară în științele sociale”. Lista conferințelor susținute de oaspeții străini este, evident, mult mai largă.

Dintre intervențiile românești, reținem preocupările prioritare ale centrului științific băimărean despre antropologia culturală (reprezentanți Petru Dunca, Delia Suiogan, Ștefan Mariș, Georgeta Cudrici, Delia Denciuț ș.a.), cele ale „grupului de la Cluj” (Virgil Drăghici, Teodor Vidam, Ionuț-Constantin Isac ș.a.), concentrate pe problema definirii limitelor limbajelor comune, ale școlii ieșene (Ștefan Afloroaiei, Nicu Gavriluță, Anton Adămuț, Alina Șandru, Petru Bejan ș.a.) despre antropologia artei și probleme de patologie socială contemporană, sau preocupări ale universitarilor de la Timișoara (Adrian Jinaru – „Practica euthanasiei și aspectele etice”). De un egal interes s-au bucurat și dezbaterile (mesele rotunde) vizând utilizarea limbajelor naturale și aplicațiile lor în epistemologie.

Adevărat conclave profesional, reunind, practic, toate generațiile de cercetători și practicieni ai fenomenului filosofic românesc, conferința de la Baia Mare, în ciuda dificultăților începutului, a reprezentat o reușită. Ea confirmă și justifică decizia Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului de a organiza la Baia Mare o școală doctorală, instituție ce a acordat anul acesta primele titluri de doctor. Cu precizarea că între conferențiarii invitați să susțină comunicări la Baia Mare s-a aflat și colegul nostru, dr. Marian Nencescu, în calitate de absolvent al Școlii Doctorale locale, așteptăm ca timpul să sedimenteze acumulările în plan științific, constituite în această zonă de nord extrem a țării.

CRONICAR

„Național și comunitar în cultura și activitatea instituțiilor europene”

Prof. univ. dr. Nicolae Voiculescu, prodecanul Facultății de Drept, și invitatul său, Dan C. Mihăilescu, critic și istoric literar

O discuție publică pe tema „Național și comunitar în cultura și activitatea instituțiilor europene”, desfășurată sub egida Reprezentanței Comisiei Europene în România și găzduită de Universitatea „Titu Maiorescu” din București, Facultatea de Drept, nu poate decât să suscite interes câtă vreme *naționalismul*, ca termen identitar, rămâne o valoare de „tip ideal”, în sensul acordat de Anthony Smith (*The Supersession of Nationalism*, în „International Journal of Comparative Sociology”, an XXXI, 1–2, 1990).

Prezența la reuniune a criticului și istoricului literar Dan C. Mihăilescu, în compania prodecanului Facultății de Drept, prof. univ. dr. Nicolae Voiculescu, a membrilor corpului didactic al facultății, dar și a unor reprezentanți ai principalelor instituții publice menite să cultive valorile naționale (MAE, Reprezentanța UE în România, MEC ș.a.), precum și a altor invitați din mass media și mediile academice a asigurat atât nivelul intervențiilor, cât și calitatea soluțiilor propuse.

De altfel, în cuvântul de deschidere a dezbaterii, Dan C. Mihăilescu, cunoscut pentru opiniile sale tranșante și adesea criticate de a nu se situa pe linia a ceea ce s-ar numi *politically correct*, a evidențiat tocmai esența naționalismului românesc („Există o artă a slujirii tradiționalismului”, susține criticul amintit) ce pleacă, în opinia sa, „dintr-un complex de inferioritate”, respectiv, „ceea ce am luat din Occident (modele culturale, n.n.) ne-a răpit tocmai naționalismul”. Riscul unui asemenea demers, cu totul frecvent la tânăra generație de scriitori ce bat la porțile afirmării europene și chiar transcontinentale, îl reprezintă pierderea identității naționale, respectiv tocmai ce asigură succesul unor autori provenind din zone mai puțin frecventate cultural, precum Márquez, Llosa sau Kawabata. Atunci când scriitorii români, chiar și cei cu o oarecare notorietate publică, renunță la sămburele de spiritualitate locală, căutând să fie cu orice preț pe placul publicului

occidental, ei devin, inevitabil, *străini*, atât în corpul cultural local, cât și în cel de adopție. Azi, observa Dan C. Mihăilescu, sunt „ceruți la export” mai ales autori „clasici”, în special Camil Petrescu, Vasile Voiculescu, Mateiu Caragiale, cu cât mai greu de tradus, cu atât mai greu de transpus în spațiul spiritual occidental. Motivul acestei preferințe pleacă, în opinia moderatorului dezbaterii, de la refuzul cititorului occidental de a mai acredita în spațiul său spiritual și alte valori având același punct comun: înstrăinarea, excesul hedonist și secătuirea spirituală.

Alte teme ale dezbaterii au vizat: „atavismul” genetic, „ispitele” culturale și, în ultimă instanță, abdicarea de la „instinctul național” în favoarea mondializării. Această falsă dihotomie între „rădăcini” („filonul tradițional”) și „aripi” („transnaționalismul” ce a asigurat, până la un punct, accesul culturii românești în Occident) a generat în spațiul românesc o galerie de *modele* culturale identificate de Dan C. Mihăilescu în patruleterul Eliade, Brâncuși, Cioran, Ionesco, fiecare având la rândul său admiratori și critici.

În esență, se poate vorbi de un naționalism *politic, cultural* – cum este cel invocat în cadrul dezbaterii – dar și unul *religios, lingvistic* sau *social*. În intervenția sa, dr. Marian Nencescu a evidențiat inclusiv ideea că analiza naționalismului trebuie raportată la fiecare perioadă istorică. A vorbi despre naționalism în contextul statului național și unitar reprezintă, indiscutabil, o adevărată pozitivă. Din păcate, statul, în formula invocată, a funcționat *efectiv* o perioadă limitată de timp – există chiar teoria istorică a declinului statelor naționale – astfel încât, pe fondul declinului funcției unitar-naționale a statului român, asistăm și la o degradare a naționalismului cultural, inclusiv la asimilarea lui cu un aspect peiorativ, chiar negativ. Numeroși sociologi și politologi se grăbesc azi să identifice naționalismul românesc cu o formă degradată a ideologiei de dreapta sau chiar cu național-comunismul și, eventual, să-l asocieze cu nume de creatori și doctrinari de anvergură națională, uitând parcă să remarce că această teză reprezintă una din directivele kominterniste de bază. Teza troțkistă (leninistă) a revoluției mondiale s-a „împiedicat” inclusiv de naționalismul românesc, motiv pentru care și astăzi ideologi aflați în „solda” internaționalismului de tip kominternist urmăresc, cu orice preț, să denigreze modelul autohton.

Sintetizând, dezbateră găzduită de Universitatea „Titu Maiorescu” a însemnat nu numai un necesar *remember* privind fundamentarea teoretică a naționalismului românesc, în relație cu spiritul european comunitar, dar mai ales o identificare a alternativelor oferite într-o Europă a națiunilor. Or, din fericire, Declarația de la Lisabona oferă națiunilor europene posibilitatea opțiunilor culturale. Este, să recunoaștem, o oportunitate ce merită dezvoltată de autoritățile românești cu atribuții. În acest sens, dezbateră inițiată de dr. Nicolae Voiculescu constituie un bun început de drum.

CRONICAR

O enciclopedie a scrisului și a lecturii

Copertă austeră, reprezentând un grămătic muntean din secolul al XVIII-lea, înconjurat de uneltele profesiei sale: pana de scris, sticluța cu cerneală, haragul (liniarul) și nisiparnița (sugativa). De jur-împrejur, vedem cărți frumos ilustrate, coli și polițe cu manuscrise, totul într-o perfectă rânduială. Este exact imaginea ce o dezvăluie cartea colegului nostru Liviu Butuc (*Compendiu de bibliologie*, Buzău, Editura Omega, 2010, 368 p. cu il.), în fapt o veritabilă enciclopedie mondială a scrisului și a lecturii, ilustrând peste șase milenii de civilizație într-o sinteză impresionantă.

Bibliotecar și metodist de excepție, autor de manuale de specialitate, dar și de studii risipite generos în diverse publicații din Capitală și din țară, dl Liviu Butuc ne oferă, în prag de pensie (eveniment petrecut între timp și asupra căruia tagma bibliotecarilor ar avea mult de reflectat!), un volum masiv, de peste 300 de pagini, format mare, ilustrat, cuprinzând deopotrivă o istorie universală a scrisului și a mijloacelor de scris, o privire sistematică a scrisului pe teritoriul istoric al țării noastre, o istorie a tiparului și, nu în ultimul rând, o istorie a bibliotecilor, cu menționarea inclusiv a principalelor biblioteci care au funcționat pe teritoriul României. În sfârșit, cartea cuprinde și un capitol, cu totul inedit, despre patologia bibliologiei, intitulat „Bibliocid și bibliofobie“, cu trimitere directă la pasiunile și chiar devierile comportamentale provocate de frecventarea și abuzul de carte.

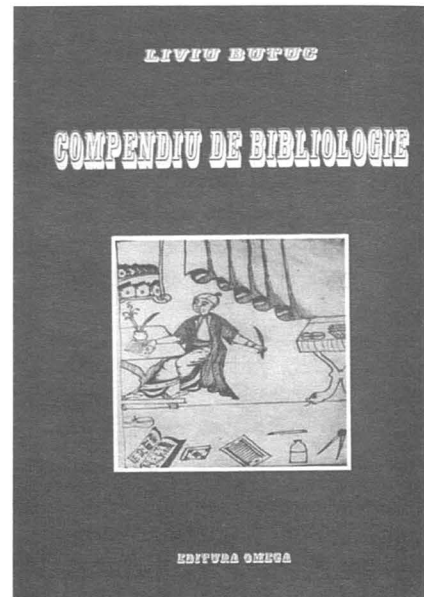
Așadar, o lucrare monumentală, de sinteză, poate chiar prea completă, dar, evident, muncită, câtă vreme reprezintă rodul frecventării unei profesii a căreia dl. Butuc s-a dedicat cu pasiune pe parcursul mai multor decenii. Meritul autorului, asemenea grămăticului de pe copertă, este și acela de a se păstra în limitele unui cvasi-anonimat, singurele referiri la propria contribuție pe teren biblioteconomic fiind aceea legată de calitatea de vice-președinte al ABIDOR (Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din România), organizație constituită la 18 iunie 2003, în cadrul Bibliotecii Metropolitane București. Pilduitoare dovadă de modestie, câtă vreme dl Liviu Butuc a reprezentat, ani buni, corpul profesional al bibliotecarilor bucureșteni, fiind totodată și glasul public cel mai autorizat al acestora.

Cât privește *Compendiul* analizat, constatăm, dincolo de impresionanta listă bibliografică adusă la zi, și efortul de actualizare și chiar adaptare la spațiul autohton a informației de specialitate. Pilduitor în acest sens este capitolul dedicat „Scrierilor și suporturilor de scris pe teritoriul românesc“, ce face ample referiri la istoricul tăblițelor de lut de la Tărtăria, datate, aproximativ, în mileniul V î.Ch. De altfel, recunoașterea, de către comunitatea științifică internațională, a primatului plăcuțelor de la Tărtăria (localitate situată pe valea Mureșului) față de scrierea sumeriană indică faptul incontestabil că scrierea nu a apărut izolat, pe un teritoriu virgin, ci trebuie coroborată cu grafia pictografică, forma de scris cea mai veche din lume. Cu aceeași atenție se apleacă dl. Liviu Butuc și asupra așa-zisului alfabet secuiesc, în fond o adaptare a vechiului *răboj* dacic, transmis secuilor de către blaki (vlahi, olahi, strămoși ai românilor de azi). De altfel, cercetări recente au condus la identificarea a 49 din cele 70 de grafeme secuiești în alfabetele arhaice, preromane, utilizate deopotrivă de etrusci și eleni, ca și de locuitorii din spațiul carpato-dunărean. Cu atenție și binevenită reținere științifică se apleacă dl L. Butuc și asupra enigmei „tezaurului dacic de la Sinaia“, constituit din 500 de plăcuțe, majoritatea de aur, altele din plumb aurit, depozitate la Mănăstirea din Sinaia și dispărute azi în chip misterios. Din reconstituiri (circa 200 de plăcuțe au fost fotografiate și interpretate de arheologi) se poate concluziona că avem de-a face cu o limbă arhaică, indo-europeană, imposibil de falsificat.

Pe de altă parte, dl Butuc depășește zona arheologică, plasând cercetarea în spațiul tehnologic modern, inclusiv cel virtual. Referirea la proiectul Bibliotecii Digitale DACOROMANICA, inițiat de Biblioteca Metropolitană București, în parteneriat cu Biblioteca Academiei Române, reprezintă, în plan autohton, un răspuns la provocarea din spațiul francez, Biblioteca Digitală GALLICA. Portalul românesc, lansat în 2009, va avea în final peste două milioane de pagini de carte, cuprinzând documente de patrimoniu, manuscrise, precum și o colecție de carte cu vocație *enciclopedică* și o structură eclectică (de la documente imprimate la înregistrări audio-vizuale).

În ansamblu, lucrarea dlui Liviu Butuc se adresează deopotrivă specialiștilor și publicului larg, oferind, pe lângă informație, și substanțiale pagini de sinteză. Riscul enciclopedistului este salvat de autor prin dese paragrafe descriptive, în fapt trimiteri cu caracter intern la bibliografia de specialitate. Pentru cine are răbdare să o străbată, cartea este o dovadă de cărturărie bine temperată, un model de compoziție sintetico-analitică, ce topește, în retorte secrete, știința informației.

(M. N.)

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Filiala „Nicolae Bălcescu”

• În ziua de 6 noiembrie, în cadrul subprogramului „A citi – a comunica – a fi împreună”, s-au întâlnit, într-o „corolă” de versuri, poeți ai literaturii române – Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Nichita Stănescu.

Elevi de clasa a VIII-a de la Școala nr. 103, sub coordonarea doamnei profesor-diriginte Ramona Enescu, au citit versuri din opera lui Blaga și Nichita Stănescu.

Ei au aflat ce înseamnă o bibliotecă, din citate și maxime, pe care le-au discutat liber, au primit informații despre cum se face o documentare pentru elaborarea lucrărilor și despre catalogul on-line al Bibliotecii Metropolitane București.

În aceeași zi s-a format un al doilea grup de lectură, cu eleve de la alte școli din cartier, de vârste diferite, care au recitat versuri din opera lui Mihai Eminescu și au aflat mai multe informații despre activitățile ce se desfășoară în bibliotecă.

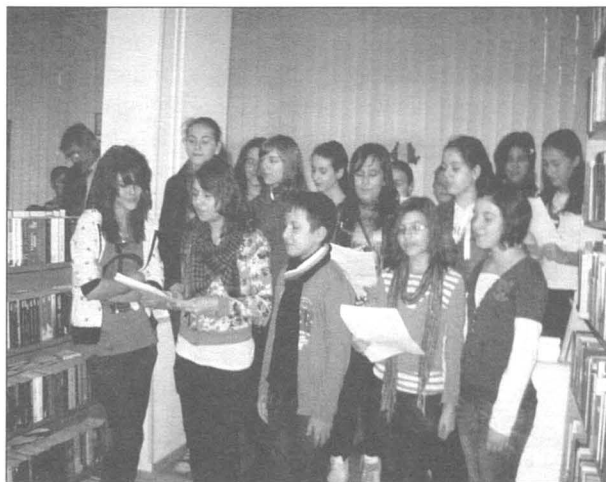
• Sâmbătă, 4 decembrie, a fost *Ceas de sărbătoare*, un ceas de istorie, de cultură română (foto). Totul a început cu cântece patriotice precum *Treceți, batalioane române, Carpații, Noi suntem români*, făcându-ne să vibrăm la versuri și la acordurile muzicii ce răsunau de sub clapele orgii dlui prof. de educație muzicală, Vasile Luțac (Școala nr. 188).

În continuare, am trecut pe la Alba Iulia cu ochii minții, ajutați de lectura unui fragment din *Hronicul și cântecul vârstelor* de Lucian Blaga.

Cu aplomb și siguranța informației bine documentate, Florin Preda, șef Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară, a prezentat momentul premergător Marii Uniri, petrecut la București, expunere susținută și de imagini în PowerPoint.

Dna Elena Lupșan ne-a captat atenția cu volumul *Portul popular*, carte tradusă și în limba franceză, și le-a spus elevilor, însoțiți de doamnele Claudia Popa, profesor, și Carmen Șerban, bibliotecar, de ce trebuie să avem grijă de valorile naționale.

Filmul artistic *Mihai Viteazul* a încheiat aniversarea Zilei Naționale la biblioteca noastră. *Mihaela DRAGOMIR*

Filiala „Dimitrie Bolintineanu”

• În ziua de 18 noiembrie, elevii clasei I B, îndrumați de dna învățătoare Teodora Ghidarcea, au vizitat pentru prima dată biblioteca noastră.

Copii li s-au prezentat sălile destinate publicului, fondul de publicații, modalitățile de înscriere și serviciile oferite.

Ațiunea a făcut parte din programul „Biblioteca de la A la Z”, urmărind să-i apropie pe copii de lectură, bibliotecă, de lumea cărților în general.

În cadrul aceluiași program, proiectul „Săptămâna familiei – Săptămâna fără TV”, ne-au vizitat și elevii claselor a III-a B și a III-a C, însoțiți de doamnele învățătoare Liliana Badea și Monica Radu. În Sala de lectură, elevilor li s-au expus cărți, pe marginea cărora au existat apoi întrebări și răspunsuri. *Delia BOIAN*

Filiala „Dimitrie Cantemir”

• De Sfinții Mihail și Gavriil, a avut loc lansarea a două volume apărute la Editura Perpessicius: *De ce nu sunt ateu* de Cristian Mihai Pomohaci și *Laguna albastră* de Maria Niculescu. În două maniere diferite (primul, jurnal, cel de-al doilea, sonet, rondel și sonet-acrostih), volumele ilustrează relația omului contemporan cu Divinitatea.

În numele participanților, dl Sandu Ștefănescu a adus un ultim omagiu poetului Adrian Păunescu.

Un grup de elevi ai Colegiului Național „Cantemir Vodă” au prezentat scenete pe tema creației și creatorului, lecturii, atitudinii față de cultură și carte, „filosofiei vieții”.

Au fost de asemenea prezenți membri ai Cenaclului Perpessicius, cadre didactice, studenți, elevi, prieteni, colegi de catedră și utilizatori ai bibliotecii noastre.

Biblioteca „Dimitrie Cantemir” vă așteaptă la întâlnirile Cenaclului Perpessicius în ultima zi de vineri a fiecărei luni, la ora 16.00.

• Vineri, 12 noiembrie, Liga pentru Renașterea Daciei, în parteneriat cu biblioteca noastră, a organizat conferința cu tema *Filomul dacologic descoperit de Nicolae Densușianu*.

În deschidere, prof. Mihail Popescu a recitat poezia *A fost cândva o țară* de Adrian Păunescu.

Au fost prezenți utilizatori ai bibliotecii și membri ai Ligii.

• În ziua de 15 noiembrie, clasele a X-a D și a XI-a E din Colegiul Național „Cantemir Vodă” și-au desfășurat orele de limba și literatura română în biblioteca noastră. În prima parte a zilei, clasa coordonată de dna prof. Victoria Șerban a făcut o prezentare a lucrărilor cu tema: *Renaștere și Umanism*. În cea de-a doua parte, clasa îndrumată de dna prof. Raluca Gavrilă a vizionat filmul *La Moara cu noroc*, ecranizare, din 1956, a regizorului Victor Iliu după nuvela omonimă a lui Ioan Slavici.

• Vineri, 26 noiembrie, a avut loc întâlnirea lunară a Atelierului de creație Perpessicius din București (foto). Sorina Crihană-Dascălu a prezentat tema *Spiritul de asociere al oamenilor de cultură români. Uniuni, asociații, societăți, cenacluri, ateliere culturale*. Adela Crihană, Geo Călugăru, Dumitru Dumitrică, Sandu Ștefănescu ș.a. au discutat în continuare despre ce

înseamnă spiritul perpessician – sau *perpessicianismul*, cum îl denumea Marcel Crihană –, care a stat la baza existenței Cenaclului și Editurii Perpessicius și a revistelor de cultură „Paradox” și „Vârste și Trepte”. Sorina Crihană-Dascălu a redeschis pentru participanți Cartea de onoare a Cenaclului Perpessicius, înființată de Marcel Crihană la 31 ianuarie 1977, la împlinirea a cinci ani de existență a atelierului și revistei (începuturile Atelierului de creație Perpessicius datează, de fapt, din 1972, și nu din 2000), carte în care, cu 28 de ani în urmă, a consemnat și Dumitru D. Panaitescu, fiul lui Perpessicius, la zece ani de activitate.

În a doua parte a întâlnirii, a fost lansat volumul de versuri și proză scurtă *Tatuajele unui misogin* de Sandu Ștefănescu și s-a discutat despre importanța culturii tipograficului în domeniul editării și publicării de carte.

• Pe 10 decembrie a avut loc întâlnirea lunară a Ligii pentru Renașterea Daciei, cu tema *61 de ani de Renașterea Daciei*.

Participanții, membri ai Ligii și utilizatori ai bibliotecii, au ascultat cu interes istoric înființării asociației pre-

zentat de dl prof. Marin Giurescu (fondatorul Ligii în 1949, alături de prof. univ. Nicolae Copoiu). Dl Luca Manta a adus completări la tema dezbătută, argumentând cu imagini și articole din presă.

Pe parcursul celor două ore petrecute în bibliotecă, cei prezenți au mai amintit în discuție lucrări referitoare la subiectul conferinței.

Dl prof. Ioan Drăgușin a făcut o incursiune în istorie, recomandând utilizatorilor cărțile: *Rădăcini nonstatice la poporul român* de Mihai Vinereanu și *Plutăritul pe Bistrița* de Constantin Cojocaru-Țuiac.

• În zilele de 14 și 15 decembrie, elevi ai Școlii nr. 1 Voluntari, îndrumați de doamnele profesoare Iuliana Arsene și Alexandra Pisaltu, și grupa mijlocie a Grădiniței nr. 8 Licurici, coordonați de dna educatoare Aida Giurgea, au cântat colinde, au vizitat spațiile destinate lecturii și s-au bucurat de cadourile oferite de gazde în apropierea Sărbătorii Crăciunului.

Adriana PANĂ

Filiala „George Coșbuc”

• În zilele de 9 și 11 noiembrie, elevi ai Colegiului Romano-Catolic „Sfântul Iosif”, clasele I, a II-a, a III-a și a IV-a, au parcurs drumul cărții, de la scrierea ei de către autor până la stabilirea locului ei în rafturile bibliotecii. Elevii s-au întâlnit și cu doamna Crina Decusară-Bocșan, autoare de literatură pentru copii, care le-a vorbit despre universul cărților.

• Pe 24 noiembrie a avut loc manifestarea *Dumbrava minunată*, cu participarea elevilor clasei a II-a de la Școala nr. 111 „George Bacovia”, însoțiți de doamna institutor Maria Ropotă. Copiii au povestit nuvela lui Mihail Sadoveanu, apoi le-au fost prezentate mai multe ediții ale acesteia și au vizionat ecranizarea cu titlu omonim a regizorului Gheorghe Naghi.

• Luni, 29 noiembrie, biblioteca noastră a organizat, în colaborare cu Liceul de muzică „Dinu Lipatti”, manifestarea culturală *Sărbătoarea națională*.

Au participat elevii clasei a VI-a ai Școlii nr. 190 „Marcel Peneș”, coordonați de doamnele Viorica Trandafir, profesor, și Nina Manolache, bibliotecar, părinți și utilizatori ai bibliotecii. Programul manifestării a cuprins prezentarea PowerPoint *Bucureștii lui 1 Decembrie 1918*, realizată de colegul nostru Florin Preda, și un minirecital de poezie și de chitară clasică. Vlad Ghinea, elev în clasa a VI-a, a interpretat la chitară piese de Luys de Narvaez – *Diferencias*, Mauro Giuliani – *Melancolia*, Matteo Carcassi – *Studiu de concert nr. 7*, Tieny Tiessaud – *Rumba*, Fernando Sor – *Capriciu* și Jorge Cardoso – *Vals* (foto). El se pregătește cu prof. Aurelian Andrei, fiind câștigător, în 2009, al locului I la Olimpiada de muzică și în 2010 al premiul II la Concurusul Internațional „Paul Polidor”. Prof. Aurelian Andrei a fost recompensat cu trei diplome de excelență acordate de Guvernul României și de Primăria Sectorului 4 București.

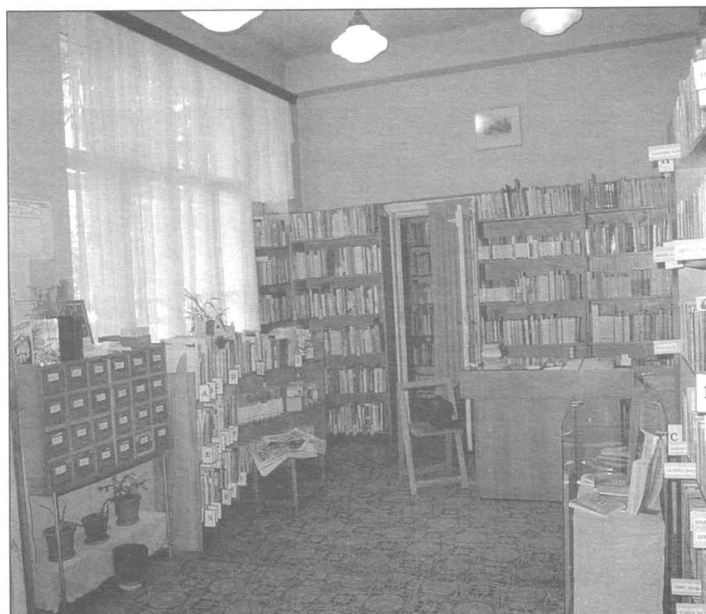
• Marți, 7 decembrie, acțiunea cu titlul *Vino la noi!... să împodobim bradul de Crăciun* a reunit preșcolari de la Grădinița „Casa Fericirii”, sub coordonarea doamnei director Mihaela Mitroi și însoțiți de doamnele educatoare Ana Tipericiuc, Georgiana Neplea, Raluca Zaharia și Mihaela Zaharia. Copiii au împodobit bradul de Crăciun, au cântat colinde și au spus poezii.

• În ziua de 10 decembrie, în organizarea Asociației „Lume Bună”, a avut loc prima întâlnire din cadrul proiectului „Povești pentru copilul din sufletul tău”. Participanții, membri și voluntari ai asociației, coordonați de doamna Larisa Popescu, au vorbit despre personajele de desene animate care le-au bucurat copilăria, au făcut desene și au prezentat eseuri pornind de la desenele realizate. *Florentina DOBROGEANU*

Filiala „Alexandru Macedonski”

• Luni, 13 decembrie, în colaborare cu Școala nr. 194 „Marin Sorescu”, a avut loc manifestarea *Sărbătorile de iarnă la români*. Elevii, coordonați de doamna învățătoare Eugenia Barbu, au cântat colinde și au spus poezii. În apropierea Crăciunului, copiii au fost primiți cu covrigi și mere, după obiceiul românesc.

Filiala „Cezar Petrescu”

• În ziua de 29 noiembrie, a început Cursul de actorie pentru copii și adolescenți (cu vârsta între 5 și 18 ani), condus de actrița Ioana Perescu. Cursul își propune ca, prin intermediul tehnicii de improvizație, copiii și tinerii să se cunoască mai bine, să descopere spiritul de echipă, să învețe „să greșescă”, să accepte provocările, să-și dezvolte imaginația și memoria.

• Miercuri, 15 decembrie, a fost organizată *Ziua Filialei „Cezar Petrescu”*, care a cuprins evocarea personalității patronului spiritual, prezentarea istoricului filialei, premiarea utilizatorilor fideli și a celor care au participat la Cursul de inițiere în informatică și Internet. Întâlnirea a fost completată de un recital de muzică folk. La final, s-au legat prietenii și s-au pus bazele unor viitoare colaborări. Mulțumim pe această cale colaboratorilor, sponsorilor și colegilor prezenți alături de noi.

Cristina TUDOR

Filiala „Marin Preda”

• Marți, 9 noiembrie, a avut loc manifestarea culturală *Femeia în armată*, organizată în parteneriat cu Muzeul Militar Național și cu Școala Generală nr. 152 Uruguay (foto).

Doamna Carla Duță, muzeograf la Muzeul Militar Național, a prezentat o interesantă lucrare pe această temă, iar elevii claselor a VI-a și a VII-a, conduși de doamna profesoară Mariana Marin, ne-au încântat cu un montaj literar-artistic.

Doamna Luminița Ciupitu a lansat o nouă temă de expoziție și un concurs de epigrame pentru elevi.

În final, am ascultat toți – profesori, elevi, părinți, bibliotecari – CD-ul *Șapte cântece pe versuri de Clément Marot*, în interpretarea sopranei Mirela Zafiri.

• Joi, 25 noiembrie, s-a desfășurat spectacolul cu tema *Turtița fermecată*. Copii de la Grădinița nr. 56, Fundația „Lorelei”, elevi de la Școala nr. 152 Uruguay, însoțiți de părinți, educatori și institutori, s-au bucurat de momente deosebite, oferite de actrițele Magda Condurache și Ștefania Dumitru. A fost alături de noi și doamna Paula Sorescu-Lucian, soția maestrului Ion Lucian.

În încheiere, cei prezenți au primit cadouri din partea sponsorului nostru, Titan S.A.

• Elevi de la Școala de Muzică și Arte Plastice nr. 3 și de la Școala nr. 152 Uruguay, însoțiți de părinți, educatori și institutori, alături de părintele Daniel Benga, actrița Doina Ghițescu și de micii artiști de la cercurile de muzică și dans, au pornit să colinde luni, 20 decembrie. La final, Moșul a adus cadouri pentru toată lumea. *Cătălin GAVRILĂ*

Filiala „Liviu Rebreanu”

• Vineri, 26 noiembrie, a avut loc, cu ocazia Săptămânii lecturii și în cadrul programului „Vino la noi!”, manifestarea culturală *Ora de povești la bibliotecă*.

Participanților, preșcolari de la Grădinița nr. 70, li s-au prezentat serviciile și facilitățile oferite de bibliotecă. De asemenea, au fost citite fragmente din poveștile fraților Grimm și ale lui Hans Christian Andersen. Prezentarea unor minunate cărți ale copilăriei (*Cuore, Heidi, fetița munților, Vrăjitorul din Oz, Pinocchio*) i-a bucurat în mod deosebit pe copiii invitați.

Cristian RADU

Filiala „Nichita Stănescu”

• Joi, 25 noiembrie, biblioteca noastră a oferit o alternativă la timpul petrecut în exces în fața televizorului. Ne-au susținut și au îmbrățișat lectura Primarul Sectorului 6, Cristian Poteraș, scriitoarele Victoria Milescu și Passionaria Stoicescu, precum și prof. Marcel Ciorcan.

Elevi și profesori de la Școala nr. 117, Colegiul Tehnic de Material Rulant pentru Transporturi Feroviare și Liceul Economic Viilor au pregătit momente deosebite.

Directorul general al Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru, a făcut o interesantă incursiune în timp despre formarea unor mari personalități ale culturii românești prin intermediul bibliotecii.

Proiectul „Îmbrățișăm lectura” a răspuns, astfel, inițiativei la nivel național a Asociației Zibo Help, prezentă la manifestare cu mascota sa. Alte 11 acțiuni similare s-au derulat în filiale ale Bibliotecii Metropolitane. *Liliana RADU*

Dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane București, în compania dlui Primar al Sectorului 6, Cristian Poteraș, și a scriitoarelor Victoria Milescu și Passionaria Stoicescu

Centrul de sprijin pentru persoane de vârsta a treia

Prof. univ. dr. Sorin Oprescu, Primarul General al Capitalei, oaspetele Centrului de sprijin pentru persoane de vârsta a treia

În prezența Primarului General al Bucureștilor, prof. univ. dr. Sorin Oprescu, a fost deschis Centrul de sprijin pentru persoane de vârsta a treia „Din grijă pentru bunicii noștri”.

Centrul este un cadru propice, ingenios organizat de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție București, pentru întâlniri, dezbateri, discuții, desfășurarea de activități cultural-artistice, petrecerea timpului în mod plăcut, cu acces liber al tuturor beneficiarilor.

Biblioteca Metropolitană București, instituție a Primăriei Capitalei, abilitată cu diseminarea informației și lecturii publice pentru toți bucureștenii, și nu numai, a deschis cu acest prilej cel de-al patrulea Club de Informare și Lectură din cadrul programului „Nu sunt singuri!” Clubul a fost deja dotat cu primele o mie de volume din toate domeniile cunoșterii. Din 7 decembrie 2010, în parteneriat cu centrul amplasat în Sectorul 2, Șos. Ștefan cel Mare nr. 1-3, vor fi derulate proiecte culturale pentru crearea unor momente plăcute celor prezenți.

Sergiu GĂBUREAC

Bibliotecile suedeze: privire de ansamblu

(II)

Barbro THOMAS

Asociația Bibliotecilor Suedeze

Abstract

The Swedish library infrastructure is well developed. A substantial part of the Swedish population is library users. This article gives an overview of the library landscape. It gives a background to the public library development as well as the development of university and university college libraries. Some special library collections are mentioned. A background to the 1997 Library Act is given. There is an overview of the national policy on literature and the remuneration system for Swedish writers, translators and illustrators. The new national structure with the National Library as the supervising authority for both academic and public libraries concludes the article, and indicates that co-operation between public and research libraries will deepen.

Keywords

Swedish libraries, legal deposit, library legislation, library users, national policy on literature, public lending right, Dewey Decimal Classification.

Biblioteca Regală (Națională) a Suediei

Colecțiile Bibliotecii Regale datează din anii 1500, dar biblioteca s-a constituit într-o formă organizată către anul 1600. În anii 1800, evoluțiile din tehnologia tiparului au intensificat ritmul apariției cărților.

Biblioteca Națională este responsabilă pentru colectarea și conservarea publicațiilor: cărți, reviste, rapoarte, ziare, manuscrise, hărți, fotografii, partituri, efemeride precum mersul trenurilor, cărți de telefoane, postere, materiale de publicitate ș.a. În 1997, Biblioteca Regală a fost prima instituție de profil din lume care a început să colecteze materiale de pe website-urile naționale. La 1 ianuarie 2009, Arhiva Națională a Înregistrărilor Sonore și Imaginilor pentru Materialul Audiovizual a fost integrată Bibliotecii Naționale. Potrivit politicii guvernamentale, principalele sarcini ale Bibliotecii Naționale sunt:

- să colecteze și să prezerve toate publicațiile suedeze și să pună la dispoziția publicului materialele respective;
- să funcționeze ca infrastructură pentru comunitatea suedeză de cercetare;
- să fie o bibliotecă de cercetare, cu accent pe științele sociale și umaniste.

La început, biblioteca a fost găzduită de Palatul Regal Tre Kronor (Trei Coroane). Istoria sa începe în secolul al XVI-lea. În 1661, a fost adoptată Legea Depozitului Legal, care cerea editorilor să trimită cel puțin un exemplar al fiecărei publicații Bibliotecii Regale, înainte ca aceasta să fie distribuită către public. Scopurile și obiectivele acestei legi nu au urmărit prezervarea publicațiilor pentru posteritate, ci asigurarea că lucrările nu au un conținut subversiv. Pe lângă depozitul legal, colecțiile au fost dezvoltate prin schimburi, donații, capturi de război și achiziții.

În 1697, Palatul Tre Kronor a ars, iar trei pătrimi din colecțiile bibliotecii (17.386 de cărți și 1.103 manuscrise) au pierit în flăcări. A fost salvată însă cea mai spectaculoasă captură de război, *Biblia Diavolului*, adăugată colecției în 1664. După incendiu, biblioteca a fost găzduită în locații provizorii, până în 1768, când a revenit în Palatul Regal. În 1878, Biblioteca Regală s-a mutat într-o nouă clădire, în Humlegården,

situată la periferia orașului și având o reputație nu tocmai bună, dar astăzi este una dintre cele mai atractive zone din Stockholm. În ultimii 130 de ani, au fost realizate mai multe operațiuni de extindere și restaurare. O extindere radicală a avut loc între 1992 și 1997, când au fost construite două clădiri subterane de 9.000 mp fiecare. Cum biblioteca este plasată într-un parc protejat, singura extindere posibilă a fost în exterior.

Biblioteca Națională a funcționat ca bibliotecă de cercetare în științele sociale și umaniste. Datorită deopotrivă colecțiilor sale bogate și poziționării centrale, ea este foarte frecventată de studenți și cercetători, dar și de publicul general.

Biblioteca Națională este bază pentru infrastructura comunității cercetătorilor și coordonatoare a activităților pentru bibliotecile de cercetare. Ea este totodată responsabilă pentru bibliografia națională. Lucrările sunt catalogate aproape imediat după publicare, fiind disponibile în catalogul partajat LIBRIS, în mod gratuit, pentru bibliotecii. Biblioteca Națională susține și coordonează proiecte de dezvoltare pentru bibliotecile de cercetare, cum sunt cele în domeniul digitizării și conservării de lungă durată.

Din 1979, Biblioteca Națională este responsabilă pentru microfilmarea ziarelor suedeze. Microfilmarea prezentă și retrospectivă a contribuit la punerea la dispoziție a ziarelor pentru cercetători, studenți și pentru publicul general. Sala de lectură pentru microfilme este, de altfel, unul dintre cele mai frecventate locuri. Cercetătorii și amatorii genealogiști constituie publicul cititor de documente. Cu toate acestea, tehnica microfilmului se pare că a ajuns la capăt de drum. În prezent, Biblioteca Națională se pregătește să înlocuiască microfilmarea cu digitizarea.

Colecțiile

Depozitele subterane construite la sfârșitul anilor '90 conțin două arhive, fiecare de 9.000 mp. Colecția cuprinde peste trei milioane de cărți, cu o creștere anuală de 1.000 m din spațiul rafturilor. Alături de colecțiile tipărite, Departamentul de Media Audiovizuale conține peste șapte milioa-

ne de ore de material înregistrat. Arhiva Națională a Înregistrărilor Audio și Imaginilor asigură, din 1979, înregistrarea și arhivarea acestui tip de materiale. Colecțiile audiovizuale includ înregistrări radio, TV, cinema, muzică video și înregistrări multimedia. Colecția a fost integrată Bibliotecii Naționale în 2009.

Colecțiile Bibliotecii Naționale trebuie, în principiu, să acopere aproape tot ce a fost tipărit în Suedia începând cu anul 1661. În plus, biblioteca a dezvoltat de-a lungul secolelor o bogată colecție de cărți în limbi străine și, drept consecință, colecții istorice străine.

Colecția de postere este una dintre cele mai mari din lume și conține peste 500.000 de exemplare. Există, de asemenea, o colecție unică de efemeride (în jur de 10.000 m din spațiul rafturilor).

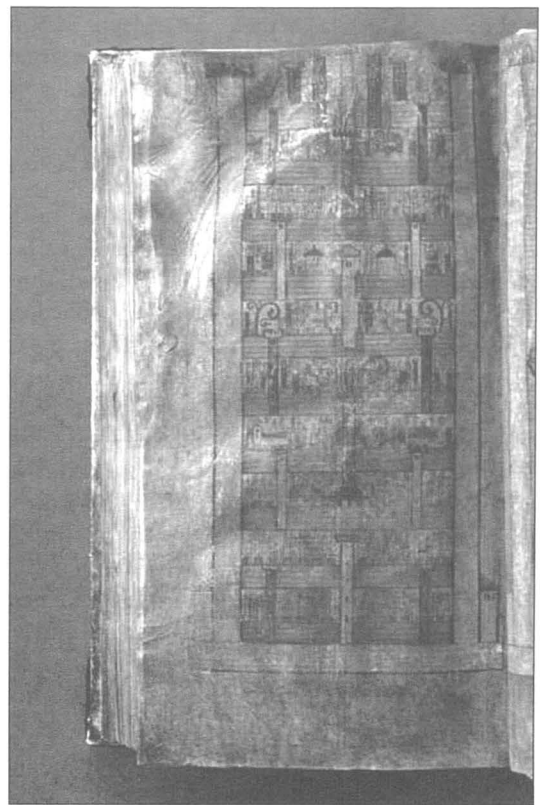
În colecție se regăsesc arhivele unor autori celebri, cum sunt manuscrisele scriitoarei Astrid Lindgren, caiete de stenograme și corespondență, precum și operele postume ale dramaturgului August Strindberg. Colecția Astrid Lindgren face parte din Lista UNESCO „Memoria Lumii”.

Colecțiile străine cuprind materiale ce datează de la introducerea tehnicii tiparului. Există, astfel, 500 de incunabule suedeze și în jur de 1.500 străine. Cele mai vechi colecții includ donații de diferite origini provenind din colecțiile regale timpurii.

Cel mai spectaculos document al colecției este, fără îndoială, *Codex Gigas* sau *Biblia Diavolului*. (Potrivit legendei, Biblia a fost scrisă în doar o noapte de către un călugăr care a încercat să se elibereze de păcat. Odată ce a înțeles că nu poate reuși, a cerut ajutorul Diavolului). Biblia a fost scrisă în jurul anului 1200, în Boemia și Rusia. În secolul al XVII-lea, Suedia nu a ascuns faptul că intenționează să se impună ca putere pentru a cuceri regiuni dorite de pe continent. Armata suedeză a luptat în Germania, Polonia, Boemia și Rusia. Dacă aceste războaie ar fi fost câștigate, Suedia ar fi fost astăzi o mare putere. Dar războaiele nu au fost purtate în van. Supraviețuitorii armatei suedeze s-au întors acasă cu prăzi de război conținând, printre altele, și cărți, luate de la biserici și mănăstiri. Cărțile au fost împărțite între bibliotecile academice, diocesele provinciale și bibliotecile de colegiu. *Biblia Diavolului* a fost adusă în Suedia, ca pradă de război, în 1649 și a fost integrată Bibliotecii Regale. Este cea mai mare carte din colecție, cântărind 75 de kilograme. Biblia nu a fost disponibilă publicului, cu excepția anilor în care a fost expusă într-un spațiu dedicat. Ea a fost digitizată în 2007 și poate fi vizualizată pagină cu pagină pe website-ul Bibliotecii Naționale (www.kb.se).

Bibliotecile universitare și alte biblioteci de cercetare

Numărul instituțiilor de învățământ superior a crescut semnificativ în ultimele patru decenii. Noilor colegii universitare li s-au acordat treptat statutul universitar. Astăzi, există 39 de universități și colegii universitare, situate în 30 de orașe. În plus, există în jur de 40 de biblioteci speciale, având colecții variate. Bibliotecile universitare și ale colegiilor universitare fac parte din sistemul suedez de învățământ superior și se află sub jurisdicția Ministerului Educației. Cele mai vechi universități sunt cea din Uppsala, fondată în 1477, și cea din Lund, care datează din 1666. Biblioteca universitară a fost înființată în aceeași perioadă.

Codex Gigas: Biblia Diavolului

Biblioteca Universitară din Uppsala datează din 1620. Ea găzduiește în prezent cea mai mare colecție de cărți din Suedia. În anii 1600, colecțiile s-au dezvoltat datorită donațiilor și prăzilor de război. O parte a fondului bibliotecilor iezuite din Riga, Braunsberg și Frauenburg, precum și colecții din Würzburg, Mainz și din alte orașe germane au fost aduse la Universitatea din Uppsala. În secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, Legea Depozitului Legal a stabilit ca Biblioteca Universității din Uppsala și alte câteva biblioteci să primească exemplare ale tipăriturilor din Suedia. În 1841, biblioteca s-a mutat într-o clădire nouă – Carolina Rediviva – unde funcționează și astăzi. Colecția a continuat să se dezvolte nu numai datorită materialelor depozitului legal și a achizițiilor curente, dar și numărului donațiilor valoroase de cărți rare și manuscrise, precum Colecția Waller, care este una dintre cele mai cuprinzătoare colecții de manuscrise din lume. Ea acoperă perioada dintre Evul Mediu și 1956, cuprinzând manuscrise originale ale oamenilor de știință, doctori, filosofi și exploratori, precum Emanuel Swedenborg, Tycho Brahe, Nils Bohr, Immanuel Kant, Johannes Kepler, Sigmund Freud, Albert Einstein, Charles Darwin, Isaac Newton, James Cook, Voltaire, Napoleon și Gandhi. Manuscrisele au ajuns la Uppsala în 1955. În anul 2000, prin suportul financiar al universității, biblioteca a putut demara proiectul de catalogare și digitizare a colecției, care este acum accesibilă pe Internet. Biblioteca deține, de asemenea, o colecție completă Carl von Linne – lucrări tipărite, manuscrise și scrisori.

Cel mai prețios document al colecției este *Codex Argenteus*, un manuscris gotic din secolul al VI-lea, provenit probabil din Ravenna, Italia. Biblia este scrisă pe pergament cu cerneală de aur și argint. Este unul dintre cele mai bine conservate documente scrise în limba gotică. Biblia a fost luată ca pradă de război în 1664 și integrată Bibliotecii Reginei Kristi-

na. La abdicarea acesteia, o parte din colecția bibliotecii a intrat în posesia bibliotecarului reginei, iar *Codex Argenteus* a fost dus în Olanda. În 1669, manuscrisul a fost adus înapoi și donat Bibliotecii Universitare din Uppsala.

Biblioteca Universitară din Lund deține mari colecții de materiale tipărite și manuscrise acoperind o lungă perioadă de timp, diferite limbi și câmpuri de subiecte. În 1698, ea a devenit bibliotecă depozit legal. Astăzi, pe lângă Biblioteca Națională, Biblioteca Universitară din Lund, după cum prevede legea, conservă pentru posteritate publicațiile suedeze în formă tipărită. (Datorită unei modificări din 1980 la Legea Depozitului Legal, celorlalte biblioteci cu drept de depozit legal le este permisă eliminarea documentelor care nu sunt necesare colecțiilor lor). Biblioteca Universitară din Lund a avut un rol coordonator în dezvoltarea editării lucrărilor științifice, în special asociate programului Acces Liber. De asemenea, au fost create servicii pentru publicarea electronică a proiectelor de cercetare și a tezelor studenților. Biblioteca este componentă a rețelei celor 14 universități daneze și suedeze și a colegiilor universitare din regiunea Öresund. Potrivit unui acord de împrumut, studenții și cercetătorii pot împrumuta materiale de la bibliotecile semnate. Un permis de acces oferă utilizatorului dreptul de a utiliza colecțiile în conformitate cu regulile fiecărei biblioteci. Resursele electronice pot fi utilizate vizitând biblioteca, și nu prin împrumut la distanță.

Pentru o lungă perioadă de timp, Universitățile din Uppsala și Lund au fost singurele de acest tip din Suedia. Educația universitară a fost extinsă treptat și în orașe, la Göteborg, Stockholm, Umeå și Linköping.

Colegiul universitar din Göteborg a fost înființat în 1861 și a primit statut de universitate în 1954, iar în 1961 biblioteca a căpătat rang universitar. Încă din 1891, a fost înființată o bibliotecă pentru studenți și publicul general. În 1900, biblioteca și-a schimbat locația. Această ultimă clădire s-a transformat într-o bibliotecă de periodice în momentul în care un nou sediu s-a deschis în 1954. Principala bibliotecă se află încă în acest spațiu. În 1950, biblioteca a devenit depozit legal. Astăzi, fondul cuprinde cca 2,7 milioane de volume.

Colegiul Universitar din Stockholm are acest statut din 1960. Educația universitară a început în 1878. În anii 1970, universitatea s-a mutat în campusul Frescati, la nord de centrul orașului, iar biblioteca universitară a avut sediul în campus. În 1985, biblioteca s-a mutat într-o nouă clădire proiectată de arhitectul Ralph Erskine. Biblioteca Universitară din Stockholm este una dintre cele mai mari biblioteci de cercetare, având 12 filiale și 1,5 milioane de vizite anual. Colecțiile cuprind donații valoroase, cum este Colecția Swedenborg, aflată pe Lista UNESCO „Memoria Lumii”.

În 1965, a fost inaugurată a cincea universitate, cea din Umeå, în nordul țării. Din 1956, a funcționat aici un colegiu universitar pentru medici stomatologi și doctori generaliști. La înființarea universității, existau în jur de 200 de studenți. Astăzi, numărul lor este de 33.000, dintre care 9.000 urmează cursuri la distanță. Biblioteca Universitară s-a deschis încă din 1964 și s-a mutat într-o nouă clădire în 1968. Înainte ca biblioteca universitară să funcționeze, biblioteca orașului a primit exemplare pentru depozitul legal. Biblioteca Universitară are drept de depozit legal din 1964, iar colecția a crescut la 1,5 milioane de volume. Colecția cuprinde, de asemenea, donații valoroase.

În Linköping, în centrul Suediei, educația universitară există din 1960, atunci când Universitatea din Stockholm a deschis aici o filială. În 1970, a fost înființat colegiul universitar, iar în 1975 a fost inaugurată și universitatea. Biblioteca Universității din Linköping a fost a șasea bibliotecă cu drept de depozit legal. Fondul cuprinde 400.000 de exemplare, precum și colecții speciale valoroase. În 1990, Biblioteca Universitară a cumpărat colecția Centrului Cultural al Republicii Democratice Germane. Există o colecție despre literatura în limba feroeză și material documentar despre Insulele Feroe.

Datorită reformelor radicale din sistemul educației universitare, începând cu anii 1980 au fost înființate noi colegii universitare. Unele dintre acestea au obținut mai târziu statut de universitate. La începutul acestei perioade, biblioteca nu a avut prioritate. Bibliotecile orașului au funcționat, voluntar sau nu, ca biblioteci ale colegiilor. Astăzi, majoritatea noilor biblioteci universitare și ale colegiilor universitare au propriile sedii, bine proiectate și echipate. Colecțiile au nevoie de timp pentru a se îmbogăți.

Referințe

1. (Websites referred to usually have an English version).
2. Kulturen i siffror. *Folkbiblioteken 2007*. 2008:3.
3. *Skolbiblioteken 2008*. Kulturen i siffror. 2009.
4. Palmgren, V. (1908) *Amerikanska bibliotek och bibliotekssträffanden*.
5. Palmgren, V. (1911) *Förslag angående de åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för främjande af det allmänna biblioteksväsendet i Sverige*.
6. *Svensk författningssamling (SFS 1996:1596)*.
7. *Skolbiblioteken 2008*. Kulturen i siffror. 2009.
8. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*. (Ds 2009:25).
9. Kulturen i siffror. *Kulturens finansiering 2007*. 2008:7.
10. *Lätt att hitta – lätt att låna. Ny modell för bibliotekens nationella mediasamarbete – en utredning av bibliotekens fjärrlån*. Kungl. biblioteket och Statens kulturråd. 2010.
11. *Riksdagens snabbprotokoll 2000/01:88*.
12. *Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*.
13. <http://www.svff.se>
14. *Förordning (2008:1421) med instruktion för Kungl. Biblioteket*.
15. *The History of the Royal Library. A National Library*. Kungl. Biblioteket. 1997.
16. *Förordning (2008:1421) med instruktion för Kungl. Biblioteket*.
17. Gardner, F.M. *Public Library Legislation: A Comparative Study*. Paris, UNESCO, 1971.
18. *Svenska Dagbladet*, 25 augusti 1930.
19. *Biblioteksbladet*, 1960, s. 572–573.
20. *Betänkande av Kulturutredningen*. SOU 2009:16.
21. *Tid för kultur (prop. 2009/10:3)*.

IFLA Journal: Official Journal of the International Federation of Library Associations and Institutions.
SAGE Publications
Vol. 36, nr. 2, iunie 2010, pp. 111-130

Traducere de Gabriela TOMA
Biblioteca Metropolitană București

ORIZONTURI

Philosophical Principles of State's Theory in the European History

Docent Gian Luigi FALCHI
Pontifical Lateran University of Vatican

The topic on which I shall base my speech is very broad. Therefore, I cannot give a complete and adequate analysis. However, I would find it useful for example to draw the attention of a listener to an old centuries-old drama starred on the stage of society and the law: the settlement of conflict between fundamental rights and dignity of the individual, understood in its physicality, on one hand, and the *raison d'état* or, if it needs be, the public interest of the State, on the other side. By understanding this drama, there is the possibility of focusing one's research and choices concerning the philosophical presuppositions of our political science and government.

1. The Man and His Fundamental Rights

1.a. The idea of reasonable that distinguishes man from other animals, already expressed in Roman history and presented in Cicero, *Cic. De officiis* 1.30.107; *Cic. de Natura Deorum* 2.62.54, was taken from Boethius, *adv. Eutychem* 2.1 and transmitted to medieval culture.

Mainly because of the result from human dignity, Hermogenes reasonably affirmed that the entire law is designed for man: *D 1.5.1 Cum igitur hominum causa omne ius constitutum sit.*

1.b. Nevertheless, in the ancient world such consideration is often subject to recognition, that is more or less extensive, and established by positive law. It is always thought for example on the justification of Slavery, advanced by a Roman jurist Fiorentino, in which the natural liberty of man is sacrificed to a particular *utilitas*, and formalized by positive law, in the case of *ius gentium*. (*D 1.5.4*).

It is therefore retained by many scholars in the ancient time, mainly following this positivation, that the individual was gave up to Civilitas, which would have earned him all space and freedom. With the consequence that only the declaration of the rights of the 18th century, to is worthy for the affirmation of the so called "fundamental rights", relevant for man.

1.c. In the contrary, and engaged on the fundamental rights, Jellinek shows that the doctrine of natural law (of the 17th century) did not certainly create alone the system of human rights and the citizen. He instead shows their antecedent history: he started from Greek philosophy and from Roman law, and places much emphasis on the relevance of religious freedom as the root of other liberties (with reference above all to the Anglo-Saxon world and in particular of American Colonies).

A rapid tracing on the development of the fundamental laws in the ancient and medieval world; and mainly to show the continuity with that of the modern and contemporary ones.

2. Secularization and Separation from Law and Moral

2.a. The principle of distinction, which surely dates to Aristotle, of law and from other moral sciences have shown in the common legal European culture the possibility of the affirmation

of other value: that of the laicity of the State and of religious liberty.

A particular importance with regards to this must be attributed to Emperor Constantine (3rd to 4th century AD), who separated the farm of State from diverse religions: it was all about the secularization of the institutions within a pagan State that considered religious affairs as public interest.

All started with the emanation of the Edict of Tolerance and the *leges* (law) meant to guarantee in concrete, the exercise of religious liberty (which we can find in various titles of the Book XVI of the Theodosian Code, concerning the freedom of conscience and of religion, freedom of assembly, freedom of movement within the empire, freedom of proselytism and diffusion of one's thoughts, freedom of association etc.) which shall represent far the subsequent History, the *Initium Libertatum*, that is the starting of what we call today the fundamental rights of freedom.

Really, there was a limit on the presence of the State granting to individuals a sphere of persons, reserved to the religion and definitively to freedom of conscience (the idea that after century resulted fundamental the birth and in the organization of the farms of State in North America).

2.b. At the moment an institutional unity is known in the ancient political world, ethics and religion were created through the Edict of Constantine for the first time in Europe, giving the idea of a Lay State, and understood as a respectable farm of religious phenomenon, but relatively neutral in the choice of the citizens.

In such understanding, it is the individual, in his singularity and with his autonomy and conscience that preexists to the farm and indeed, is the law that exists at the services of the person.

Nevertheless, as bestowed by the Emperor, said fundamental rights always derived their legitimation and protection by the State, which attributed them to the citizens.

3. The Changes to the Protection of Fundamental Rights

3.a. In the High Medieval world of a Christianized Europe, these ideas reached the authors who received them, for example Ivo di Chartres and Graziano (11th and 12th centuries), through the *Etymologiae* of Isidoro of Siviglia in a jusnaturalistic and theological prospective.

This warranted the passage from the idea that the fundamental rights were bestowed by the Emperor to a different one that said rights were founded on divine law, that the Emperor was deemed to respect.

Consequently there was the prevalence for the divine law and the natural fundamental rights on the secular sovereign law: all was theorized in particular by Graziano in the first *distinctiones del Decretum*: in fact in order to justify the secular and the ecclesiastical forms on the basis of their correspondence with divine

law, it was accepted that fundamental rights (listed by Graziano) and justified by divine law must be respected in the field of secular law.

3.b. The Sovereign was subjected to law; he had the power to innovate the consolidated law, and received only the presence of a public utility, like was observed by the same Ulpiano, the first great theorist of Imperial Absolutism: 0.1.4.2 *In rebus novis constituents evidens esse utilitas debet, et recedatur a beo iure, quod diu aequum visum est.*

Ulpiano spoke against the indiscriminate use of Prolectic Law, that is the law emanated by the governor and on the case of incidents on transmitted legal patrimony of the governed community.

And when the sovereign emanated a rule, subsisting its utilitas for common good, it must be in conformity with divine law and, furthermore respect the natural right recognized by the same divine law to man, certainly according to the reason of its particular dignity.

3.c. In this medieval world therefore, the individual-subject was guaranteed by the limitation of the sovereign power, which he himself was subject to, by the sphere of the situations fundamentally protected (from *ius divinum* that expressly provides for, and to which the secular law could have uniformed, in defect, in the dissolution of the said subjects from binding obedience of unjust law).

4. Modern States and Fundamental Law

The influence of this idea on the legislation of the modern states, was created by the affirmation of the existence of a limit of sovereign power towards the subjects. The main evidence is on the continuity of this medieval idea in the field of Common Law, where the declaration of English law proposes in this view of limitation of power of the sovereign.

Less evident is that of Civil Law, where a censure with the ancient and medieval tradition is represented by a traumatic experience of the 7th century French. And perhaps for this reason today it is difficult to read about the ancient and medieval roots of fundamental law.

5. Fundamental Rights

It is therefore the teaching that dates back to the middle ages, concerning that the fundamental rights exist before any social contract or before the emanation of positive legal form. Their existence was acquired (as explained by T. Jefferson on the footsteps of Aristotle) on the intuition because they are self evident and have no need of demonstration.

5.a. They are well known by the Greek philosophy, which nevertheless postpone them in relation to Civitas and therefore to positive law, they are however known and legitimized. In Roman law (including that of Justinian) the situation doesn't change.

After a long elaboration in 12th century (that started in the 9th century), it could be read in the Decretum of Ivo di Chartres (which almost later – 1140 – of Graziano) about the fundamental rights understood as natural and connatural with man, but this time in consideration of the theological foundation of *utrumque ius* (the system of medieval law in which there are coordinated canon and imperial law of States) that are prefixed to the imperial law, and generally to positive law.

5.b. We can also furnish the list of fundamental law considered in the medieval source:

1. freedom;
2. marriage, procreation, education of children;
3. succession and inheritance of decedants;
4. fruition of *res communes omnium*;
5. private property;

6. self defense and protection;

7. fulfillment of the obligation of restitution to someone of what is due.

They are all in the law of the people (the law accepts by diverse States and civil community for convention or customary):

1. rules on war;
2. rules on international relations;
3. prison custody;
4. legitimacy of marriage.

6. The Declaration of Fundamental Rights

6.a. It maintains a continuity of relationship with the medieval tradition, the Declaration of English and American laws. The first ones, those of English, were under all form of limitation of sovereign powers: rights are guaranteed because they are within the sphere reserved to the subjects.

The second are those of North America, not only are incorporated with English patrimony, but they declare the existence of the inalienable rights of the individual, presupposition to the State, and recognizable for self evidence.

6.b. In the English History during the time of: *Magna Charta libertatum* (1215), *Petition of rights* (1627), *Habeas Corpus* (1679), *Bill of rights* (1689), *Act of Settlement* (1701), the English Declaration presents an interpretation or confirmation of the law already in force, and does not admit legislative power of the Parliament, and are not however declared in the universal right of the man (like the French Declaration of 1789), and even less their subjects.

Conversely, if this constitutional mechanism, on the basis of the declaration reappears the ideology of unwritten form that constitutes the English laws of freedom. The English Parliament, in the Act of Settlement, recalls expressly that the rights to freedom constitutes the subjects of the Crown an acquired right with birth (birthright), and inherited by the fathers. This recalls our attention to the influence of the ideology of European continental middle ages.

6.c. Upon the Declaration of its Independence, America (4/7/1776), they declared the principles (not constituted) indicating that:

a) men are created equal, b) dotted by the Creator with certain inalienable rights, c) life, freedom, in search of happiness, d) governments derive legitimating from the approval of the governed, e) freedom of the people to select the form of government more adequate for such purpose, f) freedom to make changes.

The Institutions of governments not accepted.

Also the reading of the Declaration of Rights in America (Virginia 29/6/1776; Pennsylvania 28/9/1776; Maryland 11/11/1776; North Carolina 18/12/1776; Vermont 8/9/1777; Massachusetts 2/3/1780; New Hampshire 31/10/1783) suggests a continuity in relationship with medieval jusnaturalism.

6.d. The existence of Higher law background did, in particular, arise from these American documents that limit the will, that is no longer that of absolute the Monarchy, but of a sovereign people. This is evident in the reflection of American Jurists, like example, E.S. Corwin in the same prospective, justified Common Law, and the same Magna Charta with the idea of Cicero with regards to *leges legume*, and above all the thoughts of Giovanni of Salisbury, and Saint Thomas of Aquinas.

It is not surprising that, during the Second World War, there was a contraposition of a favorable ideology for civil liberty (which up till date can be underscored its derivation from the ancient and medieval legal culture), and other totalitarian which deny them, in a famous message at the Congress (January 6, 1941), where the American President Roosevelt announced and affirmed four (4) fundamental freedoms that States should recog-

nize (right from birth) to every citizen: speech and thoughts, religion, necessities, freedom from fear.

In the words of the American President, we can find the idea of J. Locke and Blackstone on security, liberty and property that represent fundamental inalienable natural rights

More especially in the field of Common Law, which maintains the continuity with said tradition or understood as supposition and not formalized, or are only declared and not implemented, while in the field of Civil Law, as we can see below, the same must be formalized by the legislator.

7. The Formalization of Fundamental Rights

Contrary to what has been illustrated so far, another type of thoughts have retained or retain that fundamental rights have the necessity to be protected within the legal framework of every State through their formalization by a legislator.

7.a. The necessity of this formalization of the natural rules is already illustrated by Cicero that with positive laws shall self limit the interest of every individual person, as not enter into conflict with others.

Cicero therefore foresaw the necessity for the legislator to formalize all the precepts of the common law to all the people as to render it applicable not only for the adhesion of the conscience of the citizen (as thought by Aristotle), but also for the coalition of the State.

7.b. It was not different the approach of the modern contractarian in the Continental Europe.

The idea of a social contract between the future men citizens was not certainly unknown in the history of the political thoughts because, already in the ancient Cynics, Sceptics and Epicurians sustained that social and political life would be the fruit of a convention between men.

In this context, characterized on one side by the reflection of the Illuminists (above all Rousseau and complexly, the Encyclopedists), we have to take into consideration the French Declaration of the Right of Man and the Citizen (26/8/1789).

7.c. To this regard, and in order to underscore the cultural inspiration of such document, it is sufficient to remember what was declared in it concerning the fundamental right: *Les représentants du Peuple Français, constitués en Assemblée Nationale, considérant que l'ignorance, l'oubli ou le mépris des droits de l'homme sont les seules causes des malheurs publics et de la corruption des Gouvernements, ont résolu d'exposer, dans une Déclaration solennelle, les droits naturels, inaliénables et sacrés de l'homme...*

Therefore, the basis of the declaration is on the inalienable rights, which we have up till this point, illustrated, and the causes of all evils, is identifiable in their mostly widespread violations. Mainly for such reason that it is explained under art. 2 of the declaration – the final end of every organized community as a State is primarily to guarantee such inalienable rights of man: *Le but de toute association politique est la conservation des droits naturels et imprescriptibles de l'homme. Ces droits sont: la liberté, la propriété, la sûreté et la résistance à l'oppression... La liberté consiste à faire tout ce qui ne nuit pas à autrui.*

Such principles were received also in Continental Europe, following the French Army and were inserted in diverse constitutions of many new States.

7.d. Nevertheless, the philosophers, and more especially Rousseau, demanded for the formalization of the said rights, because with the Social Contract, there would have been an attribution to the society of men, of all their rights, including those fundamental ones without any exclusion.

In order to understand this aspect, there is need to remember that Rousseau, after having praised emphatically the State and

the nature of social vocation of man, described in his Social Contract the mechanism through which the passage to the human society would have been operated (1.6): *Ces clauses, bien entendues, se réduisent toutes à une seule: savoir l'aliénation totale de chaque associé avec tous ses droits à toute la communauté.*

Practically, all rights of every single partner, including those fundamental (in the French Declaration of the Right of Man of 1789 were considered inalienable), should be transferred to the State: it would have been prerogative for a redistribution of them according to the criterions established by the Legislator (which in this view, now proposed), which may correspond to an abstract general will that becomes very powerful.

The consequence was that in the institutional translation of this idea during the Revolution, that if a citizen confers each of his right, no one is excluded in the State, through his/her government, and above although his/her legislator must guarantee the fundamental rights of the citizen with a formal law (that in the prospect of Montesquieu is the expression of the majority). This it operates through the formalization of the same in the positive law, constituted and definitively inserted in its laws and codes (established in and ultimately in their laws and codes). But in the exclusion of the distributed rights, it becomes unthinkable that a citizen should have a different type of protection.

7.e. In the Declaration of Natural Right of Man and the Citizen of 1789, the French Illuminist undoubtedly witnessed also the concrete constitution of fundamental Social Contract, which philosophers had in the past and for long theorized, the later Republican legislation, in a grand measure, that of Napoleon, natural rights became well organized, and the system became formalized: therefore, through the theorization of the seventh century, it became formally identified also in the eighth century of the individual rights in connected to Civil liberty.

It was nevertheless essential for formal recognition, like Schumpeter observed for the eight century freedom, and for the citizen (and for some others more humble) was that of choosing the tree to hang oneself.

7. f. Therefore, we can find in the History of European law, due to two different prospective, under which to place the fundamental rights: an ancient and medieval, which followed in the Anglo-American world, the other – started with continental Illuminist, and later consolidated through the experience of the French Revolution.

8. A Key Reading to Some Questions

8.a. Christian Roots and Roman Law

The important presence of the Christian roots in the European legal culture is above all in the formation of the principles relative to the fundamental rights, and the protection of it could not be recognized only placing it on the second category, as this contrasts with historical data.

8.b. Equality of citizens

The discipline of the new law – in this last prospective – is assured through the affirmation of a formal equality of all members of the society. Nevertheless, U. Preuss was right when he affirmed that it is not the equality or a political equivalence of the individual, the fundamental democratic principles, but their inequality, disparity and their political rights.

In effect, the democratic principle of the political equality doesn't consist in equality of individuals, but in the necessity of the legal system to measure their inequality. The true problem of democracy is that which guarantees equal possibility of expression of natural inequality of individuals.

Legal formalism has erroneously (fictitiously) (but not substantially) covered, that leave of the fig, of such inequality.

8.c. The Value of the Jurisprudential Discovery of Law

The function of the Roman jurist in the middle ages or of the German (*dello scabino*), or of found application the jurist of *Corpus Iuris Civilis*, or of that of Canon law, was not represented from the elaboration in a creative sense, but by finding the valid legal rules for the case taking it from the consolidated law.

This principle is expressed by the Roman jurist, Paul, in 0.50.17.1: *Non ex regula ius sumatur, sed lex fure, quod est, regula tita* found application. The jurist emphasizes on the derivation of the rule for the concrete case from *ius*, the function of the medieval legislator consisted in both the positive affirmation of *recta ratio*, and in a definition of a positive rule (the law) responding from one side, to the law as was by the community and on the other side, to a public *utilitas*.

Unfortunately, the jurist was expropriated of this role. As Van Canegem actually observed in his write ups on “Lords of Law”, he became servant or legislator or Judge and no longer the bearer of the autonomous science of governmental power, destined to the identification of equity and substantial justice.

8.d. The Legal Formalism

While the ancient and medieval world knew formalism, which we can define as “substantial” (in the form and name corresponding to it was always justified from the essence of the legal figure considered juridical), from the modern period, called conception became that of pure technical formalism (often without substance), an end to itself.

The legal order, law, science of law, legal interpretation were evidently modified in the past as a result of modern formalism.

From this came up the specific characters of law that influenced, in a very clear and different manner, often contrasting the past tradition, the system of government and adopted rules, administration of justice, the interpretation of the contents of the rules and, above all, the protection of the legal situation of the person with regards to the legal framework.

I have illustrated the expropriation of the Historic role of the jurist by the legislator, and legal officers that depend on it, with regards to the identification and interpretation of law.

This shows that it may not be adequately guaranteed, the respect of the dignity of the person, in as much as this action does not find any external limit, but of self limitation of the exercise of power by the same legislator.

The consequence of the said expropriation is the negative presence in the social life of the legalism and justicialism, of the bureaucratization, in understanding the individual: obviously, of justice (understood as mere affirmation of legality) must triumph at all cost and, at last, the entire life of the person (in the first place of the person more exalted, the State) must be disciplined by the law. The sovereign custom, used to have in the ancient time, in a popular prospective production of the substantial rules by the part of an Elite or, in a more fortunate case, a majority.

The law later applied in a rigorously formal way and, at least theoretically, and strictly corresponding to the words of the adopted disposition or to its ratio: this generates danger of enslavement or self doubt of the Judge and surely causing the disappearance from judgment of equity. Justice in a concrete case, like it was understood as equity in both the Greek and the Roman world, and in the medieval Christian, allows the consideration of the diversity and the necessity of inequality between the conditions of different persons. Said possibility is excluded and sacrificed on the altar of equality.

The conceptualization and self sufficiency of the system of legality, which we have examined so far, provoke amongst other consequences: the depersonalization of the law, the dispersion of personal responsibility of the physical subject, the danger of a substantial expropriation of the citizen due to the substitution of governing democracy through the indiscriminate use of projective law by the elites or of the majority without any limitation.

8.e. The Just Law

For law to be in conformity with justice according to the medieval tradition, it should possess the following requisites (according to Graziano): *Erat autem lex onesta, just a, possibilis, secundum consuetudinem patriae, loca temporique conveniens, necessaria, utilis, manifesta, ne aliquid per obscuritatem incoveniens, contineat, nullo privata commodo, sed pro communi utilitate conscripta.*

At the heart of such definition, it remains central the respect that the legislator shall observe for the good of the community and of the single persons, whom he has been entrusted by providence, respecting the upright custom and practice, formulating simple and clear normative texts; never acting vice versa for personal interest, political party or faction: in fact this could change a good and just government into tyranny, so that laws not made with such characteristics cannot be placed adopted, but on the arbitrary.

The diversity in the conception of law and of power of the legislator as described so far is evident, and from the modern idea of formal law, understood as the expression of the general will, in which philosophy is well summarized in the French Declaration of 1789.

The French Declaration art. 6: *La loi est l'expression de la volonté générale. Tous les citoyens ont le droit de concourir personnellement, ou par leurs représentants, a sa formation.*

The general will of the citizen becomes absolute and without control, and the ethical limitation that the medieval tradition had instituted to the advantage of the person, single individual, definitively, exposes the later to the possibility of an undemocratic exercise, a more or less great demagogic measure of legislative power.

A rational and systematic use of the law in this case shall result to the regulation of a controlled are monitored social life in a way more or less all-encompassing. *Ignorantia legis non excusat*, which shall become a regulating principle applied by the legislator in order to homologate the conduct of the citizens to the systems retained adequate to guarantee the quality of life that is best for them.

It is evident that the goodness in this result shall depend from the quality (and from the representation) of the same, in fact the person could have only the rights that the legal framework must have formalized in her favor.

Conclusion

The fundamental rights of the individual may perhaps represent one of the more specific and more significant creation of the European legal culture, and the result of the millennium reflection from the ancient world to the contemporary one. The defense of it in the present reality, by different cultures, have witnessed their denials. The question is: is this not the defense of our European identity? The answer is: it is possible to defend them irrespective of our history?

Gândirea istoriografică românească – de la Dimitrie Cantemir la Nicolae Iorga

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU
Academia Română

Anul 2010 a fost „Anul cultural Dimitrie Cantemir”. Aniversarea a 300 de ani de la a doua urcare pe tronul Moldovei a domnitorului și cărturarului iluminist Dimitrie Cantemir (1710–1711) a prilejuit, în țară și în străinătate, o bine meritată readucere aminte a acestui reprezentant de seamă al spiritualității românești, ale cărui urme culturale se regăsesc din Răsăritul otoman până în Occidentul catolic și reformat. O evaluare a operei istoriografice a lui Cantemir ar fi însă insuficientă, în contextul mai larg ce a impus această aniversare. După expresia lui Constantin Noica, Dimitrie Cantemir rămâne a doua mare personalitate a culturii românești, după Neagoe Basarab, și el, la rândul său, domnitor și ideolog creștin-ortodox.

***

The anniversary of three hundred years since the second coming to the throne of Dimitrie Cantemir (1710–1711), prince of Moldavia and Illuminist scholar, was celebrated in 2010 both in Romania and abroad. It was a worthwhile remember of this outstanding personality of the Romanian spirituality whose cultural traces are spread from the Ottoman East to the Lutheran and Catholic West.

Dimitrie Cantemir, savant de formație enciclopedică și de renume european, a continuat, a îmbogățit și a creat, totodată, o tradiție de viață cultural-științifică, asigurându-i veșnic numele și pilduitoare opera. El a scos istoriografia românească din cadrul strâmt, provincial, a ridicat-o și a impus-o ca factor însemnat în dezvoltarea vieții științifice internaționale. Preocupat, ca și predecesorii săi, Grigore Ureche și Miron Costin, de începuturile

impunătoare și perspectivele deschise cercetărilor de excelență, ce se întreprind azi și care privesc perioada așa-numitului „mileniu al tăcerii”.

Cu o forță de redare născută dintr-o largă erudiție și înțelegere a sensului și substanței istoriei, B.P. Hașdeu corecta afirmațiile lui D. Cantemir în legătură cu soarta elementului dac, factor de bază în formarea poporului român, iar A.D. Xenopol, Vasile Pârvan și N. Iorga aveau să dea contur mai exact ideii cantemiriene a rolului moștenirii Imperiului roman la nordul Dunării. N. Iorga, mai ales, a pus în adevărată lumină ceea ce a însemnat „sigiliul Romei” pentru locuitorii ținuturilor în care trăim, cum s-a produs contactul între populația romanizată și nomazii migratori, atrași de civilizația romană, cum s-a realizat sinteza românească.

Mândru de originea neamului său, prețuitor al faptelor de vitejie ce l-au impus atenției Europei pe Ștefan cel Mare, pe care le dorea ca pilde de urmat pentru contemporanii săi, D. Cantemir a căutat să facă cunoscută lumii străine, scriind în limba latină, istoria alor săi, pledoarie caldă pentru schimbarea situației politice umilitoare în care ei ajunseseră.

Din nevoia de a înțelege cât mai exact coordonatele istoriei românești, D. Cantemir s-a văzut nevoit să raporteze istoria românească la cea universală, să manifeste o mai mare preocupare decât predecesorii lui pentru cadrul de istorie generală.

În contact cu progresele istoriografice din alte țări, îndeosebi din Polonia, Grigore Ureche a simțit și el nevoia să pătrundă în înlănțuirile cauzale ale fenomenelor istorice, intercalând în expunerea evenimentelor de istorie moldovenească capitolele „Povestea și tocmeala altor țări, ce sunt prin prejudic. Cum nu se cade să nu pomenim, fiindu-ne vecini de aproape. Întâi, cumu-i Țara Leșească.”

Miron Costin și Nicolae Costin realizau un pas înainte pe drumul deschis de Grigore Ureche, iar D. Cantemir avea să impună istoriografia românească în importante domenii de istorie universală, cum a fost cel al istoriei Imperiului otoman, prin *Istoria creșterii și descreșterii Porții Otomane*.

poporului al cărui fiu era, Dimitrie Cantemir a lărgit cadrul discuției angajate, adăugând ideii originii latine și unității poporului român – susținută de Grigore Ureche și Miron Costin – ideea permanenței lui în ținuturile ce le locuiește și pe care, prin muncă și jertfe, le-a știut înfrumuseța.

În această privință, învățatul domnitor venea cu o armătură documentară și cu un spirit critic în explorarea izvoarelor istorice care anunțau depășirea fazei cronicărești în scrierea istoriei, trecerea la faza de erudiție specifică vremurilor noi, moderne.

Numai în *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor* Dimitrie Cantemir citează peste 150 de autori.

Zestrea cantemiriană avea să însemne prologul unei direcții de cercetări de mare însemnătate științifică și politică în care s-au angajat toți marii istorici români care i-au urmat lui D. Cantemir: B.P. Hașdeu, A.D. Xenopol, Vasile Pârvan și Nicolae Iorga, toți ilustrându-se prin construcțiile științifice

Preocupările românești de istorie universală, cu scopul de a înlesni înțelegerea corectă și cuprinzătoare a istoriei naționale, aveau să se dezvolte după Dimitrie Cantemir și să atingă un punct culminant prin opera lui A.D. Xenopol și N. Iorga.

Lui N. Iorga, „urias al erudiției“ (Henry Grégoire), îi datorăm, de fapt, mai mult în ceea ce privește fixarea locului istoriei românilor în istoria universală și definirea

viziunii românești de istorie universală.

Pentru cine urmărește evoluția gândirii istoriografice românești de la D. Cantemir la N. Iorga este sugestiv, în privința filiației de idei, faptul că N. Iorga a fost, după D. Cantemir, cel de-al doilea mare istoric român care a dat lumii o istorie a Imperiului otoman, *Geschichte des Osmanischen Reiches*.

Fondul de idei al operei lui D. Cantemir, îmbogățit de corifeii Școlii Ardelene, de reprezentatii curentului pașoptist (N. Bălcescu și M. Kogălniceanu), sau de cei ai pozitivismului în istorie – Dimitrie Onciul sau Ion Bogdan – a pătruns adânc în conștiința românească, fiind un puternic suport în lupta pentru crearea statului național român unitar și independent.

Cărturarul domnitor al Moldovei, ce continua, ca dinast, pe planul preocupărilor culturale o tradiție care dăduse cu două secole înainte de el pe Neagoe Basarab, și-a conceput opera în spirit militant, apărând spiritul obiectivității științifice. El înțelegea să pună adevărul în slujba cauzei alor săi.

Istoricul – după D. Cantemir – „iaste ochii, sufletul și viața istoriei“, datoria lui este să caute adevărul, dezvoltând prin el conștiința compatrioților.

Spiritul cantemirian de concepere a scrierii istoriei a căpătat noi valențe cu generațiile de istorici care i-au urmat lui Dimitrie Cantemir. El avea să-și găsească una din cele mai expresive formulări la N. Iorga, care arăta că: „Nimic nu poate fi mai frumos decât să se găsească la același om de știință și urmărirea adevărului și punerea lui în legătură cu ce dorește lumea dimprejur... Orice subiect am trata... să-l interpretăm în sensul vremii noastre, să-i stoarcem ceea ce această vreme dorește pentru folosul ei.“

Nicolae Iorga, după 70 de ani

Emil LUNGEANU
Scriitor

Există două evenimente la care ai șansa să fii martor cel mult o dată într-o viață de om: cometa Halley și comemorarea a 70 de ani de la dispariția lui Nicolae Iorga. La cel dintâi mi-a fost dat să asist la ultima trecere la periheliu, din 1986, a celei mai celebre „stele cu coadă“ din istorie, imortalizată de Giotto în *Adorația magilor* la paduana Capela Arena (o premieră revoluționară pentru iconografia legendarei stele de la Bethleem), îndată după întoarcerea ei din 1301. La cel de-al doilea am participat acum, de Sf. Nicolae, grație reuniunii omagiale inițiate și găzduite de Sediul Central al Bibliotecii Metropolitane București. Și de va fi fost cumva acela singurul *memento* onomastic din întreaga urbe închinat cărturarului fără de pereche al istoriografiei românești, n-ar fi defel de mirare pentru haznaua culturală din ziua de azi, în care manelele și jargonul golănesc au devenit blazonul noului urbanism național. Într-un articol intitulat *Ciudată „nație“!* apărut la 9 august 1915, Nicolae Iorga constata: „Lucruri așa de mari în materie de cultură nu s-au prea făcut aici în deceniile binecuvântatei libertăți constituționale. Cei cari au avut naivitatea de a încerca, ori nebulia de a stăru pe aceste meleaguri au fost biciuiți după cuviință de șleahă analfabeților sau de stimații lor confracți. Alții, tratați mai caritabil, au fost lăsați să crape de foame.“ Ai zice că l-a publicat abia ieri-alaltăieri, nu-i așa? Ba, n-ar surprinde din caleafară nici chiar dacă omagiul comemorativ adus de Biblioteca Metropolitană memoriei marelui savant ar fi – cum socotesc unii – o premieră în aceste șapte decenii lungi trecute de la moarte (eu unul aș zice, totuși, doar din 1972

încoace, chiar dacă evocarea făcută atunci de Șerban Cioculescu a fost una curentă, din ciclul memorialistic al întâlnirilor lunare de la Rotonda Muzeului Literaturii Române), cel puțin aici în inima junglei. La ce altceva să te aștepti, în definitiv, de la un oraș în care notorietatea lui Iorga se datorează în bună măsură străzii unde-și are sediul Direcția de pașapoarte? Sigur, gurile rele vor zice poate că nici ultrasusceptibilul și vanitosul Profesor nu și-a făcut în viață destui amici care să-i pună pomenirea la adăpost de o așa paragină. Apoi, posteritatea își judecă dascălii nu după talie, ci după indulgență; și cum tocmai la Istorie avem noi cei mai mulți repetenți (dovadă și feudalismul halucinant pe care am ajuns să-l rețrăim azi, în era apropiatei debarcări pe Marte), nu-l prea vezi pe Iorga jucat de Sidney Poitier în *Domnului profesor, cu dragoste*. În schimb, alegerea lui Valentin Teodosiu în rolul de „drumeț în calea lupilor“ a fost într-atât de inspirată, încât și astăzi încă ilustrul actor al Teatrului Nottara se mai prezintă câteodată, mai în glumă, mai în serios, cu „Nicolae Iorga, îmi pare bine de cunoștință“, și cred că acest „reflex“ rămâne probabil cel mai sincer omagiu adus regizorului Constantin Vaeni pentru reușita sa. De altfel, spre surpriza participanților, lungmetrajul lui Vaeni, proiectat la Sala „Mircea Eliade“ a Bibliotecii Metropolitane în prezența cineastului și garnisit cu comentariile acestuia, a fost desertul evocării acelei după-amieze, după alocuțiunile de mare ținută ale dr. Florin Rotaru, prof. dr. Valeriu Râpeanu și prof. dr. Radu Vergatti, care, afară de medalionul propriu-zis, au adus și binevenite limpeziri suplimentare.

Bustul istoricului,
realizat de sculptorul Oscar Han

Fără doar și poate, la fel ca până acum, Iorga va fi și pe mai departe, cu inconsecvențele, toanele și păcatele lui, un subiect deschis controverselor. Nu-i defel lesne de sintetizat o figură națională de o atare complexitate și de pus la locul cuvenit, în contextul politichiei interbelice, un intransigent ca el care, făcând rechizitoriul Gărzii de Fier, nu mai puțin protestase, totuși, și împotriva metodelor de suprimare a „căpitănelui” Corneliu Zelea-Codreanu, lăsându-l pe regele Carol pur și simplu cu mâna întinsă în plin Consiliu de Coroană („Eu nu dau mâna cu asasinii”). Dar, mai ales, e foarte greu să mai cântărești contribuția unui titan, membru în mai multe academii ale lumii decât aveau dinți în gură cei mai mușcători din adversarii lui, în această lume a speciei dominante *homo stultus*, gata oricând să declare „Moarte intelectualilor!” atunci când se simte amenințată de prea multă rațiune. Martirul ucis ca un câine în pădurea Strejnic, la adăpostul nopții, adaugă șirului de martori irecuzabili ai procesului de conștiință intentat omului contemporan de către propria lui istorie.

Ceea ce a realizat cu succes directorul general, dr. Florin Rotaru, organizând memorabilul eveniment în acest templu al Cărții pe care-l păstorește, a fost, de fapt, în toată puterea cuvântului, slujba oficiată de un sacerdot. Să ne rugăm prin urmare lui Zalmoxis să-i stea aproape și în viitoarele întreprinderi, căci multe încă mai au a fi făcute.

AUTORII ACESTUI NUMĂR AUTHORS IN THIS ISSUE

Vasile ARVINTE, “Al. I. Cuza” University of Iași
Ion CONSTANTIN, Metropolitan Library of Bucharest
Mihail DIACONESCU, “Spiru Haret” University of Bucharest
Gian Luigi FALCHI, Pontifical Lateran University of Vatican
Sergiu GĂBUREAC, Metropolitan Library of Bucharest
Emil LUNGEANU, Writers Union of Romania
Constantin MĂNESCU, Parish of Urșani, Vâlcea County
Marian NENCESCU, Metropolitan Library of Bucharest
Ștefan ȘTEFĂNESCU, Romanian Academy
Barbro THOMAS, Swedish Library Association

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Sursele imaginilor: p. 4: Gheorghe Leahu, *București: Micul Paris*, coordonare editorială de Dumitru Ionciță, redactor versiune română Ortansa Stângă, redactor versiune franceză Valentina Puiu, redactor versiune engleză Gabriela Iotta, Regia Autonomă Monitorul Oficial, Buc., 2003, pp. 86, 120; pp. 9-10: Autorul; p. 11: Autorul; p. 12: Editura Detectiv; p. 15: *Unirea Românilor 1599 – 1859 – 1918*, text și imagini de A. Sacerdoțeanu și Emil Vîrtosu, Arhivele Bucureștilor Nr. 4, 9 mai 1938; pp. 16-19: Redacția „B.B.”; pp. 21-25: Filialele BMB; p. 27: „IFLA Journal”; pp. 33-34: Autorul; p. 35: Barbu Theodorescu, *Nicolae Iorga*, Editura Tineretului, Buc., 1968; p. 38: <http://members.aon.at/ianus/Emblem4index.JPG>; coperta II: http://85.9.13.162/com2011/pag_com11_0121.htm; coperta III: Pierre Assouline, *Gaston Gallimard: Un demi-siècle d'édition française*, Editions Balland, Paris, 1984; coperta IV: Ion Valentin Anestin, *Autoportret*, ulei pe pânză, colecție particulară, Biblioteca „Ion C. Rogojanu”.

Sursele citatelor: coperta II: Jean [Ion] Kalindero, *Patrie, éducation et travail*, Imprimerie de la Cour Royale, Carol Göbl et fils, 1896; coperta III: Pierre Assouline, *Gaston Gallimard: Un demi-siècle d'édition française*, pp. 9-10; coperta IV: I. Anestin, *Scieri despre teatru*, ediție, prefață, note și bibliografie de Victor Durnea, Editura Minerva, Buc., 1989, pp. 34-35.

CATALOG

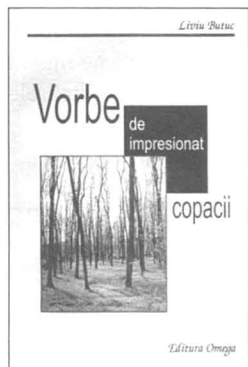
Cultura română în actualitate

Ion BRAD, *Printre alte mii de scrisori*

Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010, 394 p.

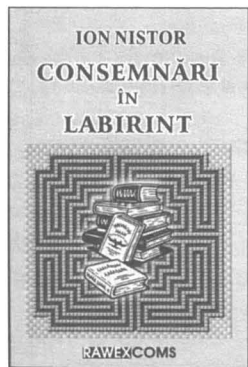
Temele grave, de simfonie fantastică, din lirica lui Lucian Blaga, cu amestecul lor de duh creștin și păgân, fără să-l părăsească, se rădesc treptat, cu trecerea inexorabilă a timpului, pentru ca poetul furtunilor și căutărilor de totdeauna să se tragă mai aproape de părinți, cu corăbiile încărcate de cenușă, să revină în satul „care poartă-n nume sunetele lacrimii”, la izvorul fermecat ca „un fir tors de parce”, un bărbat ostenit, dar încă mereu în stare să ne fie tuturor dascălul de zodii, de iubire și cântecul vârstelor. Lucian Blaga în Elada

Liviu BUTUC, *Vorbe de impresionat copacii*

Editura Omega, Buzău, 2010, 299 p.

Mai aproape-i cartea aceasta decât femeia / Și decât tinerețea, mai aproape e acum Dumnezeu. / Departe, mult departe, e acum ideea / În mine însumi de a fi numai Eu. / De mâine am să încep ucenicia de sfânt / Mai mult în faptă și mai puțin în cuvânt. / Dar, deocamdată, să fac o mică pauză / S-aștept să mă prindă din urmă ziua de mâine / Care-acum aleargă după mine / Cu limba scoasă de un cot, ca un câine. // Deși mai aproape-i cartea aceasta decât femeia / Și decât tinerețea, mai aproape-i acum Dumnezeu... Nehotărâre

Ion NISTOR, *Consemnări în labirint*

Editura Rawex Coms, București, 2009, 303 p.

Bacovia constituie o constantă a preocupărilor mele de editor. Astfel, prima ediție mai cuprinzătoare Bacovia, intitulată Plumb, am realizat-o în 1965, în cel dintâi număr ilustrat (288) al noii serii Biblioteca pentru toți, care apărea atunci la Editura pentru Literatură. Am căutat să restitui cititorului contemporan creația reprezentativă a marelui poet, aici am adăugat pentru întâia oară poemele în proză precum și o serie întreagă de poezii din periodice. Aș vrea să mai spun faptul că prefața a fost semnată de Nicolae Manolescu, iar tabelul cronologic a aparținut regretatei poete Agata Grigorescu-Bacovia. Autorul

Mircea Alexandru PETRESCU, *Poate ieri... Poate mâine*

Editura Semne, București, 2010, 280 p.

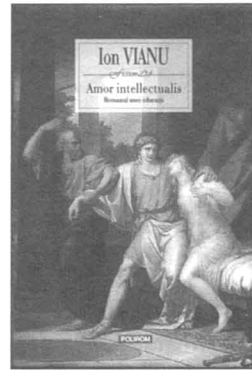
În tradiția romanelor picaresci, prima parte a cărții, intitulată „Poate ieri...”, este o satiră a societății românești din perioada socialismului „multilateral dezvoltat”. Se pare că cei doi eroi, mai curând anti-eroi, întruchipând diavolul și îngerul, sunt trimiși pe pământ cu misiunea de-a încurca și mai mult lucrurile. Pentru că au acționat însă „prea cuminte, mediocru și fără eficacitate”, sunt pedepsiți să rămână simpli oameni, adică muritori.

Partea a II-a, „Poate mâine...”, aduce personaje noi, unele picaresci, altele dramatice, într-o realitate românească la care visăm de mult. Balcic, București, Bucovina, dar și Spania – într-un splendid jurnal de călătorie – sunt locuri de popas și de întâmplări ciudate. Diavolul și îngerul, rămași în trup muritor de om, vor trăi acum o minunată poveste de dragoste... Lelia RĂDULESCU

Ion VIANU, *Amor intellectualis. Romanul unei educații*

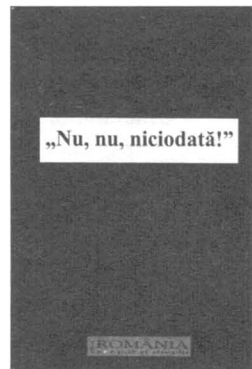
Editura Polirom, Iași, 2010, 408 p.

„Romanul unei educații“, cum îl subintitulează autorul, *Amor intellectualis* relatează povestea unei maturizări intelectuale și sentimentale pe fundalul unei epoci tulburi, cea a instaurării și consolidării regimului comunist. Adolescența eroului îndeosebi, cu inițierile ei – primele experiențe erotice, căutările intelectuale, tensiunea dintre spiritual și trupesc –, prilejuiește pagini pe cât de savuroase prin pitorescul lor, pe atât de convingătoare prin franchețe. La fel și galeria portretelor zugrăvite: ale prietenilor săi, dar și ale discipolilor și apropiaților marelui T. (Tudor Vianu), legați de acesta prin amor intellectualis magistri. Treptat, istoria personală se estompează, pentru ca în prim-plan să treacă o altă poveste, dramatică, despre dispariția unei lumi și a unei generații... Polirom

Nu, nu, niciodată! Redobândirea hegemoniei maghiare în Bazinul Carpatic în documente

Traducere de Erica Mircea-Wolff și Gheorghe Olteanu, ediție îngrijită și note explicative de Gheorghe Olteanu, anexe de Ilie Tudor Olteanu, vol. I, Editura România Pur și Simplu, București, 2010, 280 p.

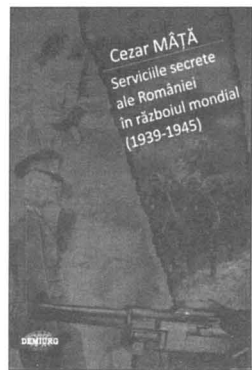
În contextul dezbaterilor referitoare la „autonomia etnică“ și statutul minorităților, resuscitate cu obstinție tot mai agresivă de cei interesați, cunoașterea acestei cărți, cuprinzând strategia și tactica, urmărită cu consecvență, de la începutul anilor '90 și până în prezent, de Budapesta, în consens cu minoritățile maghiare din Slovacia, Voivodina și Ardeal, ni se pare imperios necesară. Ea oferă o serie de informații, indispensabile politicienilor și opiniei publice, pentru înțelegerea resorturilor eludate sau prea puțin cunoscute, ale problemelor amintite, oferind astfel perspectiva unor discuții constructive, în cunoștință de cauză. Gheorghe OLTEANU

Cezar MĂȚĂ, *Serviciile secrete ale României în războiul mondial (1939–1945)*

Cuvânt înainte de Gh. Buzatu, indice general de Alexandrina Ioniță

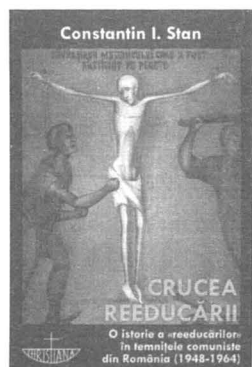
Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010, 374 p.

Prin parcurgerea și cercetarea unui material arhivistic bogat, cu documente edite și mai ales inedite (în măsura în care am avut încuviințarea sau acceptul pentru studierea lor), în întocmirea lucrării m-am axat pe tratarea a două aspecte care nu au făcut obiectul istoriografiei de specialitate și care mi s-au părut importante pentru a fi puse în atenție: a) care structuri informative și contrainformative anume au funcționat în România pe durata celui de-al doilea război mondial cu toată organizarea lor (1 septembrie 1939 – 9 mai 1945) și b) ce acțiuni a desfășurat statul român prin „arma“ spionajului și contraspionajului, precum și corelarea sau integrarea lor în momentele politice și istorice generale derulate. Autorul

Constantin I. STAN, *Crucea reeducării: O istorie a „reeducărilor“ în temnițele comuniste din România (1948–1964)*

Editura Christiana, București, 2010, 304 p.

Profesorul Constantin I. Stan, excelent cunoscător al literaturii de detenție (pe care se întemeiază cu precădere), dar și al documentelor de arhivă, pune la îndemâna publicului larg de azi o sinteză istorică despre originile și avaturile cumplitelui experiment penitenciar numit „reeducare“, al cărui trist apogeu l-a constituit „fenomenul Pitești“ (1949–1951), dar care s-a prelungit până la lichidarea temnițelor politice din România, cunoscând o ultimă fază la Aiud (1960–1964). E o carte terifiantă despre cea mai grea cruce purtată vreodată de lamura mărturisitoare a neamului românesc. Și nu putea exista pentru ea mai potrivită ilustrație decât marea Icoană a Noilor Martiri ai Pământului Românesc... Răzvan CODRESCU

Cărți primite la redacție

CALENDARUL LUNILOR

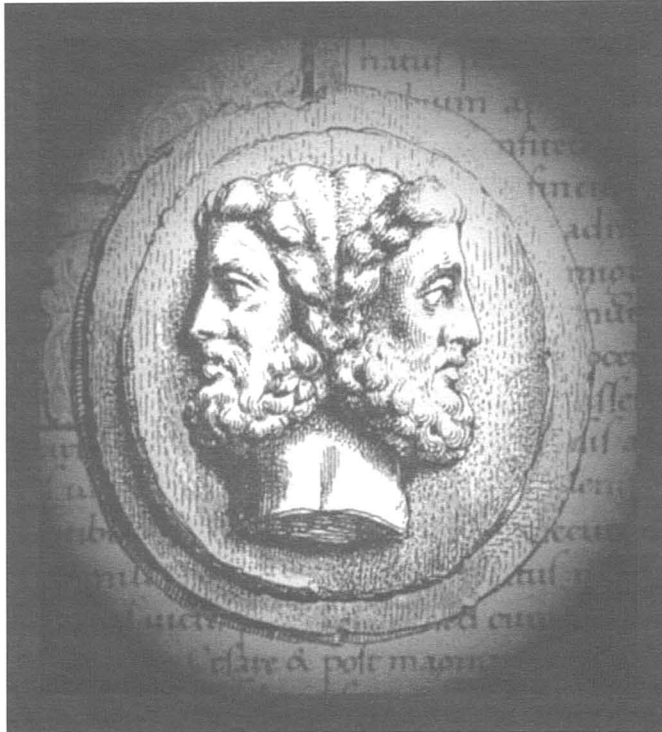
Crăciunul la români

Dr. Marian NENCESCU

În Bucureștii de odinioară, ce au păstrat până în zorii veacului al XX-lea aspectul de sat mai răsărit, sărbătorile de iarnă erau așteptate și trăite cu bucurie, „de la vlădică la opincă“. După intrarea în Postul Crăciunului și odată trecute sărbătorile Sfinților Andrei și Nicolae, gospodinele se apucau de derețicat, vărui și podit cu pământ prin casă, ca să nu se facă de rușine în fața vecinelor ce veneau cu pomană în prima zi de Crăciun. La rândul lor, bărbații se străduiau să câștige atât cât să cumpere ghetete la copii și puțină carne de porc. „Paștele este al fudulului, iar Crăciunul al sătului“, se obișnuia să se spună, cu gândul la bucatele de Crăciun.

Pe tot parcursul Câșlegilor se organizau petreceri, cu dansuri, glume și șezători, atât în mahalale, cât și în casele bogătaşilor. Așa treceau zilele Postului, în așteptarea Crăciunului, când oamenii deveneau mai generoși, mai optimiști sau, după caz, mai darnici cu săracii.

Tradiția serbării Crăciunului pe 25 decembrie este relativ nouă, datând din secolele IV–V d.Ch. Întrucât Evangheliile nu consemnează o dată anume a nașterii Mântuitorului, imaginația populară a asociat două sărbători succesive ce aveau loc pe 25 decembrie, respectiv 6 ianuarie. Astfel, la Roma, pe 25 decembrie se serba *Dies Soli Invicti Nati* (Nașterea Soarelui Biruitor), ca simbol al renașterii luminii solare și alungării iernii. Pe de altă parte, Boboteaza sau „Epifania“, aniversată pe 6 ianuarie, amintea creștinilor de primul miracol înfăptuit de Iisus. Ambele date calendaristice erau adânc înrădăcinate în conștiința colectivă, atât la Roma, cât și în Orientul Apropiat, leagănul și creuzetul atâtor culturi, religii și credințe.

Janus Bifrons, zeul protector al porților casei

Dezbaterile privind „adevărata dată a nașterii Mântuitorului“ au preocupat atât pe teologi, cât și pe profani, răzbătând până târziu, în zorii Evului Mediu. Cercetând tradițiile păgâne, de pildă, regăsim data de 6 ianuarie – solstițiul de iarnă la egipteni – drept ziua când „Fecioara a rămas grea și a născut un fiu“. Evident că nu era vorba de creștinul Iisus, ci de păgânul Mitra. Cu toate acestea, scriitorul creștin Ciprian exclama extaziat: „O, ce lucrare magică a Providenței, e ziua în care s-a născut Soarele. Hristos se naște odată cu el.“ Mai menționăm că pe 6 ianuarie erau celebrate *misteretele eleusine*, cu adânci reverberații magico-filosofice.

Treptat, data de 25 decembrie se impune în conștiința publică, mai ales că reprezenta un interval rezonabil, de nouă luni, de la data concepției immaculate (Buna Vestire) a lui Iisus, serbată, tradițional, pe 25 martie. Așadar, avem două sărbători cu înțeles identic, 25 decembrie și 6 ianuarie, ce conduc spre ideea că, în fapt, Crăciunul reprezintă o sărbătoare pre-creștină a astrului diurn, cu care primii credincioși l-au asociat pe Iisus Hristos.

Revenind la mahalalele Bucureștilor, constatăm că în toate casele Crăciunul era întâmpinat cu ospețe rituale. Nu erau uitați nici morții, pentru care se așezau pe mese farfurii cu mâncare specifică. Așadar, pentru români Crăciunul este o sărbătoare de familie. În noaptea de Crăciun gospodarii stăteau treji, în speranța că, deschizându-se cerurile, vor auzi cântând cocoșii din rai. La rândul lor, fetele de măritat practica diverse șiretlicuri pentru a atrage pețitori. Tot în această noapte soseau și primii colindători. Există superstiția că acela care căuta *zoru* sau *zoritul* trebuie să fie neapărat un băiat, ca să intre belșugul în casă.

CALENDAR

decembrie 2010

- ◆ 1 decembrie. **Ziua Națională a României**
- ◆ 1 decembrie 1870. 140 de ani de la nașterea inginerului **Mihail Roco**, creatorul Muzeului Antipa (1 dec. 1870 – 5 ian. 1931)
- ◆ 1 decembrie 1960. 50 de ani de la moartea compozitorului **Ion Vasilescu** (4 nov. 1903 – 1 dec. 1960)
- ◆ 2 decembrie 1935. 75 de ani de la nașterea poetului **Nicolae Labiș** (2 dec. 1935 – 22 dec. 1956)
- ◆ 2 decembrie 1940. 70 de ani de la nașterea compozitorului **Cornel Fugaru**
- ◆ 2 decembrie 1950. 60 de ani de la moartea pianistului, compozitorului **Dinu Lipatti** (19 mart. 1917 – 2 dec. 1950)
- ◆ 3 decembrie 1800. 210 ani de la nașterea poetului sloven **France Prešeren** (3 dec. 1800 – 8 febr. 1849)
- ◆ 4 decembrie 1795. 215 ani de la nașterea lui **Thomas Carlyle**, istoric, eseist englez (4 dec. 1795 – 5 febr. 1881)
- ◆ 4 decembrie 1875. 135 de ani de la nașterea scriitorului austriac **Rainer Maria Rilke** (4 dec. 1875 – 29 dec. 1926)
- ◆ 4 decembrie 1895. 115 ani de la nașterea lui **Octav Dessila**, dramaturg, prozator (4 dec. 1895 – 29 iul. 1976)
- ◆ 4 decembrie 2000. 10 ani de la moartea pictorului **Horia Bernea** (14 sept. 1938 – 4 dec. 2000)
- ◆ 5 decembrie 1870. 140 de ani de la moartea scriitorului francez **Alexandre Dumas-tatăl** (24 iul. 1802 – 5 dec. 1870)
- ◆ 5 decembrie 1925. 85 de ani de la moartea scriitorului polonez **Władysław Reymont**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1924 (7 mai 1867 – 5 dec. 1925)
- ◆ 5 decembrie 1975. 35 de ani de la moartea scriitorului, criticului și istoricului literar **Dinu Pillat** (19 nov. 1921 – 6 dec. 1975)
- ◆ 6 decembrie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Petre Georgescu-Delafras**, editor, tipograf, publicist, scriitor (6 dec. 1885 – 1963)
- ◆ 6 decembrie 1950. 60 de ani de la nașterea **acad. Gheorghe Păun**, matematician
- ◆ 7 decembrie 1935. 75 de ani de la nașterea scriitorului **Sorin Titel** (7 dec. 1935 – 17 ian. 1985)
- ◆ 7 decembrie 1975. 35 de ani de la moartea scriitorului american **Thornton Wilder** (17 apr. 1897 – 7 dec. 1975)
- ◆ 8 decembrie 1865. 145 de ani de la nașterea compozitorului finlandez **Jan Sibelius** (8 dec. 1865 – 20 sept. 1957)
- ◆ 9 decembrie 1885. 125 de ani de la nașterea lui **Daniel Ciugureanu**, om politic, medic din Basarabia (9 dec. 1885 – 19 mai 1950)
- ◆ 9 decembrie 1905. 105 ani de la nașterea actorului **George Demetru** (9 dec. 1905 – 27 febr. 1984)
- ◆ 10 decembrie 1830. 180 de ani de la nașterea poetei americane **Emily Dickinson** (10 dec. 1830 – 15 mai 1886)
- ◆ 10 decembrie 1900. 110 ani de la apariția, la București, a revistei „**România ilustrată**“
- ◆ 11 decembrie 1810. 200 de ani de la nașterea scriitorului francez **Alfred de Musset** (11 dec. 1810 – 2 mai 1857)
- ◆ 11 decembrie 1965. 45 de ani de la moartea lui **George (Gogu) Constantinescu**, inginer, inventator (4 oct. 1881 – 11 dec. 1965)
- ◆ 13 decembrie. **Ziua Tipografilor Români**
- ◆ 13 decembrie 1925. 85 de ani de la nașterea sculptorului **Ovidiu Maitec** (13 dec. 1925 – 18 mart. 2007)
- ◆ 13 decembrie 1900. 110 ani de la nașterea dirijorului, compozitorului **Ionel Perlea** (13 dec. 1900 – 29 iul. 1970)
- ◆ 14 decembrie 1895. 115 ani de la nașterea poetului francez **Paul Éluard** (14 dec. 1895 – 18 nov. 1952)
- ◆ 14 decembrie 1910. 100 de ani de la nașterea lui **Gaby Michailescu**, cronicar dramatic, memorialist (14 dec. 1910 – 4 sept. 2008)
- ◆ 14 decembrie 1990. 20 de ani de la moartea scriitorului elvețian **Friedrich Dürrenmatt** (5 ian. 1921 – 14 dec. 1990)
- ◆ 15 decembrie 1675. 335 de ani de la moartea pictorului olandez **Johannes Vermeer** (31 oct. 1632 – 15 dec. 1675)
- ◆ 16 decembrie 1775. 235 de ani de la nașterea scriitoarei engleze **Jane Austen** (16 dec. 1775 – 18 iul. 1817)
- ◆ 16 decembrie 1965. 45 de ani de la moartea scriitorului englez **Somerset Maugham** (25 ian. 1874 – 16 dec. 1965)
- ◆ 17 decembrie 1770. 240 de ani de la nașterea compozitorului german **Ludwig van Beethoven** (17 dec. 1770 – 26 mart. 1827)
- ◆ 17 decembrie 1870. 140 de ani de la nașterea scriitorului **Ioan A. Bassarabescu** (17 dec. 1870 – 27 mart. 1952)
- ◆ 17 decembrie 1905. 105 ani de la nașterea lui **Vasile Lovinescu**, critic literar, dramaturg (17 dec. 1905 – 14 aug. 1984)
- ◆ 17 decembrie 1905. 105 ani de la nașterea lui **Dionisie M. Pippidi**, arheolog, istoric, epigrafist (17 dec. 1905 – 19 iul. 1993)
- ◆ 17 decembrie 1905. 105 ani de la nașterea scriitorului brazilian **Érico Veríssimo** (17 dec. 1905 – 28 nov. 1975)
- ◆ 18 decembrie 1925. 85 de ani de la nașterea compozitorului **Vasile Veselovski** (18 dec. 1925 – 4 ian. 1998)
- ◆ 19 decembrie 1910. 100 de ani de la nașterea scriitorului cubanez **José Lezama Lima** (19 dec. 1910 – 9 aug. 1976)
- ◆ 20 decembrie 1950. 60 de ani de la nașterea poetului **Ioan Flora** (20 dec. 1950 – 3 febr. 2005)
- ◆ 21 decembrie 1375. 635 de ani de la moartea scriitorului italian **Giovanni Boccaccio** (16 iun. 1313 – 21 dec. 1375)
- ◆ 21 decembrie 1805. 205 ani de la moartea poetului portughez **Manuel Maria de Bardosa du Bocage** (15 sept. 1765 – 21 dec. 1805)
- ◆ 21 decembrie 1930. 80 de ani de la moartea lui **Vintilă I.C. Brătianu**, om politic, economist (3 sept. 1867 – 21 dec. 1930)
- ◆ 21 decembrie 1940. 70 de ani de la moartea scriitorului american **Francis Scott Fitzgerald** (24 sept. 1896 – 21 dec. 1940)
- ◆ 22 decembrie 1880. 130 de ani de la moartea scriitoarei engleze **George Eliot** (22 nov. 1819 – 22 dec. 1880)
- ◆ 22 decembrie 1940. 70 de ani de la nașterea actriței **Cristina Deleanu**
- ◆ 24 decembrie 1900. 110 ani de la nașterea lui **Ion Valentin Anestin**, grafician, pictor, sculptor, cronicar teatral și de artă (24 dec. 1900 – 6 dec. 1963)
- ◆ 25 decembrie 1975. 35 de ani de la moartea editorului francez **Gaston Gallimard** (18 ian. 1881 – 25 dec. 1975)
- ◆ 25 decembrie 1935. 75 de ani de la moartea scriitorului francez **Paul Bourget** (2 sept. 1852 – 25 dec. 1935)
- ◆ 26 decembrie 1890. 120 de ani de la nașterea inginerului mecanic **Aurel Persu** (26 dec. 1890 – 5 mai 1977)
- ◆ 27 decembrie 1910. 100 de ani de la nașterea poetului american **Charles John Olson** (27 dec. 1910 – 10 ian. 1970)
- ◆ 27 decembrie 1585. 425 de ani de la moartea poetului francez **Pierre de Ronsard** (11 sept. 1524 – 27 dec. 1585)
- ◆ 27 decembrie 1925. 85 de ani de la moartea poetului rus **Serghei Esenin** (3 oct. 1895 – 27 dec. 1925)
- ◆ 28 decembrie 1805. 205 ani de la nașterea lui **Eftimie Murgu**, jurist, om politic (28 dec. 1805 – 12 mai 1870)
- ◆ 28 decembrie 1840. 170 de ani de la nașterea juristului și omului politic **Ioan Kalinderu**, membru al Academiei Române (28 dec. 1840 – 11 dec. 1913)
- ◆ 28 decembrie 1945. 65 de ani de la moartea scriitorului american **Theodore Dreiser** (27 aug. 1871 – 28 dec. 1945)
- ◆ 30 decembrie 1865. 145 de ani de la nașterea scriitorului englez **Rudyard Kipling**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1907 (30 dec. 1865 – 18 ian. 1936)
- ◆ 31 decembrie 1915. 95 de ani de la nașterea caricaturistului, regizorului **Nell Cobar** (31 dec. 1915 – 26 iul. 1993)

BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană București
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspices of*
 Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
 Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul științific / *Scientific Board*
 Frédéric BARBIER

*Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
 Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et civilisation du livre)*

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
 Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
 Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
 Acad. Gheorghe MIHĂILĂ, *Romanian Academy*
 Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
 Dinu SĂRARU, *Writer*
 Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
 Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
 Dr. Florin ROTARU

Director General al Bibliotecii Metropolitane București
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
 Mircia DUMITRESCU

Universitatea Națională de Arte din București / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-șef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
 Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-șef / *Editor-in-Chief*
 Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*
 Secretar de redacție / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE
 Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUȚ

Redacția și Administrația / *Office and Administration*
 01354, București, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
 Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
 E-mail: rbb@bmms.ro

Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană București

Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
 doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.

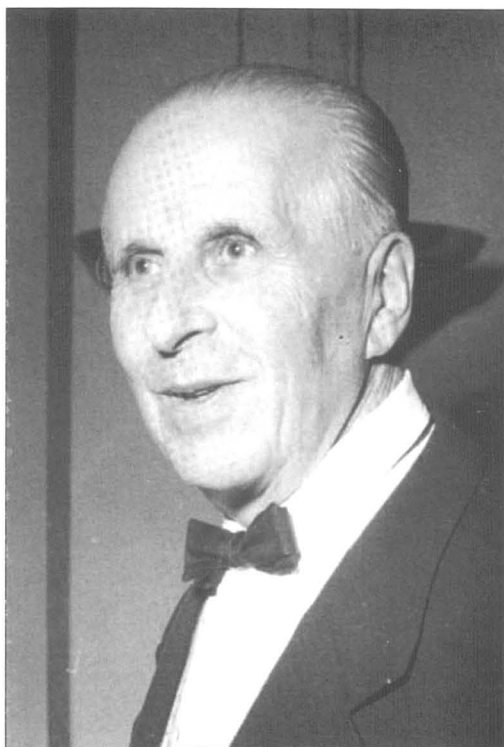
*This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
 for the purposes of information, documentation, research or review.*

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
 și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional
 CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA*, cu texte în limbile engleză și franceză.

*This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
 and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
 THE BOOK. ROMANIA. EUROPE including contributions in English and French.*

ISSN 1454-0487

TIPAR: COPERTEX

GASTON GALLIMARD

1881–1975

35 de ani de la moarte

Il ne fut l'auteur d'aucun livre, mais il les a tous signés. En bas de la couverture et non en haut, comme le commun des écrivains. C'est son œuvre. Elle compte des millions de volumes dont l'allure et la couleur se reconnaissent inmanquablement dans la bibliothèque de tout honnête homme du XXe siècle. Gaston Gallimard a consacré sa vie à parier sur la postérité de jeunes écrivains inconnus. Dès le début, il a placé son entreprise sous le signe de la longue durée. Jeune éditeur, il a choisi de sacrifier un gain facile et immédiat en s'attachant à des manuscrits dont le public ne dépassait guère les limites d'une étroite élite intellectuelle. Mais en quelques années de pratique, cet amateur eut tôt fait de comprendre que l'édition était avant tout un commerce. L'esthète nonchalant, familier des concerts et des bals, se mua alors en un redoutable homme d'affaires, rusé bonimenteur, opiniâtre solliciteur.

Non pas qu'il se révélât soudain un remarquable gestionnaire et un incontestable découvreur de talents. Mais après avoir frôlé l'échec, il sut tirer lucidement les leçons de cette éphémère catastrophe et chercha d'abord à s'entourer de gens de qualité qui, chacun de leur côté et tous ensemble, par leur compétence, leur persévérance et leur entre-gent, construisirent un panthéon littéraire qui porte le nom de Gaston Gallimard.

**Pierre ASSOULINE, «Gaston Gallimard:
Un demi-siècle d'édition française»**

ION VALENTIN ANESTIN

1900–1963

110 ani de la naștere

Curînd, sub privegherea priceputului arhitect Heft, începu să se înalțe zidăria Teatrului cel mare pe locul unde fusese Hanul lui Filaret și cel al surorilor Merișescu. Sala trebuia dintr-un început să cuprindă 500 de locuri și planurile fuseseră întocmite și aprobate în acest fel, dar veni Revoluția din 48 care schimbă mersul lucrurilor și făcu pe Vodă Știrbey să gîndească și la celelalte pături din afara protipendadei, deoarece „teatrul trebuie să fie al tuturor“. Chemînd Măria sa pe arhitect, îi porunci a face ce va ști, dar să mărească sala cu încă atîtea locuri. Cum temeliile erau așezate și nu le mai putea face din nou, Heft renunță la proporțiile interioare, larg și elegant concepute, ingeniindu-se să mărească spațiul întru domnească vrere, nesiluind prea mult principiile arhitectonice.

Strîmtînd culoarele de la loji, micșorînd vestibulurile, sacrificînd spațiul dintre culise pentru a putea mări scena, adăugînd două rînduri de loji și o încăpătoare galerie, ingeniosul Heft reuși să totalizeze cele o mie de locuri, realizînd Teatrul Național, care după trecere de atîția ani, tot rămîne una din cele mai închegate clădiri ale Bucureștilor.

În seara de 31 decembrie 1852, față fiind Înălțimea sa principele domnitor Barbu Știrbey cu doamna și întreaga Curte, se ridică pentru întîia oară cortina Teatrului cel mare.

„Scrieri despre teatru“